

FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA
EGYESÜLET

ÉVKÖNYV

2020

BUDAPEST

A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET KIADVÁNYA

Felelős kiadó

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok (PhD), elnök

Lektorálták

Dr. Magyar István ny. dandártábornok
Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok
Gál Csaba ny. mk. ezredes

Szerkesztette és sajtó alá rendezte

Ledács Kiss Jenő ny. ezredes

Fotók (saját rendezvények)

Gál Csaba ny. mk. ezredes és Dr. Kemény János

A kézirat lezárva: 2020. november 30-án

© FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET
BUDAPEST, 2020

ISSN 2063-8574

A kiadvány belső terjesztésű, kereskedelmi forgalomba nem kerül.
Felhasználásáról és megőrzéséről a címzett gondoskodik.

TARTALOM

DR. TÖMÖSVÁRY ZSIGMOND NY. DANDÁRTÁBORNOK ELŐSZÓ.....	5
SZERVEZETI ÉLET	
A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET ELNÖKSÉGÉNEK BESZÁMOLÓJA A 2019. ÉVBEN VÉGZETT MUNKÁRÓL.....	9
A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET 2019. ÉVI KÖZHASZNÚSÁGI JELENTÉSE ÉS 2020. ÉVI PÉNZÜGYI TERVE	26
A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET FELÜGYELŐBIZOTTSÁGÁNAK BESZÁMOLÓJA AZ EGYESÜLET 2019. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL	31
A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET 2020. ÉVRE JAVASOLT FELADATAI	33
RENDEZVÉNYEK	
FELDERÍTŐK NAPJA 2020.....	38
A KNBSZ FŐIGAZGATÓ KÖSZÖNTŐJE.....	39
AZ ELNÖKSÉG LEVELE A TAGSÁGHOZ A FELDERÍTŐK NAPJA ALKALMÁBÓL.....	39
ÜNNEPI BESZÉD A FELDERÍTŐK NAPJÁN.....	40
A TUDOMÁNYOS SZEKCIÓ RENDEZVÉNYEI	45
A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET BIZTONSÁGPOLITIKAI KLUBJA	46
LÁTOGATÁS A BARTÓK BÉLA ÚTI KIÜRÍTETT OBJEKTUMBAN.....	53
TANULMÁNYOK	
DR. JÁVOR ENDRE NY. EZREDES ÁLLAMI ÉS INTÉZMÉNYI TÁJÉKOZTATÓRENDSZEREK FELÉPÍTÉSE, SZERVEZÉSE, MŰKÖDÉSE – A NEMZETBIZ- TONSÁGI SZOLGÁLATOK HELYE, SZEREPE, KÉPESSÉGE ÉS LEHETŐSÉGEI AZ ÁLLAMIGAZGATÁS RENDSZERÉBEN.....	57

DR. KIS-BENEDEK JÓZSEF NY. EZREDES	
A KÖZEL-KELET JÖVŐJE	76
DR. MAGYAR ISTVÁN NY. DANDÁRTÁBORNOK – GABROVSZKY GÁBOR NY. ALEZREDES	
VOLT EGYSZER EGY LAKTANYA (MOZAIKOK A HADIK/ZALKA MÁTÉ-LAKTANYA TÖRTÉNETÉBŐL)	86
DR. TÖMÖSVÁRY ZSIGMOND NY. DANDÁRTÁBORNOK	
OROSZORSZÁG – GLOBÁLIS VAGY REGIONÁLIS TÉNYEZŐ?	98

KÖNYVAJÁNLÓ

AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA KÖZPONTI KATONAI ÉS POLGÁRI HÍRSZERZŐ ÉS ELHÁRÍTÓ SZERVEZETE 1850–1918	113
DR. MAGYAR ISTVÁN NY. DANDÁRTÁBORNOK	
SZEMÉLYES MEGJEGYZÉSEK „AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA KÖZPONTI KATONAI ÉS POLGÁRI HÍRSZERZŐ ÉS ELHÁRÍTÓ SZERVEZETE 1850–1918” CÍMŰ KÖNYVHÖZ	115

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

AZ EGYESÜLET ALAPSZABÁLYA	118
ADATKEZELÉSI ÉS ADATVÉDELMI SZABÁLYZAT	133
BELÉPÉSI NYILATKOZAT	139
A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET ÖRÖKÖS TISZTELETBELI TAGJAI	140
Az EGYESÜLETÜNK TAGJAI KÖZÜL A TÁRGYIDŐSZAKBAN ELHALÁLOZOTTAK NEVEI	140
AZ EGYESÜLET ELNÖKSÉGE ÉS TISZTSÉGVISELŐI.....	141
ELÉRHETŐSÉGEINK	142

DR. TÖMÖSVÁRY ZSIGMOND
NY. DANDÁRTÁBORNOK

ELŐSZÓ

Tisztelt Bajtársak, Tagtársaim!

Kedves Barátaim!

Egyesületünk életében rendhagyó volt az elmúlt esztendő. A februári beszámoló közgyűlésünkön még gazdag munkaprogramot fogadtunk el a 2020-as évre. Azt követően pedig – már a következő hónaptól kezdődően, a vírusveszély miatt – alaposan korrigálni kellett elképzeléseinket. A márciusra tervezett klubrendezvényünket el kellett halasztanunk, de ugyanerre a sorsra jutott a „*Rádióelektronikai Felderítés – Kibervédelem*” témakörében május hónapra tervezett konferenciánk is. Nehéz szívvel bár, de egymás féltése és egészségének védelme érdekében le kellett mondanunk a november 8-ára, a Felderítők Napja alkalmából a Stefánia Palotába tervezett hagyományos ünnepi megemlékezésünket is. Az ebből az alkalomból Tiszai Gyula ny. ezredes bajtársunk által készített, tagságunkhoz elektronikus levélben eljuttatott ünnepi beszédet jelen Évkönyvünkben is olvashatjátok. A márciusról októberre halasztott klubrendezvényünket szintén le kellett mondanunk, de ennek anyagát (*Oroszország – globális vagy regionális tényező?*) is tartalmazza Évkönyvünk.

A korábbiakhoz hasonlóan jelen Évkönyvünk is bemutatja ebben a minden tekintetben rendhagyó esztendőben végzett munkánk területeit, szervezeti életünk fontosabb eseményeit. Sajnos az Egyesületünk által szervezett rendezvények mellett az együttműködő partnereink által tartott olyan programok száma is jelentősen csökkent, amelyekben korábban képviseltettük magunkat. Így például elmaradt az Ejtőernyősök Napja alkalmából minden évben megrendezésre kerülő szolnoki rendezvény is.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy február hónapban még sikerült megtartanunk a beszámoló és feladatszabó közgyűlésünket, amelynek színhelye – a korábbi évek hagyományaihoz híven, ebben az esztendőben is – a Stefánia Palota emeleti ovális terme volt. A közgyűlést jelenlétével megtisztelte Oroszi Zsolt dandártábornok, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgató-helyettese (2020. március 15. óta vezérőrnagy), Kajári Ferenc dandártábornok, a KNBSZ felderítő csoportfőnöke, Dr. Boldizsár Gábor ezredes, a Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségének elnöke, Dr. Hegedűs Henrik alezredes, a Magyar Hadtudományi Társaság alelnöke, Galló István ny. ezredes, a Balassi Bálint Bajtársi Egyesület elnöke. A közgyűlés elfogadta az Elnökség és a pénzügyi referens beszámolóját, a Felügyelő Bizottság elnökének tájékoztató jelentését, valamint a 2020. évi munkatervet. Ezt követően főigazgatói elismerések átadására, illetve Örökös Tiszteletbeli Tag címek adományozására került sor. Az elismerésben részesült tagjaink névsorát Évkönyvünk Közgyűlésről szóló fejezeténél találhatjátok.

Tudományos Szekciónk 2020-ban is szervezeti életünk motorja volt, és a szigorú egészségügyi korlátozások betartása mellett is három sikeres klubrendezvényt szervezett. Első rendezvényünkön tagtársunk, Dr. Kis-Benedek József ny. ezredes címzetes egyetemi tanár,

biztonságpolitikai szakértő tartott előadást „*Biztonságpolitikai előrejelzés – 2020*” címmel. A sokunkat érdeklő téma keretében hallhattunk a 2020-as év legfontosabb eseményeinek biztonságpolitikai szempontú értékeléséről, a válságrégiókról és konfliktusövezetokről, a nagyhatalmak helyzetéről, továbbá a legfontosabb veszélyekről, kockázatokról és kihívásokról, valamint ezek hatása csökkentésének lehetőségeiről.

A Szekció második rendezvénye keretében látogatást tettünk a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Bartók Béla úti kiürített objektumában. Az esemény alkalmat adott a már kiürített egykori laktanya bejárására, amely tagjaink jelentős hányadának, aktív szolgálata ideje alatt, munkahelye volt. A résztvevők a program során kötetlen beszélgetések keretében idézték fel élményeiket az objektummal kapcsolatban, mielőtt az átadásra kerül az illetékes állami vagyongazdálkodó szervezet részére.

A Szekció harmadik rendezvényén pártoló tagtársunk, Dr. Kemény János és Nagy Tamás szerzőpáros „*Magyar katonák Dél-Vietnámban (1973–1975)*” című könyvének bemutatására került sor, melyet a Zrínyi Kiadó jelentetett meg. A 388 oldal terjedelmű kötet átfogó és részletes képet ad a Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságban szolgálatot teljesített magyar kontingens életéről, tevékenységéről, kapcsolatrendszeréről, felsorolva a feladat végrehajtásában részt vettek neveit is. A kötetet Dr. Botz László ny. altábornagy, a Magyar–Vietnámi Baráti Társaság elnöke, az MK KFH volt főigazgatója mutatta be, majd részletesen Dr. Kemény János beszélt a kötetéről. A rendezvényen lehetőség volt a kiadvány megvásárlására is.

A fentiekben túl a Szekció segítette a Felderítő Szemle, valamint az Egyesületünk kiadványainak, elsősorban Évkönyvének szakmai tartalommal történő megtöltését.

Évkönyvünkben, immár hagyományosan, közreadjuk azokat az Egyesületünkkel kapcsolatos legfontosabb információkat is, amelyek bepillantást engednek a Felderítő Társasága Egyesület működésébe, tevékenységébe. Így a kiadvány tartalmazza az Egyesület új, a civil törvény előírásainak megfelelően módosított Alapszabályát és a 2016/679EU rendelet, valamint a 2011. évi CXII. törvény előírásainak megfelelően elkészített adatkezelési és adatvédelmi szabályzatot, Egyesületünk tisztségviselőinek elérhetőségét és minden olyan adatot, ami fontos lehet Társaságunk tagjai és a Szervezetünk iránt érdeklődő személyek számára.

Sajnálatos, hogy az előző évben megújított rendszerben beadott 2020-as pályázatunk ezúttal is csak „várólistás” lett, ami miatt nem tudtuk tovább javítani működési feltételeinket. A Sziklakórház Alapítványtól azonban ebben az esztendőben anyagi támogatást kaptunk a szakmatörténettel kapcsolatos kutatásaink támogatására. A kapott összegnek azonban csak kevesebb mint a felét tudtuk jelen Évkönyvünk kiadásának támogatására felhasználni, mivel az erre az évre tervezett rendezvényeink nagyobb hányada a pandémiás helyzet miatt elmaradt. Ennek következtében a célzott támogatásra kapott teljes összeget nem tudtuk az előírásoknak megfelelően (a tárgyév december 31-éig) felhasználni, így a maradványt vissza kellett fizetnünk.

Évkönyvünkben – az elmúlt évihez hasonlóan – szerepel az Örökös Tiszteletbeli Tagok és az év során eltávozott tagjaink névsora is.

Végezetül szeretném megköszönni tagjaink aktív részvételét a megtartott programjainkon, az együttműködési készséget együttműködő partnereinknek, valamint külön is a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat vezetésének a részünkre nyújtott támogatást.

Az előttünk álló esztendőben ismételten számos rendezvényt tervezünk (köztük az elmúlt év májusában elmaradt konferencia megtartását), illetve részt veszünk együttműködő partnereink rendezvényein is. Bízunk abban, hogy a vírusveszély elmúltát követően ismét

egészségben és a megszokott érdeklődés mellett ott folytathatjuk majd közös munkánkat, ahol azt a járvány kirobbanásakor félbeszakítottuk. Addig is kérlek Benneteket, hogy vigyázzatok magatokra, szeretteitekre, vigyázzunk egymásra!

Mindezekkel együtt is jó szívvvel ajánlom Évkönyvünket Tagjaink és az Egyesületünk iránt érdeklődést tanúsító személyek és szervezetek figyelmébe.

Jövőbeni programjaink realizálásában továbbra is számítunk tagjaink megértő és cselekvő támogatására.

Budapest, 2020. november

SZERVEZETI ÉLET

- A Felderítők Társasága Egyesület Elnökségének beszámolója a 2019. évben végzett munkáról
- A 2019. évi közhasznúsági jelentés és a 2020. évi pénzügyi terv
- A Felderítők Társasága Egyesület Felügyelő Bizottságának Beszámolója az Egyesület 2019. évi tevékenységéről
- Az Egyesület 2020. évi feladatai

**A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET ELNÖKSÉGÉNEK
BESZÁMOLÓJA A 2019. ÉVBEN VÉGZETT MUNKÁRÓL**

Tisztelt Közgyűlés!

Kedves Barátaim!

Egyesületünk 2019-ben is egy fontos évforduló jegyében szervezte tevékenységét. Az elmúlt esztendőben emlékeztünk meg ugyanis a NATO létrejöttének 70. és hazánk Szövetséghez történő csatlakozásának 20. évfordulójáról.

Az **Elnökség** – a közgyűlésen elfogadott munkatervben foglaltaknak megfelelően – kiemelt feladatának tekintette e jeles évfordulókról történő méltó megemlékezést és valamennyi jelentősebb rendezvényét a fent jelzett évfordulók jegyében szervezte.

A jubileumi évforduló mellett a 2019. évi tevékenységünket Egyesületünk szervezeti stabilitásának megőrzése, a honvédelem érdekében tevékenykedő társadalmi szervezetek sorában elfoglalt helyének megerősítése, az együttműködő partnereinkkel meglévő kapcsolataink további erősítése, tagjaink számára színvonalas, vonzó programok szervezése és ezzel együtt a taglétszám egyenletes növekedése jellemezte.

A beszámolási időszakban az *Elnökség fontos feladata* volt a 2019. évi beszámoló közgyűlésen elfogadott határozatokban, illetve a Feladattervben megfogalmazott tennivalók végrehajtása. Ezek közül is kiemelném a jogszabályban előírt okmányoknak és jegyzőkönyveknek a Fővárosi Törvényszék, illetve az Országos Bírói Hivatal részére történő előkészítést és felterjesztését, valamint az Egyesület számviteli politikáját és iratkezelését szabályozó dokumentumok kidolgozását. Ugyanígy fontosnak tartom megemlíteni az Elnökség és az egyes Szekciók által önállóan, illetve együttműködő partnereinkkel közösen szervezett rendezvényeinket. Közülük is kiemelten – a NATO-évforduló jegyében – a KNBSZ Tudományos Tanácsával közösen a Stefánia Palotában szervezett konferenciánkat, továbbá a Felderítők Napja alkalmából családtagok részvételével tartott jubileumi ünnepi megemlékezésünket.

Az Elnökség a tárgyévben *négy elnökségi ülést* tartott. Napirendjén az Elnökség éves munkaprogramja, az Egyesület által szervezett rendezvények, programok, az együttműködő partnereinkkel kötött megállapodások előkészítésével és végrehajtásával összefüggő feladatok, tagfelvételek, illetve egyéb technikai jellegű kérdések szerepeltek. Az üléseken az elnökség tagjai fegyelmезetten megjelentek, azok mindig határozatképesek és igen aktívak voltak. Valamennyi elnökségi ülésünket jelenlegi székhelyünkön, a Kerepesi út 29/b alatti Tanácsteremben tartottuk. A 2019. március 1-jén tartott beszámoló és feladatszabó közgyűlésen pedig számot adtunk a megelőző évben elvégzett munkáról, valamint meghatároztuk a 2019. év várható főbb feladatait.

Az ülések előkészítése és megszervezése érdekében végzett lelkiismeretes munkájáért ezen a fórumon is szeretnék köszönetet mondani *Dávid Ede ny. alezredes* úrnak, az Elnökség titkárnak, illetve anyagi ügyeink folyamatos és precíz kézbentartásáért *Zsoltész Gábor ezredes* úrnak, pénzügyi referensünknek.

Az Elnökség aktívan kivette részét a központi rendezvényekre történő *mozgósításból*, illetve maga is több rendezvényt szervezett. Így például, az Elnökség szervezte az Egyesület képviselőinek részvételét a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és más együttműködő szervezetek által tartott rendezvényeken, testületi üléseken, konferenciákon, könyvbemutatókon, tájékoztatókon, technikai bemutatókon. Ugyancsak az Elnökség készítette el az Egyesület tevékenységével kapcsolatos, központilag előírt jelentéseket, tájékoztatókat, adatlapokat, melyek felterjesztésre kerültek.

Egyesületünk képviselőjében Gyenes István ny. dandártábornok úrral – immár hagyományosan – részt vettünk a Gazdálkodási és Tudományos Társaságok Szövetségének rendezvényein. Így – többek között – tisztújító közgyűlésükön, illetve a Hon- és Rendvédelmi Tagozat elnökségi ülésein, ahol jelenleg is – mint a Felderítők Társasága Egyesület elnöke – tag vagyok.

Munkánk alapvető színtereinek ebben a beszámolási időszakban is a Szekciókat tekintettük.

Egyesületünk Tudományos Szekciója munkáját 2019-ben is Egyesületünk Alapszabályának, valamint az Elnökség és a Közgyűlés által jóváhagyott éves munkatervének megfelelően végezte. *Kiemelt feladatának tekintette, tudományos-szakmai konferencia keretében – fő együttműködő partnerünkkel, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsával – az Észak-atlanti Szerződés Szervezete megalakulásának 70. és Magyarország NATO-hoz történt csatlakozásának 20. évfordulójáról történő méltó megemlékezést.* Emellett – az évek során kialakított munkarendjének megfelelően – folytatta azoknak a rendezvényeknek a szervezését, amelyek biztosították a rendszeres szervezeti életet és fenntartották a tagság érdeklődését. A rendezvények témájaként aktuális, Egyesületünk szakmai profiljához illeszkedő kérdéseket választott. Előadónak ebben az évben is az adott terület magas szakmai kompetenciával rendelkező személyeit nyerte meg. A Szekció az év során *egy konferenciát és négy klubrendezvényt*, valamint – az Elnökség hathatós támogatásával – *egy látogatást* szervezett. Egyesületünk tagjai az év során nagy számban és aktívan vettek részt együttműködő partnereink és más szervezetek által tartott tudományos konferenciákon, könyvbemutatókon és rendezvényeken, erősítve, növelve ezzel szervezetünk presztízsét.

2019. évi rendezvényeink részleteiben az alábbiak voltak

A./ Konferencia

A Felderítők Társasága Egyesület és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsa 2019. április 9-én szakmai-tudományos konferenciát rendezett az *Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) megalakulása 70. évfordulója, valamint Magyarország Szövetséghez történő csatlakozásának 20. évfordulója alkalmából.* A konferenciára a Honvéd Kulturális Központ – Stefánia Palota adott otthont.

A Felderítők Társasága Egyesület elnöksége által kezdeményezett konferencián nemcsak Szövetségünk megalakulásának évfordulójáról, hanem Hazánk és ezzel együtt a Magyar Honvédség és szűkebb közösségünk, a katonai felderítés/hírszerzés, valamint az elhárítás NATO-hoz történt csatlakozásának 20. évfordulójáról is meg kívántunk emlékezni.

E szándékunknak megfelelően állítottuk össze a konferencia programját. Előadóként olyan elismert szakembereket, köztük tagtársainkat, kollégáinkat nyertük meg, akik felelős beosztásokban maguk is aktív előkészítői, formálói voltak a csatlakozási folyamatnak. Mindez erősítette a rendezvényen elhangzott előadások hitelességét. A program során – a fővédnöki megnyitót és a védnöki köszöntőt követően – délelőtt két panel keretében mutattuk be a NATO létrejöttének történelmi és politikai körülményeit, a Magyar Honvédség útját a NATO-ba, az

MK Katonai Felderítő Hivatal szakmai kapcsolatainak megalapozását, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és a NATO biztonsági szervezeteinek együttműködését.

Az első panel keretében két előadást hallgattak meg a résztvevők. Elsőként Prof. em. Dr. Gazdag Ferenc, az NKE egyetemi tanára beszélt az „Észak-atlanti Szerződés Szervezete létrejöttének történeti és politikai körülményeiről”, majd Prof. Dr. Kecskeméthy Klára ezredes asszony, az NKE egyetemi tanára tartott előadást a „Magyar Honvédség útja a NATO-ba” címmel.

A második panel keretében szintén két előadás hangzott el. Az elsőt Dr. Botz László ny. altábornagy, az MK KFH korábbi főigazgatója tartotta „Magyarország NATO-val történő kapcsolatfelvételének kezdeti lépései, az MK Katonai Felderítő Hivatal szakmai kapcsolatainak megalapozása” címmel. Ezt követően Papp Gábor alezredes, a KNBSZ munkatársa tartott előadást „A KNBSZ és a NATO biztonsági szervezeteinek együttműködése” címmel.

A délutáni, harmadik panel keretében először Domján László vezérőrnagy, a HM Védelempolitikai Főosztályának vezetője, az MH Katonai Képviselő Hivatal volt vezetője tartott élményszerű előadást „Brüsszelszélből nézve – A 70 éves NATO adaptációja a változó biztonsági kihívásokhoz és annak magyar vonatkozásairól” címmel. A délutáni panel második előadója Oroszi Zsolt ezredes KNBSZ-igazgató, főigazgató-helyettes volt, aki „A NATO felderítőrendszerének fejlődése és a KNBSZ szövetségi szakmai együttműködése” címmel tartott színvonalas, érdekes előadást.

Az egész napos programon elhangzottakat Juhász György ny. dandártábornoknak, a Felderítők Társasága Egyesület Szociális Szekciója vezetőjének saját élményeken alapuló hozzászólása egészítette ki. A rendkívül érdekes, tartalmas programot nyújtó rendezvény a Tudományos Szekció vezetője zárszavával ért véget.

A rendezvényt komoly érdeklődés és figyelem kísérte, azon 130 fő vett részt.

B./ Klubrendezvények

Évnyitó klubnapunkat január 24-én a Kerepesi úti székhelyünkön rendeztük. A rendezvényen tagtársunk, Prelics Miklós ny. hőr. alezredes tartott előadást „A délszláv térséggel kapcsolatos békemissziós tapasztalataim (1995–2002)” címmel. Személyes élményeken alapuló, vetítőképes előadásában felidézte a délszláv háborúk, valamint az azt követő újjáépítési és konszolidációs folyamat fontosabb eseményeit, Magyarország (a Magyar Műszaki Kontingens) és a nemzetközi közösség egyes országainak szerepvállalását a lerombolt infrastruktúra (hidak) helyreállításában, valamint a biztonsági helyzet stabilizálásában. A jól sikerült programon 28 fő tagtársunk volt jelen.

Második klubrendezvényünket – kiemelkedő érdeklődés mellett – február 21-én tartottuk székhelyünkön. Előadóként Kajári Ferenc dandártábornokot, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Felderítő Csoportfőnökségének csoportfőnökét köszönthettük, akitől „A katonai felderítés jelene és jövője” címmel hallhattunk igen színvonalas előadást. Audiovizuálisan kiválóan támogatott prezentációjában bemutatta a Magyar Honvédség felderítőcsapatainak a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program részeként megvalósuló nagybani fejlesztési elgondolásait, a szervezeti korszerűsítésen át a fontosabb felderítő szaktechnikai eszközök beszerzéséig. A rendezvényen 39 fő tagtársunk volt jelen.

Harmadik klubrendezvényünkre szeptember 26-án került sor székhelyünkön. Témája a kiberhadviselés volt. A 24 fő részvételével megtartott programon tagtársunk, Dr. Lőrincz István ny. alezredes tartott előadást „Az ötödik haderőnem – a kiberhadviselés problémái” címmel. Gazdagon illusztrált, érdekes prezentációjában – hatalmas ismeretanyagot

felvillantva – bemutatta a kiberhadviselés kialakulását, fejlődését, helyét, szervezeti kereteit és eszközrendszerét a fegyveres küzdelem megvívásában.

Évzáró klubnapunkat – ugyancsak kiemelkedően magas érdeklődés mellett – december 12-én tartottuk székhelyünkön. Vendégként *Papp István ny. alezredest*, veterán békefenntartót, a Honvédség és Társadalom Baráti Kör Békefenntartó Emlékgyűjteményének vezetőjét köszönthettük, aki „*Egy magyar békefenntartó élete és viszontagságai*” címmel tartott előadást. Másfél óras élménybeszámolójában ismertette katonai életpályáját, kapcsolatát a békefenntartással és békefenntartói munkássága legfontosabb állomásait. Részletesen és élményszerűen elevenítette fel dárfúri ENSZ-szolgálati során történt foglyulejtésének körülményeit, valamint a 91 napon át tartó fogvatartásának részleteit egészen kiszabadulásáig. A rendezvényen 40 fő volt jelen.

C./ Látogatás

A Felderítők Társasága Egyesület Elnöksége és a Tudományos Szekció 2019. május 24-én látogatást szervezett *Debrecenbe a 24. Bornemissza Gergely Felderítő Ezredhez*. A látogatás során *Hadi Attila alezredes* megbízott ezredparancsnok adott tartalmas, minden igényt kielégítő tájékoztatást az alakulat megalakulásának körülményeiről, az ezred helyzetéről, feladatairól, jelenlegi, valamint tervezett képességeiről. A színvonalas tájékoztatót követően az alakulótéren szakmai-technikai bemutatóra került sor, ahol megismerkedtünk a felderítőalakulatnál rendszeresített főbb figyelő- és felderítőműszerekkel, valamint a személyi állomány rendszeresített fegyvereivel. A bemutatót részt vevő alegységparancsnokok és a megbízott ezredparancsnok meggyőző, magas szintű szakmai felkészültségről, továbbá a katonai felderítés ügye iránti magasfokú elkötelezettségről tettek tanúbizonyságot.

Külön köszönjük a KNBSZ és a Felderítő Csoportfőnökség vezetésének a látogatás előkészítéséhez nyújtott segítségét, Hadi Attila alezredes úrnak és munkatársainak pedig a magas színvonalú tájékoztatót és szakmai bemutatót, valamint azt az élményt, amit mindannyiunk számára a látogatás nyújtott. A rendezvényen 24 fő vett részt.

Szakmatörténeti kutató- és szakmai támogatótevékenység

Az év során – Alapszabályunkban rögzítetteknek megfelelően – több tagtársunk is elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki a szakmatörténet kutatása, feltárása és a jövő nemzedék számára történő dokumentálása terén. Ennek kiemelkedő példája volt a centenáriumi évforduló alkalmából a Zrínyi Kiadó és a KNBSZ Tudományos Tanácsa hatékony támogatásával megjelentetett „*100 éves az önálló magyar katonai felderítés, hírszerzés és elhárítás, 1918–2018*” című kötet, melynek szerzői *Dr. Gyaraki Károly ny. altábornagy* és *Árvai Zoltán ny. vezérőrnagy* voltak.

A szekció az év során jelentős mértékben járult hozzá Egyesületünk *Évkönyve* kiadásához, valamint a KNBSZ szakmai folyóirata, a *Felderítő Szemle* szakmai tartalommal történő megtöltéséhez, a szakmai-tudományos konferenciánk előadásainak nyomtatott formában történő megjelentetéséhez.

Összegezve megállapítható, hogy Tudományos Szekció 2019-ben is aktívan és célirányosan tevékenykedett, az Elnökség és a Közgyűlés által jóváhagyott éves munkatervét végrehajtotta. Munkánkat továbbra is az motiválja, hogy tagjaink szívesen látogatják rendezvényeinket, igénylik a rendszeres találkozást, érdeklődnek a tartalmas szakmai programok iránt.

Köszönet illeti mindazon tagtársunkat, előadóinkat, akik rendezvényeinken vagy azok megszervezésében szerepet vállaltak, szerzői, oktatói, tudományos-kutatói, szakértői

tevékenységükkel növelték egyesületünk hírnevét és tekintélyét. Munkájukra a jövőben is számítunk!

Az Elnökség nevében külön is megköszönöm *Dr. Magyar István dandártábornok* úrnak, a Tudományos Szekció vezetőjének az áldozatkész, színvonalas és példaértékű munkát!

A **Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció** is a beszámolási időszakban az Egyesület és a szekció éves munkaprogramja alapján szervezte tevékenységét. Eredményes munkát végzett a *Felderítők Napi* – immár hagyományossá vált – ünnepi rendezvény előkészítése és megszervezése terén.

Az éves munkatervünkben kiemelt fontosságú rendezvényként számoltunk megemlékezésünkre *2019. november 11-én*, a Honvéd Kulturális Központ Regiment éttermében került sor. Az ünnepségen – az elnöki megnyitót követően – ünnepi beszéd hangzott el, melyet *Pászka Tibor ny. mk. dandártábornok*, Egyesületünk alapító tagja, a Felügyelő Bizottság elnöke tartott. Ezt követően elnökünk, *Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok* tájékoztatta a megjelenteket a *Felderítők Társasága Egyesület 2019. évi tevékenységének fontosabb eseményeiről*. A rendezvényen – hagyományainkhoz híven – nagy számban vettek részt családtagok is. A 104 fős létszám minden tekintetben elismerésre méltó. A rendezvényt jelenlétével megtisztelte *Oroszi Zsolt dandártábornok*, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgató-helyettese, aki a KNBSZ vezetése nevében köszöntötte a megjelenteket. Méltatta az Egyesület színvonalas tevékenységét, rövid tájékoztatást adott a Szolgálatnál bekövetkezett főbb változásokról, majd elismeréseket adott át a *Felderítők Társasága Egyesület* szakmai tevékenységet segítő munkájában kiemelkedő teljesítményt nyújtott tagjainknak. Az ünnepségen a KNBSZ képviselőjében részt vett *Kajári Ferenc dandártábornok*, a KNBSZ felderítő csoportfőnöke is. Az ünnepi megemlékezés hivatalos részének befejezését követően ünnepi ebédre került sor, melynek étlapján szerepelt a hagyományos Márton-napi libaleves és libacomb is. Az ebédet követően vidám hangulatú bajtársi, baráti beszélgetések kezdődtek, melynek során tagjaink számos ötlettel járultak hozzá az Egyesület keretein belül végzendő munkánk még eredményesebbé tételéhez. Tanácsaitokat, javaslataitokat ezúton is köszönjük! Megvalósításukban Egyesületünk elnöksége számít cselekvő támogatókatokra!

A **Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció** egyik kiemelt fontosságú feladata volt a hasonló profilú, velünk együttműködő társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartás figyelemmel kísérése és segítése.

A *Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségével* kialakított hagyományosan jó és bensőséges együttműködésünknek megfelelően – az Elnökség és a Szekció közös szervezésében – részt vettünk a Szövetség éves beszámoló közgyűlésén, valamint a rákoskeresztúri, illetve a farkasréti temetőben az ejtőernyősök síremlékének koszorúzási ünnepségein. Ebben az évben – a közös tagokkal együtt – tagságunk 26 fővel képviseltette magát a Magyar Honvédség *2. Vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár* által rendezett 14. ejtőernyős napon. Az ünnepi beszédeket követően a megemlékezők átvonultak az Ejtőernyős Emlékfalhoz, ahol az alakulat katonái és a hagyományőrök közös díszőrsége fogadta a megemlékezés koszorúit. Egyesületünk nevében *Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok* elnök és *Dr. Aradi Flórián ny. dandártábornok* helyeztek el koszorút. A koszorúzást követően katonai ejtőernyősök célba ugrással tisztelegtek elődeik emléke előtt.

Novemberben *könyvbemutatóval egybekötött megemlékező előadást* tartottunk az önálló magyar katonai felderítés 100 évéről, valamint fegyvernemi napunkról *Szolnokon*, a MEBSZ szolnoki szervezetének felkérésére.

Szeretném megköszönni *Dr. Boldizsár Gábor ezredes* elnök úrnak és a Szövetség vezetőinek a folyamatos, magas színvonalú együttműködést.

A korábban aláírt együttműködési megállapodások alapján hatékony és tartalmas együttműködést folytattunk a *Magyar Hadtudományi Társasággal*, a *Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társasággal*. Kölsönösen részt vettünk egymás rendezvényein, konferenciáin, kiadványainkban kölcsönösen lehetőséget biztosítottunk egymásnak tudományos munkáink megjelentetésére. Mindkét szervezet vezetésének köszönjük a valóban élő, gyümölcsöző együttműködést.

A korábban megkötött megállapodások szellemében folytattuk az együttműködést a *Békefenntartók Bajtársi Egyesületével*. Szervezésükben került sor *Pákozdon, az ENSZ Nemzetközi Béke Napján* rendezett megemlékezésre és koszorúzásra, valamint az *Összhaderőnemi Parancsnokság* által szervezett, a *Békefenntartók Napján* megtartott rendezvényre, amelyen Egyesületünk több tagja is részt vett.

Ugyancsak folyamatos volt az együttműködés a *Balassi Bálint Bajtársi Egyesülettel*. Kölsönösen részt vettünk egymás rendezvényein, így például az Egyesület közgyűlésén és több klubrendezvényén is, illetve ahol csak lehetett, segítettük egymás munkáját. Ezen a fórumon is valamennyiünk nevében köszönöm *Galló István ny. ezredes* úrnak, az Egyesület elnökének a kölcsönösen hasznos együttműködést.

Egyesületünk képviselőiben *Széles Ernő ny. dandártábornok* és *Dr. Sallai Imre ny. ezredes* kollégáink vettek részt a *MATASZ* különböző hazai és nemzetközi rendezvényein és tevékenykednek aktívan a tartalékosok körében. Tábornok úr a *MATASZ* elnöke, és ilyen minőségében személye biztosítéka annak, hogy a két szervezet tagjai kölcsönösen részt vehetnek egymás programjain és segítik egymás tevékenységét.

Ezúton is szeretném megköszönni Elnök úrnak és a Magyar Tartalékosok Szövetsége vezetésének az aktív együttműködést, a fogadókészséget.

Aktivitásunknak köszönhetően mára jelentősen *megnövekedett ismertségünk és elismertségünk*. Egyszerűbben fogalmazva: egyre több szervezet keresi a kapcsolatot Egyesületünkkel, szervez velünk közös programokat és veszi igénybe a tagjaink által képviselt szakmai tudást és tapasztalatot. Mindezek eredményeként az elmúlt évben jelentősen megnőtt a tagjaink sorába jelentkezők száma is.

Kérem tagjainkat, hogy azok, akik más hozzánk hasonló célú civil társadalmi szervezetekkel, szponzorokkal való kapcsolatok kialakításában, különböző rendezvények előkészítésében részt kívánnak venni, jelentkezzenek a Szekció vezetőjénél. *Széles Ernő tábornok* úr, köszönöm a munkádat.

Bár ezzel a területtel az Elnökség foglalkozik, de a munkaterület jellege miatt itt célszerű szólnom a *Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálattal* meglévő kapcsolatunkról.

Kapcsolatunk a Szolgálat vezetésével *töretlen és igen gyakorlatias*. *Dr. Béres János altábornagy* főigazgató úr részt vett a NATO-évforduló alkalmából szervezett konferenciánkon, *Koronczai Géza vezérőrnagy* úr főigazgató-helyettes az éves beszámoló közgyűlésünkön, *Oroszi Zsolt dandártábornok* főigazgató-helyettes és *Kajári Ferenc dandártábornok* felderítő csoportfőnök pedig a Felderítők Napja alkalmából rendezett családi rendezvényünkön. A pozitívumokhoz sorolom azt a tényt is, hogy *Dr. Magyar István ny. dandártábornok* úrral együtt tagjai lehettünk a Szolgálat szakmai folyóirata, a *Felderítő Szemle* megjelenését segítő Szerkesztő Bizottságnak. Fontosnak tartom azt is, hogy Főigazgató úr meghívására a Szolgálat állománygyűlésein három fővel rendszeresen képviselhetjük Egyesületünket. *Oroszi Zsolt dandártábornok* főigazgató-helyettes és *Pánczél Krisztián ezredes* humán igazgató, illetve *Dr. Kenedli Tamás ezredes*, a KNBSZ Tudományos Tanácsa titkárának részéről folyamatos, konstruktív támogatásban van részünk.

Ezen a fórumon is szeretnék köszönetet mondani *Dr. Béres János altábornagy* főigazgató úrnak és a KNBSZ felelős beosztású vezetőinek az Egyesületünkhöz való pozitív hozzáállásáért és a támogatásért.

A **Szociális Szekció** a munkáját 2019-ben is az Egyesület Alapszabályában meghatározottak szerint végezte. Fő feladatának tekintette, hogy információt szerezzen bajtársaink szociális és egyéb olyan problémáiról, amelyek az Egyesületre tartozhatnak, és amelyek megoldásához segítséget tudunk nyújtani.

Folyamatosan figyelemmel kísérte a nehéz élethelyzetbe került tagjaink sorsát. Felhívta az Elnökség és az illetékes szervezetek figyelmét, javaslatot tett a segítségnyújtás megszervezésére és koordinálta az abban résztvevők tevékenységét.

Szervezte az Egyesület kegyeleti tevékenységét, tagtársaink mozgósítását a temetések, koszorúzások, megemlékezéseken történő részvételre.

Az elmúlt két év tapasztalata alapján – ezen az érzékeny területen – munkáját *három vezérlő elem* köré csoportosította. Tevékenységének fő jellemzője a *tapintatosság*, a szükséges szintű *segítség* megtalálása, valamint olyan *léggör* kialakítása, hogy nehéz helyzetbe került társaink bizalommal forduljanak hozzánk.

Az Egyesület Alapszabályában meghatározottakon felül 2019-ben a Szociális Szekció vezetése arra törekedett, hogy munkája legyen koordinált a segítségnyújtás, a támogatás, a beteglátogatás vagy a temetéshez kapcsolódó tevékenységek során. Ezzel együtt pedig biztosítsa az Egyesület Elnökségének és tagságának naprakész tájékoztatását a kegyeleti segítségnyújtás menetéről, a szociális támogatás és az üdültetés lehetőségeiről.

A Szociális Szekció 2019-re kítűzött feladatait az alábbiak szerint oldotta meg

A Szekció vezetője minden alkalommal részt vett az Egyesület elnökségi ülésein, javaslatokat dolgozott ki és szociális kérdésekben tett lépéseiről rendszeresen beszámolt az Elnökségnek.

Önkéntes tagjain keresztül az év során figyelemmel kísérte az Egyesület tagjainak szociális helyzetét, megszervezte kórházba került társaink rendszeres látogatását. Több esetben biztosított olyan támogatást, ami a kórházi körülmények jobb elviselését segítette elő. Ilyen volt például telefon vagy laptop kölcsönzése lehetőségének a felkutatása, az internethez való hozzáférés kórházon belüli megteremtése. Ezekben az esetekben Egyesületünk és a két Felderítő Tagozat tagjai önzetlenül, lelkesen működtek együtt, kihasználva egyes tagjaink szakmai ismeretét is.

A Szekció részt vett elhunyt tagtársaink temetésének megszervezésében, a részvétel koordinálásában. A temetésekben a Felderítők Társasága Egyesület minden alkalommal képviseltette magát. Rendszeresen segítettük a hozzátartozókat az ilyenkor szükséges eljárás lebonyolításában.

A Felderítő I–II. tagozat vezetői, valamint Egyesületünk Szociális Szekciójának vezetője közösen állított össze emlékeztetőt a kegyeleti tevékenységgel kapcsolatban, melyet egyeztetett az MH Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság Kegyeleti osztály munkatársaival. Ezt követően a *tájékoztató levelet* a Tagság nyomtatott és elektronikus formában is megkapta. Kérlek Benneteket, hogy *kellő tapintattal* kezeljétek ezt a kérdést, hiszen végső soron az ilyenkor nehéz helyzetbe került családok tevékenységét szeretnénk megkönnyíteni ezzel a kis összeállítással.

A beszámolási időszakban két bajtársunk távozott közülünk: *Árvai Zoltán ny. vezérőrnagy* úr, Egyesületünk Örökös Tiszteletbeli Tagja, egykori alelnökünk, valamint *Varga Lajos ny. hór. alezredes*, Egyesületünk egyik alapító tagja. Tisztelettel és kegyelettel vettünk részt, képviseltük Egyesületünket elhunyt bajtársaink temetésén. Köszönet mindazoknak, akik megjelentek a végtisztesség megadásán.

Kérlek Benneteket, hogy rövid, néma felállással tisztelegjünk elhunyt bajtársaink emléke előtt!

Fontosnak tartottuk a Felderítő I–II. tagozatok vezetőivel való együttműködést szociális kérdésekben. Mindhárom szervezet törekedett arra, hogy mindenki azonos információval rendelkezzen szociális és kegyeleti ügyekben. A Szekció folyamatosan figyelemmel kísérte a szociális területen bekövetkezett jogszabályi változásokat, és igyekezett segíteni a tagok tájékoztatását. Felhasználta a zárt közösségi oldalakon, az email levelező rendszereken keresztül a kapcsolattartásra, illetve tájékoztatásra és tájékozódásra kínáló lehetőségeket. Elsősorban információkkal, a lehetőségek megkeresésével, néhány bajtársunk önzetlen közreműködésével pedig beteg társaink meglátogatásával tudtuk segíteni a rászorulókat.

2019-ben két tagtársunk is betöltötte 90. életévét – *Polgár Ervin ny. vezérőrnagy* és *Török Árpád ny. ezredes*. Az ünnepeket Társaságunk Elnökségének képviselői, valamint a volt munkatársak meglátogatták, illetve felkészítették.

Összességében megállapítható, hogy a Szociális Szekció – az érintett állami és társadalmi szervezetekkel együttműködve – részt vett a szociális jellegű rendezvények előkészítésében, illetve a tagság tájékoztatásában. Ezen a téren kiemelném *Juhász György*, *Nyári Dezső* és *Somkútas Róbert* tagtársaink szociális tevékenységét, segítségét, illetve a két nyugdíjas szervezet vezetőjének, *Altorjai Sándor* és *Dlask Róbert ny. ezredeseknek*, tagtársainknak együttműködési készségét. A Szekció által 2019-ben elvégzett munka segítette a Felderítők Társasága Egyesület szociális célkitűzéseinek megvalósítását, erősítette a tagság összetartozását.

Külön is megköszönöm *Juhász György ny. dandártábornok* úrnak, a Szekció vezetőjének nagy empátiával végzett lelkiismeretes munkáját!

Mindenképpen szeretnék szólni a **Felügyelő Bizottság** Egyesületünk munkáját támogató tevékenységéről. A Bizottság új összetételében hatékony és aktív segítséget nyújtott ahhoz, hogy Egyesületünk minden tekintetben a jogszabályi előírásoknak megfelelően szervezze munkáját, életét. Ennek érdekében kidolgozta és rendelkezésünkre bocsátotta a Társaságunk okmányainak nyilvántartását és szabályszerű kezelését segítő okmány tervezetét, illetve véleményezte Egyesületünk pénzügyi politikájának alapelveit tartalmazó segédletünket. Vezetője, illetve képviselője rendszeresen részt vett az elnökségi üléseken és véleményével folyamatosan segítette munkánkat. Szeretnék ezért külön is köszönetet mondani *Pászka Tibor ny. mk. dandártábornok* úrnak, a FEB elnökének és munkatársainak.

Szervezeti életünket illetően a beszámolási időszakban egy beszámoló és feladatsabó Közgyűlést tartottunk. A Közgyűlésen az Elnökség és a Felügyelő Bizottság beszámolt a végzett munkáról, a pénzügyi referens pedig számot adott az Egyesület pénzügyi helyzetéről, illetve az Alapszabály szerinti tevékenység érdekében felhasznált eszközökről. A Közgyűlés jóváhagyta az Elnökség és a pénzügyi referens beszámolóját, tudomásul vette a Felügyelő Bizottság tájékoztatóját, illetve meghatározta az Egyesület 2019. évi feladatait.

Ami a taglétszám 2019-es alakulását illeti, a beszámolási időszakban két fő elhalálozott és egy fő kilépett tagjaink sorából. Az év folyamán hét rendes és egy pártoló taggal gyarapodtunk. Örömmel jelenthetem, hogy az előbbieik közül öt fő aktív állományú, ami

reményeink szerint egy új tendenciát jelent. *Jelenlegi taglétszámunk 175 fő (14 Örökös Tiszteletbeli Tag, 156 rendes tag, öt pártoló tag), ami az Egyesület presztízisének és vonzerejének folyamatos növekedéséről tanúskodik.*

Egyesületünk életének és tevékenységének bemutatását segítő ez alkalommal is kézbe vehették idei *Évkönyvünket*, sorrendben immár a *kilencediket*. A kiadvány szemléletes áttekintést ad éves munkánkról, tartalmazza éves beszámolóinkat és munkatervünket, képeket, híreket közöl tagságunk és a szervezetünk iránt érdeklődők számára. Külön köszönöm – mindannyiunk nevében – *Dr. Magyar István ny. dandártábornok úrnak, Ledács Kiss Jenő ny. ezredes úrnak és Gál Csaba ny. ezredes úrnak* az *Évkönyvünk* megjelentetése érdekében kifejtett áldozatkész munkáját. Rendezvényeink képi dokumentálásáért köszönetemet fejezem ki *Gál Csaba ny. ezredes* és *Dr. Kemény János* tagtársainknak.

A *honlapunk* az Elnökség és *Gyenes István ny. tábornok* úr munkájának, valamint a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat illetékesei segítő támogatásának köszönhetően működik és folyamatosan naprakész. Köszönet érte minden közreműködőnek.

Ez úton szeretném tájékoztatni a Közgyűlést, hogy Egyesületünk működési feltételrendszere javítása érdekében tagtársunk, *Király Elemér ny. mk. ezredes* bajtársunk kezdeményezésére – a 2017. és 2018. évihez hasonlóan – 2019-ben ismételt *pályázatot nyújtottunk be* a kormányzati „Elektronikus Pályázatkezelési és Együtműködési Rendszerben”. Sajnos ebben az esztendőben csak várólistára kerültünk, nem kaptunk támogatást.

A korábban elnyert *pályázati pénzekkel a szabályoknak megfelelően elszámoltunk*. A beszámolókat határidőre megküldtük a Nemzeti Együtműködési Alap által üzemeltetett EPER rendszeren keresztül. A 2020-ra ismét nyújtottuk be pályázatot, azt befogadták. Sajnos most is várólistára kerültünk, igaz, valamivel előbbre, mint az elmúlt esztendőben.

Az eddig kapott pályázati források hatékonyan hozzájárultak egyesületünk stabil gazdasági helyzetéhez és a magasabb színvonalú szakmai tevékenység végzéséhez.

A pályázat előkészítése és beadása terén végzett odaadó munkájáért ezúttal mondok köszönetet *Király Elemér ny. mk. ezredes, Zsoltész Gábor ezredes* és *Dr. Magyar István ny. dandártábornok* tagtársainknak.

Az Elnökség szinte napi kapcsolatban volt a Kerepesi úti objektumot üzemeltető Zrínyi Kommunikációs Kht. kijelölt egységeivel, valamint a számlánkat kezelő OTP-vel. Valamennyi Elnökségi ülésünket az objektum tanácstermében tartottuk, ami szorosabb koordinációt kívánt programjaink tervezése során. A székhelyünkön tartott rendezvényeink előkészítéséhez és végrehajtásához komoly segítséget kaptunk *Gárdos Vilmos ny. alezredes* úrtól, az objektum üzemeltetési főosztályvezetőjétől. Ez a helyzet ez év február 1-jétől megváltozott, mert *az objektumot átvette a Hadtörténeti Intézet és Múzeum*. Az év folyamán szerződést kellett előkészíteni az objektumban lévő irodánk (székhelyünk) bérlésére, valamint egy gépkocsi parkolási díjára. Ezek időközben aláírásra kerültek, és január 1-jétől fizetnünk kell a szerződésben meghatározott összegeket. A klubrendezvényeinkre és az elnökségi ülésre igénybe vehető 1. emeleti kis tanácssteremhez való hozzájutás ugyan *térítésmentes*, de mostantól lényegesen körültekintőbb koordinációt igényel. Az objektum új felügyeletét ellátó szervezettel és annak képviselőjével, *Üveges Tibor törzsszázados* úrral konstruktív kapcsolatot sikerült kialakítanunk, melynek eredményeként rendezvényeink megtartása az objektumban továbbra is biztosított.

Tisztelt Közgyűlés!

Kedves Barátaim!

Az Elnökség nevében ennyiben kívántam számot adni az elvégzett munkáról. A beszámolóval kapcsolatban várjuk hozzászólásaitokat, véleményeket, javaslataitokat!

Mind a magam, mind pedig az Elnökség tagjai nevében minden kedves tagtársunknak és együttműködő partnereinknek szeretném megköszönni az elmúlt esztendőben nyújtott támogatást, rendezvényeinken az aktív részvételt.

Köszönöm megtisztelő figyelmeteket!

Budapest, 2020. február 26.

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. ddtbk.

elnök

ÖSSZEFOGLALÓ A KÖZGYŰLÉSÜNKRŐL

Ebben az esztendőben 2020. február 26-án tartottuk éves beszámoló és feladatszabó közgyűlésünket. Színhelye – a korábbi évek hagyományaihoz híven – ebben az esztendőben is a Stefánia Palota Honvéd Kulturális Központ emeleti ovális terme volt. A rendezvényt elnökünk, Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok nyitotta meg, majd a Himnusz hangjai után megválasztottuk a közgyűlés tisztségviselőit. A tagság levezető elnöknek Széles Ernő ny. dandártábornokot, a Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció vezetőjét, a jegyzőkönyv vezetőjének Dávid Ede ny. alezredest, titkárunkat, a két jegyzőkönyv-hitelesítőnek pedig Dr. Kis-Benedek József ny. ezredest, elnökségi tagunkat és Dr. Héjja István ny. ezredest, tagtársunkat választotta.

Széles Ernő dandártábornok úr – immár levezető elnöki minőségében – köszöntötte a megjelenteket, kiemelten vendégeinket: Oroszi Zsolt dandártábornokot, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgató-helyettesét, Kajári Ferenc dandártábornokot, a KNBSZ Felderítő Csoportfőnökségének csoportfőnökét, Dr. Boldizsár Gábor ezredest, a Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége elnökét, Dr. Hegedűs Henrik alezredest, a Magyar Hadtudományi Társaság alelnökét, Galló István ny. ezredest, a Balassi Bálint Bajtársi Egyesület elnökét. Ezt követően bejelentette, hogy a rendezvényen 94 fő van jelen, így a közgyűlés határozatképes.

Az üdvözléseket követően elnökünk, Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok ismertette az Elnökség beszámolóját a 2019. évben végzett munkáról. A beszámoló ismertetése után került sor a 2019. év során kiemelkedő teljesítményt nyújtó tagtársaink elismerésére. A KNBSZ főigazgatója által adományozott emléktárgyat vehette át: Király Elemér ny. mk. ezredes, Ledács Kiss Jenő ny. ezredes, Dávid Ede ny. alezredes és Lévay Gábor ny. alezredes. Az elismeréseket – a KNBSZ főigazgatója képviselőjében – Oroszi Zsolt dandártábornok főigazgató-helyettes adta át, aki ezt követően elismerően szólt az Egyesület által végzett munkáról, valamint biztosította a közgyűlésen jelenlévőket a Szolgálat vezetésének támogatásáról.

A főigazgatói elismerések átadását követően az Egyesület érdekében végzett több mint egy évtizedes kiemelkedő munkájuk elismeréseként a Közgyűlés Egyesületünk négy tagjának ítélte oda a Felderítők Társasága Egyesület Örökös Tiszteletbeli Tag kitüntető címet: Dr. Magyar István ny. dandártábornoknak, Nagy Gyula ny. ezredesnek, Szűcs Péter ny. ezredesnek és Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornoknak. A kitüntető címet adományozó okleveleket a Közgyűlés nevében Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok, illetve Gyenes István ny. dandártábornok adta át.

Az elismerések átadását követően került sor a pénzügyi referens beszámolójára az Egyesület rendelkezésére álló pénzügyi eszközök 2019. évi felhasználásáról, valamint a 2020. évre szóló pénzügyi tervről. A beszámolók sorát a Felügyelő Bizottság elnökének, Pászka Tibor ny. mk. dandártábornak a tájékoztató jelentése zárta. A beszámolókat a közgyűlés egyhangúlag elfogadta. A szavazást követően elnökünk ismertette az Elnökség javaslatait a 2020. évi feladatokra, melyet a közgyűlés ugyancsak egyhangúlag hagyott jóvá.

Közgyűlésünk az elnöki zárszóval és a Szózat hangjaival ért véget, majd tagjaink egy ebéd keretén belül immár „fehér asztalnál” folytathatták a bajtársi beszélgetéseket és cserélhették ki tapasztalataikat.

A közgyűlést jó bajtársi légkör jellemezte. A rendezvény kedvező hangulatát az is növelte, hogy tagtársunk, Dr. Kemény János jóvoltából a jelenlévők megtekinthették az elmúlt évi tevékenységünket szemléletesen illusztráló kivetített képanyagot. Éves közgyűlésünkön tagjaink – immár hagyományosan – ez évben is kézhez vehették Egyesületünk 2019. évi

tevékenységét bemutató 122 oldalas, színes képekkel illusztrált Évkönyvünket. A kiadványt ez évben is térítésmentesen tudtuk tagjaink részére rendelkezésre bocsátani.

Képek a rendezvényről

FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA
EGYESÜLET

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET
2019. ÉVI
KÖZHASZNÚSÁGI JELENTÉSE ÉS 2020. ÉVI
PÉNZÜGYI TERVE

Tisztelt Közgyűlés!

Enyém a megtisztelő feladat, hogy az éves beszámoló közgyűlésen számot adjak a 2019. év pénzügyi gazdálkodása során végrehajtott feladatokról.

A Felderítők Társasága Egyesület az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény szerint Magyarországon a civil szervezetek közhiteles névjegyzékében nyilvántartásába vett egyesület. A bejegyzett adataink megtalálhatók a bíróság honlapján.

Gazdálkodásunk törvényi előírásoknak való megfelelése érdekében 2019. évben is időben benyújtottuk és az Országos Bírósági Hivatalnál letétbe helyeztük a 2018. évről szóló, a Közgyűlés által elfogadott éves egyszerűsített beszámolót a közhasznúsági mellékletekkel együtt.

Eleget tettünk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felé az előírt bevallási kötelezettségeinknek, amelynek keretében elszámoltunk a 2017. évben felajánlott személyi jövedelemadó 1%-ával. Mindezek alapján igazoltuk, hogy továbbra is megfelelünk a befizetett személyi jövedelemadó 1%-ának fogadásához előírt feltételekkel. Jelenleg a NAV 2020. rendelkező évre regisztrált személyi jövedelemadó 1%-os kedvezményezett listáján Egyesületünk továbbra is szerepel.

Az Egyesület – mivel vállalkozási tevékenységet nem folytat, éves árbevétele nem éri el az 50 millió forintot, illetve nem közhasznú besorolású – egyszeres könyvvitelt vezethet. Ezek alapján az egyes egyéb szervezetek beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 479/2016. Korm. rendelet szerint az Egyesület egyszerűsített beszámoló készítésére kötelezett.

Az elkészített egyszerűsített beszámoló adatai jelenleg nálam, majd letétbe helyezést követően a Bíróság honlapján is megtekinthetők.

Ezek után pár szóban részletesebben ismertetném a 2019. évi pénzügyi beszámolót alátámasztó adatokat.

FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET
2019. ÉVI PÉNZFORGALMA

	Bevétel	Ft	Megjegyzés
<i>1</i>	Előző évi pénzmaradvány	814 855	Pénztár 188.925 Ft Bank 625.930 Ft
2	Tagdíj	373 500	107 fő (50 E Ft Varga J.) (2018. év 429 000 Ft 123 fő)
3	Kamat	0	
4	Pályázat	0	(2018. év 600 E Ft)
5	Közcélú adomány	0	Támogatóktól
6	Közcélú tevékenységgel kapcsolatos bevétel	0	Egyéb szervezetektől valamilyen közcélú tevékenység megvalósítására befizetett (kiszámlázott) összeg
7	Adó 1%-a	184 370	2018. évi jövedelmek után felajánlott (2018. 106 620 Ft)
<i>8</i>	Tárgyévi végleges bevételek	557 870	
I.	Bevételek összesen:	1 372 725	760 669 Ft-tal kevesebb, mint 2018. évben

	Kiadás	Ft	Megjegyzés
<i>1</i>	Működési kiadások	179 998	15 E Ft. Bankköltség, 165 E Ft. Postaköltség, irodaszer, nyomtatónyer. (2018. 80 E Ft.)
2	Működéshez szükséges nagyértékű tárgyi eszköz vásárlása	0	Számítógép, telefon, fax
3	Adófizetési kötelezettség	0	
A	Működési kiadások	179 998	
<i>1</i>	Szakmai kiadások	568 640	
	<i>Eszközök</i>	<i>0</i>	
	<i>Évkönyv</i>	<i>336 000</i>	Évkönyv 2018
	<i>Pályázati díj terembérlet</i>	<i>65 000</i>	
	<i>Ejtőernyős napi látogatás</i>	<i>167 640</i>	
2	Kegyeleti kiadás	27 850	
B	Közcélú kiadások	596 490	Alapszabály szerinti közcélú kiadások
	Tartalék	0	
C	Tartalék	0	
II.	Kiadások összesen (A+B):	776 488	

Tárgyévi eredmény -218 618 Tárgyévi bevétel < tárgyévi kiadások = pénzmaradvány csökkent

2019. évi maradvány (I-II) 596 237 Pénztár 72 635 Ft Bank 523 602 Ft

Ezzel a Felderítők Társasága Egyesület 2019. évi pénzügyi adatainak ismertetését befejeztem.

Az egyszerűsített beszámoló mérlegének előírt tagolása az egyszerűsített vezetők egyéb szervezetnél/alapítványnál/társadalmi szervezetnél					
FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET 2019					
18191498-1-42 1087. BUDAPEST KEREPESI ÚT 29/b.					
Megnevezés / E Ft		Előző év	Előző év(ek) helyesbítése	Tárgyév	
ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK)					
1.	A. Befektetett eszközök (2-4. sorok)	364	0	297	
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK				
3.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	364		297	
4.	III. BEFEKTETETT PENZÜGYI ESZKÖZÖK				
5.	B. Forgóeszközök (6-9. sorok)	815	0	596	
6.	I. KESZLETEK				
7.	II. KÖVETÉSEK				
8.	III. ÉRTÉKPAPÍROK				
9.	IV. PENZESZKÖZÖK	815		596	
10.	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1+5. SOROK)	1179	0	893	
FORRÁSOK (AKTÍVÁK)					
12.	C. Saját tőke (13-17. sorok)	-183	0	-219	
13.	I. RENDÜLŐ TŐKE / JEGYZETT TŐKE				
14.	II. TŐKEVÁLTOZÁS / EREDMÉNY				
15.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK				
16.	IV. TÁRGYÉVI EREDMÉNY, ALAPTEVEKENYSÉGBŐL (KÖZHASZNÚ TEVEKENYSÉGBŐL)	-183		-219	
17.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVEKENYSÉGBŐL				
18.	D. Tartalék	1362		1112	
19.	E. Céltartalék				
20.	F. Kötelezettségek	0	0	0	
21.	I. Hosszú lejáratú kötelezettségek				
22.	II. Rövid lejáratú kötelezettségek				
23.	FORRÁSOK (PASSZÍVÁK) ÖSSZESEN (12+18+19+20. SOROK)	1179	0	893	

Az egyszerűsített beszámoló eredményelvezetésének előírt tagolása az egyszerűs könyvvitelt vezető egyéb szervezetnél/alapítvány/művelődési egyesületnél									
FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET									
2019									
18191400-1-42									
1087. BUDAPEST KERÉPESI ÚT 28/b.									
	Megnevezés / E Ft	Alaptevékenység		Vállalkozási tevékenység		Összesen		előző év helyesb.	előző év tárgyev
		előző év helyesb.	tárgyev	előző év helyesb.	tárgyev	előző év helyesb.	tárgyev		
1. A.	Végleges pénzbevételek, elszámolt bevételek (I+II)	1136	0	557	0	0	1136	0	1136
2. I.	Pénzügyileg rendezett bevételek	1136	0	557	0	0	1136	0	1136
3.	- tagdíj	429		373			429		373
4.	- alapítói/ kapott befizetés								0
5.	- támogatások	600		0			600		0
6.	- egyéb bevételek	107		184			107		184
7.	ebből SZJA 1%	107		184			107		184
8. II.	Penzbevételek nem jelentő bevételek			0					0
9. B.	Végleges pénzkidadások, elszámolt ráfordítások (III.+IV.+V.+VI.)	1319	0	776	0	0	1319	0	776
10. III.	Ráfordításokként érvényesíthető kiadások	1319		776			1319		
11. IV.	Ráfordításokként érvényesíthető kiadások								
12. V.	Ráfordításokként érvényesíthető kiadások								
13. VI.	Ráfordításokként érvényesíthető kiadások								
14. C.	Tárgyevi pénzügyi eredmény (I.-III.-VI.)	-183	0	-219	0	0	-183	0	-219
15. D.	Nem pénzben realizált eredmény (II.-IV.-V.)	0	0	0	0	0	0	0	0
16. E.	Adózás előtti eredmény (I.+II.)-(III.+IV.+V.)	-183	0	-219	0	0	-183	0	-219
17. F.	Fizetendő társasági adó			0					0
18. H.	Tárgyevi eredmény (E.-F.)	-183	0	-219	0	0	-183	0	-219

FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
2020. ÉVI PÉNZÜGYI TERVE

	Bevétel	Ft	Megjegyzés
1	Előző évi pénzmaradvány	596 237	
2	Tagdíj	330 000	110 fő
3	Kamat	0	
4	Pályázat	600 000	Költségvetési szervezettől
5	Közcélú adomány	0	Támogatóktól. Adókedvezményre jogosít.
6	Közcélú tevékenységgel kapcsolatos bevétel		Egyéb szervezetektől valamilyen közcélú tevékenység megvalósítására befizetett (kiszámlázott) összeg
7	Adó 1%-a	170 000	Rajta vagyunk a NAV 2019. rendelkező évre regisztrált szja 1%-os kedvezményezették listáján. Adószám: 18191499-1-42
8	Tárgyévi bevételek	1 100 000	
I.	Bevételek összesen:	1 696 237	

	Kiadás	Ft	Megjegyzés
1	Bankköltség postaköltség	100 000	Számlakivonatok, átutalások, pénzfelvétel, pénzbefizetés, inkasszó postaköltség
4	Működéshez szükséges eszközök vásárlása	300 000	Számítógép, telefon, fax
5	Adófizetési kötelezettség	0	
A	Működési kiadások	400 000	
1	Rendezvények kiadásai	750 000	
	<i>Évkönyv kiadása</i>	<i>400 000</i>	
	<i>Szakmai kapcsolatok ápolása</i>	<i>350 000</i>	
	<i>Konferencia szervezése</i>	<i>0</i>	
2	Kegyeleti kiadás	0	
B	Közcélú kiadások	750 000	Alapszabály szerinti közcélú kiadások
	Tartalék	0	
C	Tartalék	0	
II.	Kiadások összesen (A+B):	1 150 000	

2020. évi tervezett maradvány keret, tartalék (I-II) 546 237

Budapest, 2020. február 26-án

Zsoltész Gábor ezredes
 pénzügyi referens

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok
 elnök

**FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA
EGYESÜLET**

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

**A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET
FELÜGYELŐ BIZOTTSÁGÁNAK BESZÁMOLÓJA
AZ EGYESÜLET 2019. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL**

Tisztelt Közgyűlés!

A Felderítők Társasága Egyesület Felügyelő Bizottsága a beszámolási időszakban a felügyelete alá rendelt működési területek felelőseinek segítő támogatásával, velük együttműködésben, zavartalanul végezhette ellenőrző feladatait. A Bizottság a felügyeleti jogköre gyakorlása során az egyesületi működés törvényességének vizsgálatára, a pénzügyi, gazdálkodási szabályok betartására és a pályázati tevékenységre fordított kiemelt figyelmet.

A korábbi év gyakorlatával összhangban a Bizottság folytatta az Egyesület szabályalkotó munkája támogatását. Kezdeményezte a pénzkezelés és az anyagnyilvántartás szabályainak egységes iratba foglalását. Az Elnökség koordinációjával el is készült és vitára bocsátott a „*Felderítők Társasága Egyesület számviteli politikája, értékelési, pénzkezelési, leltározási és selejtezési szabályzatának tervezete*”. A szakmai részletekre is kiterjedő, az alkalmazók számára útmutató, segítő dokumentum kidolgozásában Zsoltész Gábor ezredes úr pénzügyi referens vállalt kiemelkedő szerepet.

Ugyancsak a Bizottság javaslata alapján – és tagjai tevékenyen részvételével – elkészült „*A Felderítők Társasága Egyesület Iratkezelési Szabályzata*” dokumentum tervezete is. A véleményezésre átadott tervezet kidolgozásában jelentős szerepet vállaló Dr. Mihók Sándor t. alezredes úr munkája érdemel dicséretet.

A Felügyelő Bizottság egy alkalommal ülésezett. A találkozó során a résztvevők a feladatok megbeszélésén túl az iratkezelési szabályzat kidolgozásához kapcsolódó javaslatokat vitatták meg. A bizottsági munkához nélkülözhetetlen folyamatos kapcsolattartás elektronikus eszközök közbeiktatásával valósult meg.

A Bizottság tagjai – az elnök meghívásának eleget téve – részt vettek az elnökségi üléseken és az egyesületi rendezvényeken. Egyes kérdésekben megbeszélést folytattak Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok úrral, az Egyesület elnökével, valamint Zsoltész Gábor ezredes úrral, a pénzügyi referenssel.

A pénzügyi, számviteli, gazdálkodási tevékenység felügyelete során megtörtént a pénzügyi, számviteli okmányok ellenőrzése és az ellenőrzés végrehajtásának a dokumentálása. Ezzel párhuzamosan a Bizottság figyelemmel kísérte a Nemzeti Együttműködési Alaphoz benyújtott összevont működési és szakmai támogató pályázatot is.

Tisztelt Közgyűlés!

A Felügyelő Bizottság összegző megállapításai az alábbiak.

A Felderítők Társasága Egyesület a vonatkozó törvények és egyéb jogszabályok betartásával, valamint az Egyesület Alapszabálya rendelkezései szerint működött. Az Alapszabályban megfogalmazott célkitűzések és a három szekcióban megvalósított tudományos, kegyeleti és kapcsolati tevékenységek összhangban álltak, sikeresen szolgálták a kitűzött célok elérését, a szakmai értékek megőrzését.

Az Egyesület Elnöksége az előzetesen jóváhagyott munkaterv szerint ülésezett. A hatáskörébe tartozó feladatokat kezdeményezően, jogszerűen és felelősséggel szervezte és végezte a beszámolási időszakban. Jelentési és tájékoztatási kötelezettségének időben eleget tett.

Az Egyesület működésével kapcsolatos hivatalos megkeresés vagy személyes bejelentés nem érkezett a Bizottsághoz. Az adat- és a személyiségi jogi védelmi szabályok érvényesültek. Jogszabálysértés vagy a szervezet érdekeit sértő esemény nem jutott a Felügyelő Bizottság tudomására.

Az Egyesület gazdálkodása az Alapszabályban rögzített szakmai és társadalmi célok elérése érdekében, valamint a vonatkozó törvényekben és pénzügyi előírásokban meghatározottak szerint történt.

A Felderítők Társasága Egyesület szakmailag eredményes, szervezeti működése tekintetében pedig törvényes tevékenységet folytatott 2019-ben.

Tisztelt Tagtársaim!

Kérem a Felügyelő Bizottság jelentésének elfogadását!

Budapest, 2020. február 26-án

Pászka Tibor ny. mk. dandártábornok

FB elnök

Ledács Kiss Jenő ny. ezredes

Dr. Mihók Sándor t. alezredes

Tag

Tag

JAVASLAT A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET 2020. ÉVI FŐBB FELADATAIRA

Javasoljuk, hogy a Felderítők Társasága Egyesület tevékenységének alapvető színterei 2020-ban is a Szekciók legyenek. Megítélésünk szerint így lehet a legeredményesebben bevonni a tagok minél nagyobb hányadát a közös feladatok előkészítésébe és végrehajtásába. Az Elnökség célul tűzte ki, hogy a tagok aktivitásának növelésével, egy-egy feladatra történő célirányosabb felkérésével és mozgósításával segíti az Egyesületünk előtt álló feladatok végrehajtását.

A beszámolóban is jelzett rendezvényeink tapasztalatait felhasználva 2020-ban szeretnénk továbbfejleszteni az Egyesületünkről kialakult pozitív képet, mindenképp az Egyesület eddigi kapcsolatrendszerének az elmúlt évinél is hatékonyabb kihasználásával, lehetőség szerinti továbbfejlesztésével, illetve új lehetőségek felkutatásával.

Feladatainkat 2020-ban is alapvetően az alábbi négy szinten tervezzük végezni.

1. Az Elnökség által végzendő feladatok

Elkészíti az Elnökség *2020. évi üléstervét*, megszervezi a benne foglaltak végrehajtását.

Elkészíti, illetve jóváhagyja az Egyesület működéséhez szükséges *éves terveket, beszámolókat, határidős és eseti jelentéseket* és az Alapszabályban előírt módon közreadja, illetve tárolja azokat.

Kiemelt figyelmet fordít a 2020 májusában, a KNBSZ Tudományos Tanácsával együttműködésben rendezendő *szakmai-tudományos konferencia megszervezésére*, szakmai tartalommal történő megtöltésére, a konferencia előadásainak dokumentálására.

Összehangolja a *Szekciók 2020. évi munkáját*.

Áttekinti a civil szervezetek tevékenységét meghatározó törvényből adódó további feladatainkat, *elkészíti az előírt okmányokat és felterjeszti azokat* a törvényben meghatározott fórumokhoz.

Folytatja a korrekt szakmai *kapcsolatrendszer* kiépítését és erősítését a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat illetékeseivel.

Szervezi, illetve végzi az együttműködő szervezetekkel, így a:

- a Magyar Hadtudományi Társasággal,
- a Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetségével,
- a Magyar Tartalékosok Szövetségével (MATASZ),
- a Békefenntartók Közhasznú Bajtársi Egyesületével,
- a Balassi Bálint Bajtársi Egyesülettel és
- a Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Társasággal megkötött *együttműködési megállapodásból adódó elnökségi szintű feladatokat*.

Folytatja a *tagtoborzó és a tagfelvételi* munkát.

Előkészíti és *megszervezi a 2021. évi beszámoló közgyűlést*.

Mindent elkövet a Gazdálkodási és Tudományos Társaságok Szövetsége Rendvédelmi Tagozatának Elnökségében megszerzett helyünkből adódó lehetőségeink hatékony kihasználása érdekében.

Folyamatos munkakapcsolatot tart a HM *Hadtörténelmi Intézet és Múzeum* illetékeseivel az Egyesület székhelye működési feltételeinek biztosítása érdekében, valamint elkészíti és eljuttatja a működéssel összefüggő okmányokat a HM illetékes szervezeteihez.

Folyamatos kapcsolatot tart a *HM, az MH, a nemzetbiztonsági szolgálatok* társadalmi szervezetekkel foglalkozó szervezeteivel.

Segíti a Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekciójának az Egyesület tevékenységéhez szükséges *szponzori háttér felkutatása* és aktivizálása érdekében végzett munkáját.

Koordinálja a Társaság 2020. évi nyilvános központi rendezvényeinek előkészítésével kapcsolatos tevékenységet.

Felügyeli, illetve szervezi az Egyesület *sajtónyilvánosságával* kapcsolatos tevékenységét.

Képviseli az Egyesületet az *állami és társadalmi szervezeteknél*.

Szervezi és koordinálja az Egyesület részvételét a *2020. évi pályázatokon*, elkészíti és felterjeszti az előírt okmányokat, sikeres pályázat esetén megszervezi a támogatás szabályszerű felhasználását és annak elszámolását.

Kapcsolatot tart a *KNBSZ* illetékeseivel, illetve segítséget nyújt az Egyesület honlapjának működéséhez.

2. A Tudományos Szekció feladatai

A Felderítők Társasága Egyesület Tudományos Szekciója 2020-ban is folytatja az elmúlt években már jól bevált rendezvényformák szervezését (konferencia, biztonságpolitikai klub, könyvbemutatók, látogatások stb.). Naptári tervét továbbra is rugalmas keretprogramnak tekinti, tagjainkat érdeklő aktuális téma vagy esemény évközi felbukkanása esetén azon szükség szerint módosít.

A Szekció 2020. évi rendezvényei

A./ Konferencia

2020. május 8-án a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsával együttműködve a Stefánia Palota – Honvéd Kulturális Központban egész napos tudományos-szakmai konferenciát szervez *„Rádióelektronikai felderítés, kibertér – kihívások és lehetőségek”* címmel.

A rendezvényen a témában jártas neves szakértők, előadók felkérésével áttekinti a rádióelektronikai felderítés és a kibertér aktuális kérdéseit, az egyes szakterületek fejlődését.

Felkérés esetén kapcsolódik együttműködő partnerei által szervezett, az Egyesület profiljához illeszkedő konferenciák megtartásához.

B./ Klubrendezvények

A Szekció az év során *négy-öt* klubrendezvényt szervez, ahol továbbra is a biztonságpolitika és a felderítés/hírszerzés témakörével kapcsolatos kérdéseket dolgozza fel. Az első negyedévben foglalkozni kíván a világ biztonságpolitikai helyzetének főbb jellemzőivel 2020-ban. Az év további rendezvényeinek témáiról – tagjaink javaslatai alapján – később dönt.

C./ Könyvbemutatók

A Szekció továbbra is feladatának tekinti az Egyesület profiljához illeszkedő könyvek, szakmatörténeti tanulmányok, fontosabb publikációk bemutatását.

D./ Látogatás

A Szekció *egy-két* program szervezését tervezi a tagság javaslata, az érintett szervezetek fogadókészsége és az Egyesület rendelkezésére álló pénzügyi lehetőségek függvényében.

A Szekció az év során:

- kapcsolatokat ápol más, hasonló profilú szervezetekkel és intézményekkel, keresi és kezdeményezi a velük történő *együttműködést*, valamint a közös megjelenés lehetőségét;
- megszervezi és támogatja az Egyesület *Évkönyve* kiadását, segíti a *Felderítő Szemle* rendszeres megjelentetését;
- igény esetén – az érdeklődő szervezetek számára – lehetővé teszi a tagjaink által képviselt *szakmai tudást és tapasztalatot*;
- szakmai területét illetően támogatja az Egyesület által benyújtandó *pályázatok* kidolgozását;
- rendezvények színvonalas szervezésével fenntartja és elmélyíti tagjaink *bajtársiasságon alapuló összetartozását*.

3. A Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció feladatai

A tárgyév során segíti az Egyesület éves feladattervéből adódó rendezvények megszervezését, *mozgósít* az azokon való részvételre.

Folyamatosan egyeztetést kezdeményez az *együttműködés* aktuális feladatairól a *Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat* főigazgatója által kijelölt személlyel.

Tájékozódik és segíti a lehetséges *együttműködés* kialakítását a felderítés, hírszerzés területén működő *katonai, illetve polgári szervezetekkel*.

Felkutatja és megbeszéléseket kezdeményez lehetséges *szponzorokkal*.

Mozgósít a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat *Tudományos Tanácsa* által szervezett rendezvényekre.

Folyamatos *kapcsolatot tart* az alábbi együttműködő szervezetekkel, megszervezi a kölcsönös részvételt egymás rendezvényein, valamint áttekinti az együttműködési megállapodásokat és javaslatokat készít a szükséges korrekciókra:

- Magyar Hadtudományi Társaság,
- Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége,
- Magyar Tartalékosok Szövetsége,
- Békefenntartók Bajtársi Közhasznú Egyesülete,
- Balassi Bálint Bajtársi Egyesület,
- Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.

2020-ban az alábbi kiemelt rendezvényeket szervezi:

- a Tudományos Szekcióval együttműködésben részt vesz az Egyesület 2020. évi konferenciájának megszervezésében és az együttműködő partnerek körében a részvételre történő mozgósításban;
- megemlékezést szervez a *Felderítők Napja* alkalmából (2020. november);
- megszervezi a beszámoló és feladatszabó *Közgyűlést* (2021. február);
- megszervezi az Egyesület működésével összefüggő *testületi üléseket*.

Az Egyesület éves programjából adódó egyéb kiemelt szervezési feladatok

A.) Együttműködés:

- Részvétel az Ejtőernyősök Napján (2020. március, Szolnok)

B.) Koszorúzások együttműködő partnereink felkérése alapján:

- Magyar–Vietnami Baráti Társaság (2020. április)
- Magyar Ejtőernyősök Bajtársi Szövetsége (2020. április)
- A Békefenntartók Napja, Pákozd (2020. május)

4. A Szociális Szekció feladatai

Kiemelt fontosságú feladatként folyamatosan *figyelemmel kíséri az Egyesület nehéz élethelyzetbe került tagjainak sorsát*, és felhívja az illetékes szervezetek figyelmét a segítségnyújtás szükségességére.

Figyelemmel kíséri az idős, mozgásában korlátozott és beteg bajtársakat, megszervezi a velük való *kapcsolattartást*.

Az érintett állami és társadalmi szervezetekkel együttműködve részt vesz a *szociális jellegű rendezvények* előkészítésében, tájékoztatja és mozgósítja a tagságot az ezeken való részvételre.

Segítséget nyújt az *üdültetési lehetőségek* felkutatásában és a beutalóhoz való hozzájárítás szervezésében.

Az év során fokozott figyelmet fordít a Tagság egészségének megóvását segítő lehetőségek feltárására.

A *Nyugdíjas Klubok Felderítő I–II. tagozataival együttműködve* segíti a szociális és a *kegyeleti tevékenységet*, megszervezi az Egyesület képviseletét és tagjai részvételét elhunyt bajtársaink temetésén.

A MH Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság Kegyeleti osztály munkatársaival, valamint a Felderítő I–II. tagozatok vezetőségeivel együttműködésben folyamatosan *figyelemmel kíséri a szociális területen bekövetkezett jogszabályi változásokat*, segíti a tagok e téren történő tájékozódását.

Budapest, 2020. február 26.

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. ddtbk.

elnök

RENDEZVÉNYEK

- Felderítők Napja 2020
 - A KNBSZ főigazgató köszöntője
 - Az elnökség levele a tagsághoz a Felderítők Napja alkalmából
 - Ünnepi beszéd a Felderítők Napján

- A Tudományos Szekció rendezvényei
 - A Felderítők Társasága Egyesület Biztonságpolitikai Klubja

 - Látogatás

FELDERÍTŐK NAPJA 2020

A KNBSZ FŐIGAZGATÓ KÖSZÖNTŐJE

**Tisztelt Felderítők, Tábornok,
Tiszt és Altiszt Hölgyek és Urak,
Bajtársaim!**

November 11-ét, a Felderítők Napját eddig hagyományainkat őrizve ünnepeltük, ám a mostani járvány szokásainkat – ha ideiglenesen is – felülírta. Ünnepelni és megemlékezni viszont mindenképp fogunk, hogy megerősítsük, hogy összetartozunk és nem feledkezünk meg fontos napjainkról.

A Felderítők Társasága mindig aktív szervezetként működött, és ide tartozni külön megtiszteltetést, a rendezvényeinken részt venni pedig mindig különleges örömet jelentett.

Bár a közös megemlékezés örömétől az idén a COVID megfosztott bennünket, kis csoportokban, illetve írásban emlékezünk meg nagyszerű felderítő és hírszerző elődeinkről, az eltelt időszakban végzett munkánkról és a további terveinkről.

A Felderítők Társaságának minden tagja hatalmas szakmai tudással, mély elkötelezettséggel és a végrehajtott közös feladatok során összekovácsolódott bajtársiassággal éli mindennapjait, tudatában annak, hogy egy különleges csoporthoz tartozik, amelyet sokan tisztelnek és becsülnek.

A Felderítők Társasága volt mindig is az a közösség, amelyik a Honvédség felderítő és hírszerző tagjait összefogta, a szakmai munkában összekovácsolódott bajtársi közösséget tovább vitte, megőrizte és mindent megtett azért, hogy a különleges tudású és tapasztalatú embereknek ez a csoportja valódi közösségként funkcionáljon.

Mivel a felderítőket minden országban és minden hadseregben kiemelten művelt, nagy tudású emberekként tartja számon a közvélemény, hadd idézzem Kodály Zoltánt, amikor a Felderítők Társasága által a felderítő kultúra megőrzéséért és a fiataloknak való átadásáért végzett áldozatos munkáját és annak eredményeit dicsérem: „... A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának”.

A Felderítők Társaságának ezen cél érdekében végzett áldozatos, töretlen munkájáért november 11., a Felderítők Napja alkalmából köszönetemet fejezem ki és kívánom, hogy a COVID okozta nehéz körülmények között is, azok ellenére is folytassák azt a magas színvonalú és eredményes munkát a magyar katonai felderítés érdekében, ami a Honvédségen belül is, de, nyugodt szívvel mondhatjuk, egész társadalmunkon belül is egyedülálló, más által nem helyettesíthető, vagy pótolható.

Tisztelettel
Dr. Béres János altábornagy
KNBSZ főigazgató

AZ ELNÖKSÉG LEVELE A TAGSÁGHOZ A FELDERÍTŐK NAPJA ALKALMÁBÓL

Tisztelt Bajtársaim!

Kedves Barátaim!

Bizonyára tapasztaltátok, hogy a vírusveszély miatt kihirdetett szabályzók életbelépése óta (2020. március 15.) rendszeres programjaink helyett csak két, viszonylag szűkebb körben tartott programot tudtunk szervezni tagjaink számára.

Közeledik a hagyományosan kiemelt érdeklődésre számot tartó éves rendezvényünk, a Felderítők Napja alkalmából már hosszú idő óta évente megtartott ünnepi megemlékezésünk időpontja. Nehéz szívvel tájékoztatlak Benneteket, hogy egymás féltése és egészségének védelme miatt a Stefánia Palota Regiment éttermében előzetesen ez év november 8-ra tervezett rendezvényünket – az intézmény vezetésével és elnökségünk több tagjával folytatott konzultációt követően – le kellett mondanunk.

Kötelességünknek éreztük azonban, hogy – egy eddig szokatlan módon ugyan, de – mégiscsak megemlékezzünk legnagyobb szakmai ünnepünkről, a Felderítők Napjáról. Tiszai Gyula ny. ezredes bajtársunk vállalta, hogy az eredetileg tervezett rendezvényen az ünnepi beszédet elmondja. Arra gondoltunk, hogy ezt a megemlékezést most írásos formában juttatjuk el Hozzátok, ami segíteni fog felidézni az ünnepet és az elmúlt évek közös rendezvényeinek hangulatát is.

Természetesen tisztában vagyunk vele, hogy még egy ilyen kitűnő írás sem pótolja a személyes találkozások, a jóízű beszélgetések, a meghitt légkörű ünneplés élményét, mégis arra kérlek Benneteket, hogy fogadjátok olyan szeretettel Tiszai Gyula bajtársunk megemlékező sorait, mint amilyen szeretettel ő azt elkészítette számunkra!

Sajnálatos módon az októberre tervezett klubrendezvényünket is le kellett mondjuk – anyagát a készülő Évkönyvünkben olvashatjátok majd. Bízunk abban, hogy – ha szűkebb körben is – a decemberre tervezett klubrendezvényünket és elnökségi ülésünket sikerül megtartanunk.

Reméljük, hogy a vírusveszély elmúltát követően ismét egészségben és a megszokott érdeklődés mellett ott folytathatjuk majd közös munkánkat, ahol azt a járvány kirobbanásakor félbeszakítottuk.

Kérlek Benneteket, hogy vigyázzatok Magatokra, Szeretteitekre, vigyázzunk egymásra!

Megértésedeteket köszönöm!

Budapest, 2020. október 19.

Az Elnökség nevében tisztelettel és barátsággal:

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok

elnök s.k.

ÜNNEPI BESZÉD A FELDERÍTŐK NAPJÁN

Tisztelt Tagtársaim!

November 11. a felderítők számára fontos nap, mert a katonai felderítők fegyvernemi ünnepe. Ezen a napon emlékezünk meg Szent Mártonról, a felderítők védőszentjéről, de ezen a napon kerül adományozásra a Koncz Mártonról elnevezett szakmai díj is, amellyel a Rákóczi-szabadságharc legendás hírszerzőjének emléke előtt is tisztelgünk. A fegyvernemi nappal tisztelettel emlékezünk azon hős felderítőkre, akik történelmünk korábbi vagy legújabb kori időszakában életüket áldozták hazájukért. Emellett köszöntjük azokat a felderítő bajtársakat, akik e fontos és különleges fegyvernem kötelékében teljesítettek vagy teljesítenek ma is felelős szolgálatot a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és elődszervezetei, valamint a Magyar Honvédség állományában.

Ha jól számolom, az idén a 15. alkalommal ünnepeljük az Egyesület kötelékében a Felderítők Napját. A mai beszédre készülve átolvastam, hogy miről szóltak elődeim az ünnep kapcsán, hogyan közelítették meg a témát, mit hangsúlyoztak, illetve mit üzentek a jövő nemzedéknek. A szakmai életutam tapasztalatait felhasználva én is talán kicsit egyéni módon szeretnék hozzájárulni a beszédgyűjteményhez, amit talán egyszer érdemes lenne egyben is megjelentetni, illetve akár az oktatásban is felhasználni.

Amikor gondolkozni kezdtem mondandómról, azon meditéltam, hogy miben különbözünk mi, felderítők a többi katonától, mit lehet kiemelni többletként, illetve az átlagtól eltérőként.

Tudjuk, hogy az emberi faj – kialakulása során, a csúcsragadozókkal összehasonlítva – nem volt különösebben erős lény, gyűjtögetésből, növényi eredetű táplálék beszerzéséből, illetve kisebb állatok elejtéséből tartotta fenn magát. A fejlődés során erejét az adta, hogy nem egyedenként, hanem csoportban, szervezeten vadászott, amivel képessé vált nagyobb, nála jóval erősebb zsákmányt is elejteni, miközben megvédte magát a zsákmánnyá válástól. Bizonyára lehetnek közöttük olyanok is, akik a többiektől jobb képességekkel rendelkeztek a zsákmány felkutatásában, ezért nekik elsősorban azt nem elejteniük kellett, hanem a pontos helyüket felkutatni és meghatározni. A fejlődés eredményeként az ember társas, illetve társadalmi lényé vált, munkamegosztásban dolgozik. Ez az elv a haderőben is érvényesül. A mai katonák sem egyedül, elszigetelten, hanem egymásra utalva, kötelékben harcolnak. Szoros együttműködésben végzik feladataikat, miközben támogatják, bátorítják egymást. Működik közöttük egy sajátos összetartozás, viszi őket a lelkesedés, a lendület, de hat rájuk a pánik vagy a csüggedés is.

A nagyobb kötelékekben harcoló különböző fegyvernemek katonáinak bátorságát nem lebecsülve fontos azonban megjegyezni, hogy voltak és ma is vannak olyan harctéri szereplők, akik nem élvezhetik a jelentősebb létszámú kötelékek által nyújtott biztonságot, lendületet, hanem a fő erőktől kikülönítve, egyedül, esetleg kisebb csoportokban tevékenykednek, ahol bizony sokszor kizárólag önmaguktól függ, hogyan teljesítenek. Ezeket a katonákat, alegységeket felderítőknak (esetleg különleges műveleti erőknak) hívják. Tevékenységükhöz bátorságra, a felelőség- és az áldozatvállalás különös fokára van szükség. Míg a kötelékben folytatott harctevékenység legtöbbször gondosan előre megtervezett és vezetett, addig a felderítők munkája sokszor nem kiszámítható, rögtönzött, saját elhatározására kell támaszkodjon. Ilyen alkalmakkor *a felderítőnek a bátortást, a kitartást kizárólag önmagából kell merítenie.*

Másik jelentős különbség, hogy egy-egy személy vagy kisebb csoport is jelentős hatást gyakorolhat a fegyveres küzdelem kimenetelére. Megakadályozhatja az ellenség fölénybe kerülését, illetve váratlan támadását, megóvhatja a saját erőket a nagy veszteségtől, lerövidítheti a háborút, előkészítheti a békekötést. Mindezekre a történelemben számos példa található, valamint arra is, hogy a felderítés elhanyagolása milyen katasztrófákhoz vezetett.

Az egyéni, illetve a kis szervezeti kötelékekben elérhető sikerek egyaránt jellemzőek a HUMINT és az egyéb, technikai és tudományos felderítési nemek állományára is. Kiemelendő tehát az *egyéni teljesítmény fontossága*.

Az egyéni teljesítmények fontosságának hangsúlyozására néhány példát is említének. Elsőként Koncz Mártonról beszélek, tevékenységét kissé részletesebben, mai szemmel értékelve.

Koncz Márton-típusú hírszerzők ma is léteznek, nélkülözhetetlen tagjai a HUMINT-erőkkel folytatott információszerzésnek. Kategóriájukat tekintve lehetnek hírszerzők, megnyertek és az általuk vezetett ügynökök. Az ügynökök rendkívül fontosak, de itt természetesen nem őket, hanem a beszerzőiket ünnepelek. A HUMINT-erők értékét az adja, hogy képesek és hajlandók eljutni olyan térségekbe, ahová külföldi nem, vagy csak nagy kockázattal juthat el, és meg tudnak szerezni, figyelni, illetve kérdezni olyan információkat is, amilyenekre egy átlagembernek – különösen idegennek – nincs lehetősége.

Ilyen ember volt Koncz Márton is, aki az 1704–1705 közötti időszakban tallósi lakosként viszonylag szabadon mozgott a Csallóköz – a *morva határ és a Fehér-hegyek (nagyjából a mai Pozsony–Nyitra–Nagyszombat–Trencsén)* – térségében. Hiteles, megbecsült, középkorú, átlagos megjelenésű, jó fellépésű és beszédkézszerű iparos, vízimalom-tulajdonos volt. A bibliát jól ismerte, „láttnoki adottságokkal” is rendelkezett.

Felderítő tevékenysége a nagyszombati csatát megelőző hónapokhoz, illetve az azt követő mintegy fél évhez köthető. Bercsényi Miklós kuruc főgenerális rendszeres felderítést szervezett a térségben, elsősorban lovasjárőrök alkalmazásával. Koncz Márton átjutott a gróf Siegbert Heister császári tábornagy által vezetett osztrák erők vonalain, és bejutott az ellenség táboraiba is. Képes volt részletes adatokat jelenteni az erők létszámáról, felszereléséről, illetve (beszélgetés és beszélgetés útján) szándékairól is. Kezdetben a helyi kuruc alakulatok parancsnokait informálta, de 1704 nyarán – pontos adatszolgáltatásai alapján – Bercsényi is felfigyelt rá, és a továbbiakban személyesen foglalkoztatta. Rákóczinak írott jelentéseiben *Habakuk* fedőnéven hivatkozik rá. A nagyszombati csata előtt – a részletes és pontos adatok szolgáltatása mellett – jelezte Bercsényi számára, hogy a felvonult kuruc erők állományában lévő két német zászlóalj nem megbízható, átállásukra lehet számítani.

A csatára Bercsényi rendkívüli profizmussal készült. A jól szervezett felderítés – és nem utolsósorban *Habakuk* információi alapján – ismerte az osztrák haderő létszámát és fegyverzeti adatait, szándékaikat, folyamatosan követte mozgásukat, számára kedvező terepre „terelte” őket, ahol az elsősorban lovasságában erős kuruc haderő reális eséllyel szállhatott szembe a profi osztrák gyalogsággal.

A kurucok a csatát ugyan elveszítették, viszont az osztrákok sem nyerték meg, mert a kuruc erők nem semmisültek meg és továbbra is fenyegetést jelentettek Bécs számára. A csata fordulópontját az adta, hogy az ellenséges vonalon már áttört magyar lovasság – a siker kimélyítése helyett – megállt a hadtápkészleteket fosztogatni. Ugyanakkor a magyar gyalogság vonalaiban a németek átállása miatt – amiről *Habakuk* jelentett, de még csak óvintézkedéseket sem tettek – zavar támadt, és menekülni kezdtek, ami általános pánikká fokozódott. Heister a zavart kihasználva megfordította a már veszni látszó csatát.

Habakuk a csata után is aktív maradt. Bercsényi leveleiben legutoljára 1705. augusztus 3-án találjuk nyomát annak, hogy *Habakuk* prófétájával beszél. A következő hír róla

az, hogy egy éjjel Bruck tájékán a császári tábor közelében ólalkodott, amikor felismerték, elfogták és Pozsonyba kísérték.

Bercsényi megkísérelte kicserélni, de az nem járt sikerrel. Koncz Mártont a pozsonyi császári haditörvényszék halálra ítélte és kivégeztette (felnégyelték).

Így lett a magyar nemzeti ügy vértanúja az ábrándos tallósi molnár, a prédikátori hajlamokkal megáldott jóvendőmondó, Bercsényi ügyes kéme. Sajátos lelkületénél fogva rendületlenül hitt elhivatottságában, a kémkedést (hírszerzést) szinte szenvedélyből űzte. Azok közé a hírszerzők közé tartozott, akik lelkesedésből, önzetlenül szolgálták megbízóikat, és csakis nekik szolgáltak.

A bukás okairól – 315 évvel az események után – az alábbiak állapíthatók meg:

a.) Az esemény *Habakuk* felismerésével kezdődött. Nem tudjuk mi alapján, illetve miért ismerték fel. Talán látták máskor is a tábor környékén, vagy ismételt megjelenéseire nem volt elfogadható története (legendája).

b.) Középkorú, gyenge fizikumú, átlagos megjelenésű ember volt, ami alapján nem lehetett feltűnő, de csak addig, amíg meg nem szólalt, illetve kapcsolatba nem lépett valakivel, mert sajátos szóhasználata, modora, illetve mondanivalója volt. Ha a beszélgetés módszerét használta, márpedig szüksége volt rá, akkor ez a sajátos stílus nyomot hagyhatott.

c.) Nem tudjuk, hogy már helyszíni elfogásakor megbukott, vagy csak előállítását követően Pozsonyban azonosították, átvizsgálva a gyanús alakok személyleírását, akik között ő is szerepelt.

d.) A fennmaradt írásokban az olvasható, hogy rendszeresen megjelent, illetve ismert volt a kuruc táborokban mint eredményes kém. Miután Bercsényi felfedezte, többször megfordult főhadiszállásán, jelen volt a haditanács megbeszélésein, mellette lovagolt, illetve a tisztek körében is népszerű volt. Tehát személye viszonylag széles körben ismert volt a kurucok között.

e.) Esetleg a kurucoktól átállt, átszökött, elfogott személyek is beszélhettek róla. Nem elképzelhetetlen ez a feltételezés sem, mert tudunk átállókról. A Bercsényi hadából átállt két német zsoldoszászlóalj parancsnoka (Scharudi alezredes és Brémer) is ismerhette a haditanácskozásokról, így átállásukat követően beszámolhattak Koncz Mártonról is.

f.) Koncz Márton elkövethetett hibákat is, melyek alapján gyűltek róla az adatok (vagy pedig rossz időben volt rossz helyen, és egy buzgó személy előállította).

Összességében megállapítható, hogy sok kockázati tényező észlelhető Koncz Márton felderítőtevékenységével összefüggésben, ami bukását okozhatta. A fellelhető adatokat elemezve nagy valószínűséggel kijelenthető, hogy bukását árulás vagy ismertsége (népszerűsége) és sajátos stílusa okozhatta. Mindezek természetesen semmilyen módon sem kisebbítik bátorságát és a haza függetlensége iránt érzett elkötelezettségét. Felderítőtevékenysége azért volt fontos, mert Bercsényi az osztrák erők pontos ismerete alapján olyan csatateret választhatott, ahol a terep adottságait kihasználva ellensúlyozhatta a kuruc gyalogság és tüzéség gyengéit, valamint kihasználhatta lovassági fölényét. Az ütközetet gyakorlatilag már megnyerte, de a fegyelmetlenség és a német zsoldosok átállása annak végső kimenetelét megfordította.

Koncz Márton szakmai múltjának felidézését követően szeretném felidézni a történelem néhány fontos – különböző szakterületen tevékenykedő – hírszerzőjének tevékenységét.

Elsőként *Joseph John Rochefort fregattkapitány* nevét említeném, aki az amerikai haditengerészet *rejtjelmegfejtője* volt, Pearl Harborban települt csoportjával. 1942-ben feltörte és megfejtette a japán flotta rejtjelezési rendszerét, és felderítette a Midway-szigeteki amerikai légbázis elleni támadási szándékot és előkészületeit. Ezzel jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a túlerőben lévő japán flotta négy anyahajójának megsemmisítésével az Amerikai Egyesült Államok számára kedvezőbbé váljanak az erőviszonyok a Csendes-óceánon. Az esemény példaértékű bizonyíték volt arra, hogy a túlerő önmagában nem biztosíthatja a győzelmet, főként akkor, ha ahhoz az ellenfél lenézése, illetve a felderítés elhanyagolása párosul. A japánok ugyan körültekintő felderítést terveztek, a végrehajtás során kiesett kapacitásaikat azonban nem pótolták, és az emiatt felderítetlen ellenséget úgy kezelték, mintha az nem is lett volna ott.

Feltehetően mindenki olvasott a *Dóra* fedőnévre hallgató *Radó Sándorról*. Az általa vezetett, Svájcban működő szovjet rezidentúra – a német hátországi és logisztikai parancsnokságokon működtetett források útján – 1943-ban rendkívül fontos információkkal látta el a szovjet vezérkart, kiemelten a kurszki hadművelet időszakában. Ezzel hozzájárult a német áttörés sikeres megakadályozásához, illetve a német hadászati támadóképesség elvesztéséhez. 1944-re a rezidentúra – az összeköttetés összeomlása miatt – működésképtelenné vált (rádiósaikat bemérték és letartóztatták), ezért a felderítési adatokat már nem tudták Moszkvába továbbítani.

Szeretném megemlíteni *Constance Babington Smith* légifénykép-elemző nevét is, aki 1940-ben került a brit Királyi Légierő légi felvételeket elemző részlegéhez. Képességei alapján – a röntgenszemű jelzővel illették – rövidesen az új technikai képességeket fejlesztő objektumok, illetve az új típusú eszközök felderítésére és azonosítására szakosodott 11 fős részleg vezetője lett. A vezetése alatt álló csoport határozta meg a balti partvidéken lévő peenemündei bázis rendeltetését, majd 1943-ban a felvételek elemzése során bizonyították, hogy ott gázturbinás, sugárhajtóműves (Me 262), illetve rakétahajtású repülőgépeket (Me 163) tesztelnek. 1943 novemberében észlelték a V1-, majd később V2-kísérleteket. A felderítési eredmények a brit fejlesztőket a fenyegetés ellensúlyozására ösztönözték. A bázisra mért ismételt légersapásokkal hónapokkal visszavetették a fejlesztést, így az eszközök rendszerbe állítását, illetve sorozatgyártását is.

A neves felderítők között szólnom kell *Alan Mathison Turing* brit matematikusról (1912–1954), a modern számítógép-tudomány egyik atyjáról is. A második világháború alatt nagyon fontos résztvevője volt annak a Bletchley Park-i kódtörő csoportnak, amely a náci hírhedt *Enigmáját* törte fel. Matematikai képességeivel elősegítette mind az Enigma kódjainak feltörését, mind pedig a *Hal* elnevezésű géptávíró rejtjeleinek megfejtését. Ezek a tapasztalatok nagy hasznára voltak a *Colossus* nevű digitális számítógép megalkotásakor. Turing aktívan részt vett a *Bomba* fedőnevű gép fejlesztésében is, amelynek segítségével az Enigma üzeneteinek kulcsát keresték meg, mellyel az aznapi Enigma-üzeneteket tudták megfejteni. Ezek az elektromechanikai eszközök – az úgynevezett *Enigma-gépek* – képesek voltak nagy sebességgel ellenőrizni az Enigma-rotorok különféle beállításait, így kizárva a lehetséges beállítások nagy részét. Ebből adódóan „csak” a maradékot kellett manuálisan ellenőrizni. Így általában 3–6 órával az éjféle kódváltás után el tudták olvasni a német Enigma-üzeneteket. Az Enigma kódjainak megfejtése döntő jelentőségű volt a németek legyőzésében. Becslések szerint Turing munkája Európában mintegy két évvel rövidítette le a második világháborút!

A hidegháború végén napvilágra került és a sajtóban is részletesen publikált *Clyde Conrad*-ügy azt demonstrálja, hogy a HUMINT egy jó lehetőséggel rendelkező ügynök beszerzésével, majd sikeres foglalkoztatásával olyan információk (hadművelési tervek) birtokába kerülhet, amelyek ismeretében – egy esetleges fegyveres konfliktus esetében – hihetetlen kezdeti előnyökhöz és fölényhez lehet jutni.

A mai Koncz Mártonok

A hidegháború lezárását követően a déli határaink mentén kialakult fegyveres konfliktus fenyegetést jelentett hazánk számára is, és jelentős kihívás elé állította a felderítést. A konfliktus jellegéből adódóan az információk bizonyos hányada csak HUMINT-módszerekkel – *elsősorban felderítők alkalmazásával, személyes megfigyeléssel, beszélgetéssel és beszélgetéssel* – volt beszerezhető az államhatár belső és külső oldalán, amit (hivatásos és speciális erők alkalmazásával) megfelelő eredményességgel sikerült teljesíteni.

A felderítés különféle nemei kiemelkedő képviselőinek példái meggyőzően bizonyítják, hogy viszonylag kis erők (csoportok), illetve néhány profi vagy önkéntes, esetleg civil hírszerző/felderítő, időnként pedig a hírszerzésnek dolgozó tudós elkötelezettsége, bátorsága és egyéni teljesítménye rendkívüli hatással lehet az ország biztonságára, háborús konfliktus esetén a saját erők megóvására, gyakran az ellenség legyőzésére.

Akik életútjuk során a felderítés/hírszerzés bármelyik komponensében dolgoztak, azok a szakmai tevékenységük során bizonyára átértékelték, hogy nagyszerű érzés egy olyan közösséghez tartozni, amelyben az ember nap mint nap érzi, hogy tevékenysége fontos a haza biztonsága szempontjából. Jó értelemben véve olyan ez, mint a kábítószerfüggőség. Ha az ember egyszer belekóstolt, már nem lehet abbahagyni, nyugdíjasként pedig elvonási tüneteket produkál. Ezt az érzést az Egyesület ma már obsitos tagjainak döntő többsége, úgy gondolom, már személyesen is megtapasztalta.

Természetesen mi, felderítők akármilyen bátrak és eltökéltek vagyunk is, önmagunkban nem tudjuk megnyerni a csatát, ahhoz a harcolók tömegére és bátorságára van szükség. De nélkülözhetetlenek vagyunk az ellenség erejének és szándékainak feltérképezését illetően, ami a siker egyik fontos záloga. Az ismeretlen ellen nagyon nehéz eredményesen küzdeni. Bizonyos mértékig a felderítőkre is érvényes *Winston Churchill* azon mondása, amit a brit alsóházban az angliai csatát megnyerő vadászpilóták teljesítményéről mondott:

„Az emberi viszályok történetében soha még ily sokan nem köszönhettek ily sokat ily keveseknek.”

Tisztelt Tagtársaim!

A mai napon, a Felderítők Napján tiszteljük és hajtsunk fejet mindazon magyar felderítők és hírszerzők előtt, akik tisztességgel és becsülettel szolgálták a felderítő és a hírszerző szakmát, védték Magyarország függetlenségét, biztonságát, ha arra szükség volt, akár az életük árán is. A jelen és a jövő felderítőinek, hírszerzőinek pedig felelősségteljes feladatuk ellátásához kívánjunk sok erőt, egészséget, felderítő- és katonasikereket.

Budapest, 2020. október 15-én

Tiszai Gyula ny. ezredes
Koncz Márton-díjas

A TUDOMÁNYOS SEKCIÓ RENDEZVÉNYEI

A Tudományos Szekció munkáját 2020-ban is Egyesületünk Alapszabályának, valamint az Elnökség és a Közgyűlés által jóváhagyott éves munkatervének megfelelően tervezte végezni. Elgondolásaiban a korábban már jól bevált és a tagság körében népszerű rendezvényformák (konferencia, biztonságpolitikai klub, könyvbemutató, látogatások) folytatása szerepelt. Klubrendezvényeinek témáiként aktuális, Egyesületünk szakmai profiljához illeszkedő kérdéseket választott. Kiemelt feladatként tervezte a rádióelektronikai felderítés aktuális kérdéseinek és a kiberbiztonság témakörének a feldolgozását tudományos-szakmai konferencia keretében – fő együttműködő partnerével, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos Tanácsával közösen.

A 2020 márciusában kitört és szeptemberében újraéledt vírusjárvány miatt a Szekció tervezett programjainak csak töredékét tudta megvalósítani. A tárgyévben mindössze két klubrendezvényre (ebből egy könyvbemutató volt) és egy látogatásra került sor, a KNBSZ-szel közösen tervezett szakmai-tudományos konferenciát pedig el kellett halasztani.

A Szekció az év során aktívan segítette Egyesületünk *Évkönyvének* szakmai tartalommal történő megtöltését és kiadását, valamint a KNBSZ szakmai folyóiratának, a *Felderítő Szemlének* a rendszeres megjelenését.

Bízunk abban, hogy a járvány intenzitása mérséklődését követően a Szekció programjai ismét újraindulnak és betöltik korábbi fő feladatukat, tagjaink összetartozásának erősítését és szakmai érdeklődésük kielégítését.

Köszönet illeti mindazon tagtársunkat, előadóinkat, akik rendezvényeinken vagy azok megszervezésében szerepet vállaltak, szerzői, oktatói, tudományos-kutatói, szakértői tevékenységükkel növelték egyesületünk hírnevét és tekintélyét. Munkájukra a jövőben is számítunk!

Összegezve megállapítható, hogy Tudományos Szekció 2020-ban is aktívan és célirányosan tevékenykedett, de a Covid-19 járvány miatt tervezett feladatait csak részben tudta végrehajtani.

2020. évi rendezvényeink részleteiben az alábbiak voltak

A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET BIZTONSÁGPOLITIKAI KLUBJA

A Felderítők Társasága Egyesület Biztonságpolitikai Klubja keretében 2020-ban két klubrendezvényre került sor.

Évi *első klubnapunkat* – kiemelkedően magas érdeklődés mellett – január 23-án tartottuk a Kerepesi úti székhelyünkön. Az évkezdéshez igazodva tagtársunk, *Dr. Kis-Benedek József ny. ezredes* címzetes egyetemi tanár, biztonságpolitikai szakértő tartott előadást „*Biztonságpolitikai előrejelzés – 2020*” címmel. Egyórás szemléletes előadásában áttekintést adott a 2020-ban várható globális biztonságpolitikai kihívásokról – a kiberbiztonságtól az éghajlatváltozáson és a nagyhatalmak versengésén keresztül a tömegpusztító fegyverek proliferációjáig –, majd földrajzi régióként elemezte a legfőbb veszélyeket, kockázatokat és kihívásokat. Beszélt a terrorizmus és a migráció helyzetéről, és Európát érintően jelezte a brexit, Nagy-Britannia Európai Unióból történő kiválása ma még pontosan nem látható következményeit is. Gondolatébresztő gondolatait követően több kérdés és hozzászólás is elhangzott, amelyek tovább segítették a téma feldolgozását. A rendezvényen 40 fő volt jelen.

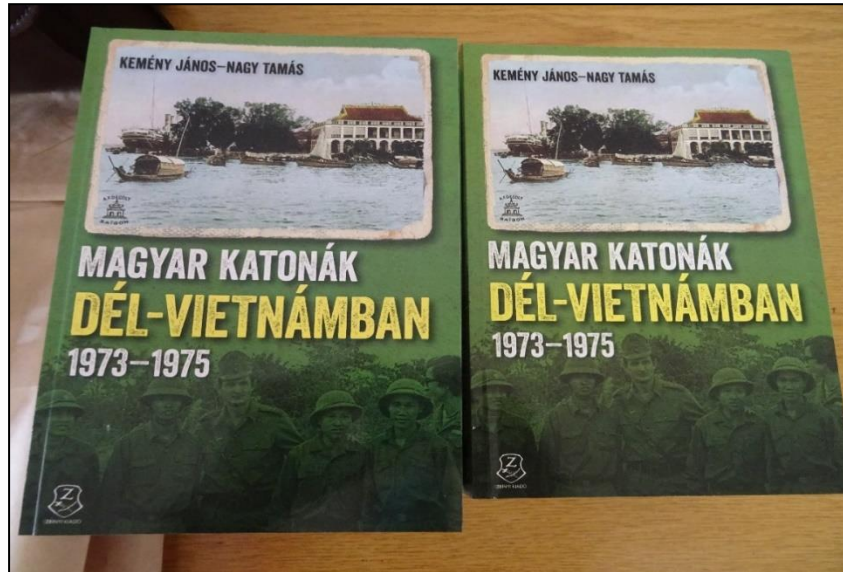

Második klubnapunkat – a vírusjárvány kitörése miatt – csak szeptember 24-én tudtuk megtartani székhelyünkön. A rendezvényen pártoló tagtársunk, *Dr. Kemény János* és *Nagy Tamás* „*Magyar katonák Dél-Vietnámban (1973–1975)*” című könyvének bemutatására került sor. A Zrínyi Kiadó által megjelentetett, 388 oldal terjedelmű, hiánypótló alkotás átfogó, részletes képet ad a *Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságban* szolgálatot teljesített magyar kontingens életéről, tevékenységéről, kapcsolatrendszeréről, név szerint felsorolva a feladatban részt vevők neveit is. Klubnapunkon a kiadványt *Dr. Botz László altábornagy*, a Magyar–Vietnámi Baráti Társaság elnöke, az MK KFH volt főigazgatója, a magyar kontingens első váltásának tagja mutatta be. Részletesen szólt a kötet megszületése és a magyar részvétel

körülményeiről, helyszínen szerzett élményeiről és tapasztalatairól. Ezt követően *Dr. Kemény János* beszélt az alkotás kidolgozása során követett kutatómunkáról és feladatmegosztásról, a levéltári dokumentumok áttanulmányozásán át a személyes interjúk készítéséig. Érintette a kötet legfontosabb fejezeteit és azok tartalmát, egyes – kiemelt érdeklődésre számot tartó – aspektusokat külön is kiemelve és hangsúlyozva. A rendezvényen – ahol lehetőség volt a kötet megvásárlására és dedikálására is – 11 fő tagtársunk volt jelen.

LÁTOGATÁS A BARTÓK BÉLA ÚTI KIÜRÍTETT OBJEKTUMBAN

A Felderítők Társasága Egyesület Tudományos Szekciója – az Elnökség támogatásával – 2020. június 25-én látogatást szervezett a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat *Bartók Béla úti kiürített objektumába*. Az egykori *Hadik-laktanya* évtizedeken át adott otthont a magyar katonai hadászati felderítés/hírszerzés, valamint (politikai) elhárítás különböző, legfelsőbb szintű irányító szervezeteinek. A rendszerváltást közvetlenül megelőző időszakban az objektumban működött a Magyar Néphadsereg Vezérkara 2. (felderítő) Csoportfőnöksége, azt követően pedig az objektum adott otthont a Honvéd Vezérkar, majd a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatalának, 2012. január 1-jétől pedig a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat központi irányító szervezeteinek.

A látogatás alkalmat adott a már kiürített egykori laktanya bejárására, amely tagjaink jelentős hányadának – aktív szolgálata ideje alatt – munkahelye volt. A résztvevők a program során kötetlen beszélgetések keretében idézték fel élményeiket az objektummal kapcsolatban, mielőtt az átadásra kerül az illetékes állami vagyongazdálkodó szervezet részére. A programon 22 fő vett részt.

Köszönetet mondunk a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat vezetésének és munkatársainak, hogy a járványveszély mérséklődésével lehetővé tették a látogatást.

Képek

TANULMÁNYOK

- Állami és intézményi tájékoztatórendszerek felépítése, szervezése, működése – a nemzetbiztonsági szolgálatok helye, szerepe, képessége és lehetőségei az államigazgatás rendszerében
- A Közel-Kelet jövője
- Volt egyszer egy laktanya
(mozaikok a Hadik/Zalka Máté-laktanya történetéből)
- Oroszország – globális vagy regionális tényező?

TANULMÁNYOK

DR. JÁVOR ENDRE NY. EZREDES

ÁLLAMI ÉS INTÉZMÉNYI TÁJÉKOZTATÓRENDSZEREK FELÉPÍTÉSE, SZERVEZÉSE, MŰKÖDÉSE – A NEMZETBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK HELYE, SZEREPE, KÉPESSÉGE ÉS LEHETŐSÉGEI AZ ÁLLAMIGAZGATÁS RENDSZERÉBEN

A társadalmi élet fejlődésének folyamatában a munkamegosztás volt az a fokozat, amikor az intézmények kialakulásának első nyomai megjelentek. A munka az emberi viszonyokat és kapcsolatokat is fejlesztette, mert a munkamegosztás elengedhetetlen tartozéka a kommunikáció, a hierarchia, az annak megfelelő infrastruktúra kialakulása és egyfajta koordinált, közös irányban történő gondolkodás és cselekvés, továbbá egy szabályrendszer létrehozásának igénye.

A munkamegosztás teljes kifejlődése három fokozatban ment végbe. Az *első fokozat* volt a szakosodás, amikor az egyes tevékenységi területek elváltak egymástól, önállósultak és kialakultak belső eljárási szabályaik. Fokozatosan kezdett megszűnni az az állapot, amikor mindenki mindent csinált, amikor a föld megművelését, az élelmiszer megszerzését, a ruházat elkészítését, a lakóhely kiépítését, a környezet védelmét mindenki egy személyben maga végezte. Az igények növekedése, valamint az eszközök, szerszámok használata következtében megnövekedett az egyes munkatevékenységek hatékonysága, lehetővé vált önállósodásuk. Előállott az az állapot, amikor mindenki a személyes szükségletein túlmenően megtermelt árujáért cserébe beszerezhetette, amit ő nem állított elő. A munkamegosztás kiterjedt a szolgáltatások területére is. Így megjelentek nemcsak az egyes, egymástól elkülönülő kézműves foglalkozások, hanem a társadalmi csoport vezetését, irányítását megtestesítő funkciók, a misztikus szertartások celebrálói, az áruk, javak szállítói, cseréjének végrehajtói.

A *második fokozatban* megtörténik az egyes önálló tevékenységi területek egyfajta intézményesülése. Az egyes tevékenységi területek tapasztalatainak feldolgozása, szabályokba foglalása, illetve a szerszámok és eszközök fejlődése következtében létrejönnek az egyes kézműves foglalkozásokat összefogó szakmák, a társadalmi csoport vezetését, irányítását megtestesítő funkciók összességéeként a hatalmat megtestesítő adminisztráció, ezen belül a védelmi funkciót ellátó szervezetek, a misztikus szertartások összességéeként a vallások, valamint az áruk cseréjének színtere, a piac.

A *harmadik fokozatban* kialakul az intézményesült szakterületek hierarchiája, amikor az egyes szakterületek a társadalmon belül együttműködnek, összehangolják működésüket, ellenőrzik egymást, általános érvényű szabályzó és szankcionáló rendszereket működtetnek, illetve más társadalmi csoportokkal – azok azonos funkciójú intézményeivel – kapcsolatot tartanak, vagy feloldhatatlan ellentmondások miatt végső esetben háborút folytatnak. A munkamegosztás harmadik fokozata egyúttal a társadalmakon belüli intézményesülés első fokozata.

A fejlődési folyamat fontos, meghatározó jelentőségű állomása a nyelv kialakulása, elterjedése és használata. A nyelv kialakulása és fejlődése azonban ahhoz az egyre inkább elterjedő és egyre inkább a kollektív tevékenységet feltételező, egyre tudatosabbá váló értékteremtő tevékenységhez kötődött, mely a szükségletek egyre magasabb fokú kielégítését tette lehetővé. Ahogy az egyes embercsoportok – életterük földrajzi, éghajlati sajátosságainak

függvényében eltérő módon, de – hasonló eredménnyel teremtették meg a szükségletek kielégítésének feltételeit, módszereit, ugyanígy jött létre a kommunikáció alapvető módja, a beszéd, egymástól jól megkülönböztethető, egymástól eltérő nyelvekkel, de azonos funkcióval, megteremtve egymás – biológiaiánál magasabb szintű – megértésének feltételeit.

A nyelv használata, a beszéd képes volt nemcsak a munkamegosztás eredményeképpen kialakult közös, együttes tevékenység koordinálására, hanem az események leképzésére, az érzelmek kifejezésére, a tapasztalatok feldolgozására és továbbadására, illetve az együttélés és a környezethez való viszony kereteinek, szabályainak megfogalmazására is. Mindezek együttesen megteremtették a társadalmi szintű tudatos tevékenység fokozatos kifejlésének feltételeit.

A munkamegosztás egyfajta differenciálódást, versenyhelyzetet, ennek függvényében eltérő befolyásolási és érdekérvényesítési lehetőségeket eredményezett. Az egyes társadalmi csoportok legfontosabb tevékenysége a társadalom hatékony fejlődését és biztonságát megteremtő munkamegosztás működtetése, valamint az eltérő érdekcsoportok közötti szembenállások, rivalizálások kezelése volt.

A további fejlődést két ellentétes, de egymással párhuzamosan fejlődő, egymást kiegészítő folyamat befolyásolta. A munkamegosztás, ezen belül a szakosodás, a termelőeszközök fejlődése és az egyre bővülő ismeretek és tapasztalatok a termelési eljárások terén lehetővé tették a közvetlen felhasználói igényeken túlmenő árumennyiség előállítását, ami – mint a munkamegosztás egy további fejlődési fokozata – megteremtette a kereskedelem alapjait.

Az életfeltételeket biztosító élelmiszer-, víz- és nyersanyag-kapacitások, a legelők, vadászterületek és termőföldek földrajzi kiterjedése valahol határos volt más népcsoportok által hasonló formában kihasznált nyersanyagforrásokkal, illetve földterületekkel, ami az eltérő érdekek alapján szembenállás, vita, rivalizálás és konfliktushelyzetek kiinduló pontjává vált.

A nyersanyagforrások, illetve földterületek kiterjedése, kapacitása részben egy határérték elérése, részben a növekvő igények, részben pedig egyes kiegészítő igények megjelenése miatt egy idő után már nem biztosította a társadalmi igények és szükségletek kielégítését. Ennek következtében szükségessé vált vagy új nyersanyagforrások, termőterületek keresése, vagy a hiányzó anyagok, eszközök megszerzése, illetve a más társadalmi csoportok által alkalmazott és hatékonynak, hasznosnak, utánzásra alkalmasnak ítélt módszerek megismerése, átvétele és alkalmazása.

E két tényező együttes hatásának természetes következményeként elkerülhetlenné vált a kapcsolat szomszédokkal, más körülmények között élő, más érdekeket és értékeket követő társadalmi csoportokkal. Annak függvényében, hogy ez a kapcsolat együttműködő vagy rivalizáló volt, az egyes társadalmi csoportok meghatározott módszerrendszereket dolgoztak ki és működtettek.

Az egyes önálló elkülönült társadalmi csoportok – birodalmak, városállamok, fejedelemségek, püspökségek stb. – domináns erői megfogalmazzák, meghatározzák érdekeiket, értékeiket, céljaikat, tehát mindazokat a paramétereket, melyekre külső hatásoktól többé-kevésbé függetleníthető befolyásoló hatásuk van. Mivel azonban a befolyásoló hatás egy bizonyos ponton – a felségterület határain – túl nem érvényesül, ugyanakkor egyetlen ország sem létezik elszigetelten, ezt a belső rendszert kell működőképessé tenni a külső – nemzetközi – feltételek között, amire az adott ország vezetésének befolyásoló hatása már korlátozott.

Amikor az egymástól elkülönült, elhatárolódott birodalmak, hatalmi tényezők megfogalmazták érdekeiket, céljaikat, akkor nem, vagy csak korlátozott mértékben voltak tekintettel más országok érdekeire, céljaira. Tudatában voltak annak, hogy érdekeik realizálása,

céljaik elérése más országok ellenállásába ütközik, illetve más országok az ő érdekeiket és céljaikat veszélyeztető érdekeket, célokat fogalmaztak meg.

Az érdekek és célok megfogalmazása, valamint az azok realizálását szolgáló elvek, eszközök, módszerek, eljárások meghatározása, tervezése, gyakorlatba történő átültetése, illetve a végrehajtáshoz szükséges anyagi, humán, gazdasági és egyéb erőforrások biztosítása testesíti meg a hatalmi tényezők politikáját, illetve annak nemzetközi vonatkozásait megjelenítő külpolitikáját.

A politika eredeti és kiinduló formájában egy társadalmi funkció, mely a közösség szükségleteiből levezetett érdekek, értékek elvonatkoztatott megfogalmazása, valamint a közösségi lét tudatos tervezésének és cselekedeteinek alapja. A társadalom egyes elemei, az egyénektől kezdve a különböző alrendszeren – pl. foglalkozási csoport, vallási közösség, lakóközösség stb. – keresztül nagyon sok érdeket és értéket fogalmaznak meg és képviselnek. Ezeknek teljes körű megjelenítése már csak azért is lehetetlen, mert egyrészt teljesen elaprózná ezeket, másrészt jelentős részük ellentétes egymással, kioltanák egymást. Ugyanakkor a csoportra, közösségre jellemző és a fenti ellentmondásoknál erősebb közös rendező elvek alapján meg lehet fogalmazni azt a legkisebb közös többszöröst, mely megeremti az elvonatkoztatás, tehát a politika alapját.

Mindezen funkciók megvalósítása egy olyan struktúra, intézményrendszer kialakítását igényelte, mely képes a társadalmi munkamegosztás keretén belül elkülönült, önálló tevékenység, szakterület formájában ezeket a feladatokat ellátni. Ezeknek az intézményeknek a rendeltetése tehát a szükségletek társadalmi szintű kielégítése, a közösség funkcióinak működtetése, a szabályok és normák kidolgozása és betartatása, illetve a szabályok és normák megszegésének szankcionálása, beleértve a hatalmi funkció gyakorlásához kötődő erőszak alkalmazását is. Így tehát létrejött egy eredetileg társadalmi szükségletek kielégítését szolgáló rendszer, mely birtokolta a hatalmi eszközöket is. Működtetői, kezelői a hatalom birtokosai lettek, akik a rendelkezésükre álló vagy birtokukba jutott lehetőségeket egyéni, vagy az általuk képviselt érdekcsoport céljai megvalósítására használták, és a rendszer ilyen értelemben önállósult, esetenként pedig szembefordult az őt létrehozó szükséglettel.

A társadalmi fejlődés jelentős állomása volt, hogy ezek a bel- és külpolitikai koncepcióikat megfogalmazni, a fenntartásukhoz, működtetésükhöz szükséges hatalmi eszközöket létrehozni képes tényezők, csoportok képessé váltak önálló, működőképes struktúrák létrehozására is. Így jöttek létre a nomád viszonyokon alapuló törzseken, nemzetségeken túlmenően a már helyhez kötődő, meghatározott területet elfoglaló, majd azon berendezkedő fejedelemségek, városállamok, hercegségek, püspökségek, birodalmak, melyek önálló politikai egységekké váltak.

A történelem korábbi időszakában a birodalmak, önálló politikai cselekvőképességgel rendelkező egységek a földrajzi-fizikai feltételeik, társadalmi, gazdasági, tudományos-technikai fejlettségük függvényében egymástól függetlenül, de a működés feltételeit biztosító funkciók ellátásához szükséges intézményeket, vagy legalábbis azok kezdetleges formáit hozták létre. Ezek a korszak alapvetően elzárkózó, rivalizáló szellemének megfelelően egymástól függetlenül, egymás tapasztalatainak ismerete, felhasználása nélkül, a hatalom – az egyeduralgoló – igényeinek megfelelően fejlődtek.

Azzal, hogy a 16–17. században a reformáció-ellenreformáció harcának eredményeképpen a Német-római Birodalomban megrendült központi hatalom egyre kevésbé volt képes funkcióit ellátni, a korábban szigorúan ellenőrzött, adófizetésre és engedelmességre kényszerített nagyszámú – mintegy 300 – városállam, fejedelemség és egyéb entitás egyre inkább önállósult. Ennek következtében megszűnt a központi hatalmat közös ellenségnek tartó és az együttműködést ösztönző hatás, ezek az entitások pedig már egymással kezdtek

rivalizálni, illetve feléledtek a korábbi, a közös ellenséggel szembeni együttműködés miatt háttérbe szorított konfliktusok. Ez azzal járt, hogy a korábbi hierarchikus rendszer anarchikussá¹ vált, az egyes entitások különböző rendező elvek alapján érdekszövetségeket alkottak, vagy ellenségként kezelték egymást és a másik érdekszövetség tagjait. A központi hatalom gyengülésének másik következménye volt az egyes entitások belső struktúrájának, hatalmi rendszerének megszervezése, kialakítása, intézményesítése, végső soron a hatalmat birtokló személyek és körök hatalmának megerősödése. Létrehozták a saját, önálló közigazgatást, az igazságszolgáltatás elemeit, kijelölték a határokat, vámintézkedéseket vezettek be, pénzt nyomtattak, illetve megtették a biztonság fenntartásához szükséges intézkedéseket.

A harmincéves háborút lezáró *vesztfáliai béke* (1648) eredményeképpen a városállamok, feudális kiskirályságok, egyházi birtokrendszerek helyén egymást kölcsönösen elismerő, területi alapon szervezett, központosított államalakulatok jöttek létre. Alapvető változás volt, hogy a vesztfáliai béke következtében az egyes államok kormányai kizárólagos jogot kaptak saját felségterületük határain belül a kormányzásra, a hatalom gyakorlására, beleértve az erő és az erőszak alkalmazásának monopóliumát. Létrejöttek az államhatalom intézményei, hivatalai, hatóságai, melyek megteremtették az állami működés strukturált feltételeit. Ezeknek az intézményeknek egyik alapvető feladata volt a többi ország azonos vagy hasonló rendeltetésű szerveivel a kapcsolattartás, egyeztetés, információcsere. Az államok rendszerének kialakulása a vesztfáliai békeszerződés következtében csak megkezdődött, majd évszázadokon keresztül folytatódott, de az ott kialakított elvek a továbbiakban is érvényben maradtak.

A diplomáciai volt az a terület, ahol a fejlődés a leginkább érzékelhető volt, és ahol a nemzetközi tapasztalatok is a leginkább érzékelhetőek voltak. A diplomácia a nemzetközi politikai kapcsolatok színtere, formája, megjelenítője és végrehajtója. A diplomácia mai formája egy hosszú fejlődési folyamat eredménye, melynek gyökerei arra az időpontra tehetőek, amikor az egyes népcsoportok kölcsönösen tudomásul vették egymás létezését és kapcsolatba kerültek egymással. A kapcsolatok első közvetítői azok az utazók, illetve kereskedők voltak, akik felkerestek más népcsoportokat, és az így szerzett tapasztalataikat visszatérve otthonukban hasznosították. Azon túl, hogy ez a tevékenység a társadalmi munkamegosztás rendszerében messzemenő önállóságra tett szert, az első diplomaták már nem csak híreket hoztak, vittek vagy cseréltek, méghozzá célirányosan, hanem üzeneteket is. Az üzenetnek van forrása, feladója, címzettje, de mindenekelőtt meghatározott célú tartalma. Amint az emberek eldöntötték, hogy jobb meghallgatni a hírvivőt, mint megenni, akkor eldöntötték azt is, hogy szabályozni kell, kit ismernek el hírvivőnek, továbbá milyen szankciókkal biztosítják az „ehetlenségét”.²

Ahhoz, hogy valaki meghatározott üzenetet vigyen, közvetítsen, illetve az üzenetekhez kapcsolódó ismereteket szerezzen, meglehetősen bizalmas viszonyban kellett lenni az üzenet küldőjével, a hatalom birtokosával, az uralkodóval. De ugyanakkor az is fontos kritérium volt, hogy az üzenet címzettje – a másik uralkodó – az üzenet küldőjét magához méltó partnernek elismerje, és a partner megbízottját ennek megfelelően fogadja, illetve elfogadja. Ez annál is inkább fontos volt, mert a megbízottak feladatköre az idők folyamán és a tapasztalatok

1 Kiss J. László: Változó utak a külpolitika elméletében és elemzésében. Osiris Kiadó, Budapest, 2009. p. 22.

2 Richard Langhorne: History and Evolution of Diplomacy. In: Modern Diplomacy – a collection of papers and discussions presented at the International Conference on Information Technology and Diplomacy (May 1997) and the International Conference on Modern Diplomacy (February 1998). http://www.ati.usacademy.info/Books/Modern_Diplomacy.pdf; letöltés: 2016.03.21.

bővülésével párhuzamosan szélesedett. Az üzenetek átadásán túlmenően annak bizonyos vonatkozásait meg lehetett és kellett vitatni, bizonyos kérdéseket meg kellett válaszolni, illetve más kérdéseket fel kellett tenni, esetenként pedig meghatározott tárgykörökben állást kellett foglalni, ami megteremtette a tárgyalásnak mint diplomáciai tevékenységnek az alapjait. Az első diplomaták tehát azok a megbízottak voltak, akik egy uralkodó felhatalmazásával egy másik uralkodót felkerestek, vele kiemelkedően fontosnak ítélt ügyeket megtárgyaltak, majd visszatértek saját megbízójukhoz és jelentést tettek neki, ami döntések meghozatalának és feladatok megszabásának alapját képezte.

Az állandó képviselvek létrehozásának technikailag az volt az előzménye, hogy az egyes uralkodók a megbízottakat sokszor hetekig, hónapokig várákózták, és teljesen kiszámíthatatlan volt, hogy mikor sikerül a küldetést teljesíteni. A diplomaták ezért – azon túlmenően, hogy igyekeztek a fogadó ország uralkodójának közelébe kerülni és a figyelmet magukra felhívni – szállást béreltek, kapcsolatokat építettek ki az uralkodó környezetében, illetve más uralkodók diplomatáival, híreket szereztek, szerződéseket készítettek elő, pletykáltak, esetenként pedig saját futárok útján jelentéseket küldtek uralkodójuknak. Ez természetesen feltételezte, hogy a hatalmi struktúrán belül létrejön az az intézményrendszer, melynek feladata a diplomaták tevékenységének irányítása, koordinálása, illetve kapcsolattartás más uralkodók azonos funkciót ellátó intézményeivel.

Az állandó képviselvek felállítása átalakította, kibővítette a diplomáciai tevékenységet. Az ideiglenes követek egy, esetleg néhány, korlátozott számú feladat elvégzésére kaptak felhatalmazást. Az állandó telepítésű diplomaták az előre meghatározott – széles körű, általános érvényű – felhatalmazáson túlmenően az általuk fontosnak tartott kérdésekkel is foglalkozhattak, ezekről tájékoztatták uralkodóikat. Alapvető tevékenységi formává vált és felértékelődött az információk megszerzése, elemzése, értékelése, továbbítása. A hatáskör, a mozgásszabadság kibővítése azonban jelentősen megnövelte a diplomaták felelősségét is. Az információk továbbítása időigényes és esetenként kockázatos művelet volt, ezért gyakran megtörtént, hogy a diplomatáknak konkrét hazai utasítás hiányában, de a hazai érdekek ismeretében és annak szellemében kellett önállóan állást foglalni, döntést hozni.

Ahhoz, hogy egy állam vezetése politikai szinten döntéseket tudjon hozni és feladatokat tudjon meghatározni, szükség van olyan információfeldolgozó, tanácsadó, koordinációs feladatokat ellátó intézményekre, melyek a döntéseket döntéshozatalra érett tartalommal és formában képesek előkészíteni. A szuverén államok a vesztfáliai békeszerződés után – a külpolitika és a diplomácia fejlesztése mellett – ennek szellemében megkezdték a politikai döntéshozatal és a közigazgatás rendszerének kiépítését, tehát a legfontosabb állami funkciók intézményesítését. A külpolitika és a diplomácia intézménye az egyes országokban a külügyminisztérium vagy az ennek megfelelő funkciót ellátó hivatal.

Az állandó diplomáciai képviselvek rendszerré válása nemcsak azt jelentette, hogy a korábban ideiglenes jelleggel a másik ország uralkodójához küldött megbízott a feladatának végrehajtására várákózva időzött a fogadó országban, hanem megbízólevele érvényességének időtartamára saját államfőjét képviselte a fogadó ország államfője előtt. Legfontosabb feladatai voltak a saját országa érdekeinek képviselve, saját országa állampolgárai érdekeinek képviselve, kapcsolattartás, tárgyalások folytatása a fogadó ország hivatalos szerveivel, a két ország viszonyát érintő politikai, gazdasági, kulturális, tudományos és egyéb kölcsönös érdeklődésre számot tartó szakterületek helyzetének minden, a nemzetközi diplomáciai szabályok által megengedett módon történő figyelemmel kísérése, tanulmányozása, valamint információk szerzése a fogadó ország nemzetközi életben elfoglalt helyéről, kapcsolatairól, szándékairól. Ezeknek a feladatoknak a végrehajtásáról folyamatosan jelentenie kellett saját külügyminisztériumának, de felhatalmazása volt arra is, hogy közvetlenül az általa képviselt államfőhöz forduljon.

A feladatok sokrétősége már meghaladta egy ember fizikai és szellemi teljesítőképességének határát, és így megkövetelte, elkerülhetetlenné tette a belső munkamegosztást, annál is inkább, mert már a képviselő vezetőjének is – aki nagyon sok esetben nem szakmai, hanem bizalmi, kapcsolati alapon került kinevezésre – szüksége volt tanácsadókra, munkatársakra, a diplomáciai tevékenység szakmai szabályait, módszereit, konvencióit professzionális szinten ismerő és művelő segítőkre.

A nemzetközi kapcsolatok bővülésének, fejlődésének következtében a bilaterális – kétoldalú – diplomáciai kapcsolatok mellett egyre jelentősebb szerephez jut a multilaterális – sokoldalú – együttműködés, és ezzel együtt a multilaterális diplomácia kialakulása. Egy további fejlődési fokozat az egyes szakterületek – biztonságpolitika, gazdasági, kulturális, tudományos, humanitárius stb. – együttműködésének nemzetközi szintű kifejlődése és ezeken a területeken a szakdiplomáciai kapcsolatok előtérbe kerülése.

A diplomáciai képviselők sokoldalú tevékenysége közül kiemelkedik a saját ország politikai – bel- és külpolitikai, valamint az egyes szakterületekre érintő szakpolitikai – döntéshozatalhoz szükséges információk megszerzése és a döntéshozatali folyamat előkészítésében történő közreműködés.

Az intézményrendszer fejlődése szempontjából igen jelentős volt *Niccolò Machiavelli* (1469–1527) firenzei történész, filozófus, diplomata, író munkássága. Elméleti munkáiban ő dolgozta fel először korának megfelelő szinten tudományos igényességgel az állam működésének, vezetésének kérdéseit, tapasztalatait. Korának egyik kiemelkedő gondolkodójaként ő fogalmazta meg elsőként a nemzeti érdek elsőbbségét a korabeli erkölcsi, ideológiai alapú, alapvetően hatalmi politizálással szemben. Megértette és a politizálás egyik alaptételévé tette, hogy az államok és a politikusok cselekedeteinek kiindulása az érdek, ahol nehezen választható el egymástól a közérdeket megtestesítő államérdek, illetve nemzeti érdek, valamint az egyéni – hatalmi, gazdasági, presztízs- stb. – érdek.

A korszakra jellemző, a politikát kísérvő vallási, erkölcsi hivatkozások, a földöntúli, isteni hatalomra és rendeltetésre való hivatkozások csak megideologizálták a hódító, elnyomó intézkedéseket, lépéseket, és ezzel felmentést adtak saját maguknak a felelősség alól és az esetleges számonkéréssel szemben. Az államérdek, illetve nemzeti érdek kihangsúlyozása azt jelenti, hogy egy adott állam vagy nemzet jóléte, fennmaradása, veszély esetén védelme minden olyan eszközt, eljárást, lépést igazol, melyek ezt a célt szolgálják.³

A megvalósítás a diplomácia és az egyes ember szintjén úgy realizálódik, hogy Machiavelli álláspontja szerint egy uralkodó, egy vezető nem feltétlenül köteles betartani szavát, ígéretét, ha ezzel saját helyzetét nehezíti meg, vagy ha a körülmények változása ezt indokolja. Nagyon szép dolog, ha valaki jóságos, szavahihető, humánus, istenfélő és becsületes, de mindezt annak tudatában kell értelmezni, hogy amennyiben szükséges, akkor képesnek kell lennie mindezen tulajdonságoknak az ellenkezőjére is. Másképpen kifejezve: a politikai és a diplomáciai gyakorlatban nem az erkölcsi vonatkozások dominálnak, hanem a végrehajtott akciók, melyek nem mindig tükrözik az érintett személyek meggyőződését, értékrendjét. Machiavelli azt is leírta, hogy a kétes vagy kétszínű magatartás ugyan az élet része, esetenként eredményes is lehet, de ettől függetlenül vagy ennek ellenére hosszú távon az lehet eredményes, akiről közismert, hogy becsületes, akinek jó híre, reputációja van. Másrészt egy szövetségi rendszeren belül a becsületes, egyenes partner is hátrányos, szorult helyzetbe kerülhet, ha szövetségi szerepét betöltötte és más, agresszívebb partnerek számára értéktelenné vagy fölöslegessé vált.

3 Henry Kissinger: Diplomácia. Panem-Grafo, Budapest, 1966. p. 49.

Machiavelli nagy körültekintéssel fogalmazta meg gondolatait, tapasztalatait, tanácsait. Véleménye szerint nincs abszolút biztos döntés, a kockázatokkal mindig számolni kell, tudni kell, hogy egy veszély elkerülése gyakran egy másik veszélybe történő belekeveredéssel jár, és egy jól megválasztott hazugság esetenként a lehetséges megoldások közül a kisebbik rossz. Írásai kézikönyv-, használati utasításjellegűek, és egyidejűleg napjaink politikai, diplomáciai gondolkodását, és ezen belül a döntéshozatalt befolyásoló alapl műveknek is tekinthetők, ami arra utal, hogy a logikus, rendszerező, tudományos igényességű gondolkodás képessége nem valamelyik korszak privilégiuma vagy találmánya, hanem a szükségletek alapján jön létre és alkot maradandót.

Machiavelli a döntéshozóknak írt a döntéshozatal tartalmi és formai kérdéseiről, nem feledkezve meg az emberi tulajdonságok befolyásoló szerepéről. Fontos megemlíteni, hogy – feltehetőleg – nála jelentek meg először olyan fogalmak, melyeket az utókor valósított meg. Ilyen volt a nemzeti érdek, illetve a hatalmi egyensúly elmélete, de szintén a döntéshozatali képességet bontakoztatták ki diplomáciai és hadtudományi jellegű írásai.

Machiavelli egyik szellemi örököse és gondolatainak továbbfejlesztője, részben pedig megvalósítója *Armand Jean du Plessis de Richelieu* (1585–1642), ismertebb nevén Richelieu bíboros volt. A családi örökség és kötelezettség miatt katonai pályafutását feladva teológiai tanulmányokat folytatott. Hamarabb lett püspök, mint hogy tanulmányait befejezte volna, de fő tevékenységi területe későbbiek során az állami politika volt. A hatalom és a döntéshozatal közelébe akkor került, amikor II. Ferdinánd német-római császár vezetésével kibontakozott a protestáns államok létrejöttét megalapozó reformációval szembeni ellenreformáció, és kitört a harmincéves háború (1618–1648).

Richelieu bíboros érdeme, hogy a nemzetközi politikában általánosan elfogadottá vált az állam érdekének elsődlegessége, ugyanakkor lebomlottak az erkölcsi gátlások is. Egy olyan történelmi korszakban, amikor a politika eszköztárának fő eleme a vallási fanatizmus és az abból levezetett erkölcsi korlátok voltak, megjelent egy teljesen új, a hagyományostól nem hogy eltérő, de azzal egyenesen szembeforduló, és azt egy új dimenzióba helyező politikai magatartás, valamint egy abból építkező stratégia. Míg Richelieu pontosan ismerte a hagyományos politika eszköztárát, addig ellenfelei nem voltak felkészülve, nem tudtak mit kezdeni az ő gondolkodásmódjával. Az elméleti alapok már megjelentek Machiavellinél, de a bizonyítás, a gyakorlatban történő megvalósítás és természetesen a továbbfejlesztés Richelieu érdeme. Eredményességének, sikereinek egyik legfontosabb eleme volt, hogy döntései előkészítése és meghozatala során képes volt taktikai lépéseit a stratégiával összhangba hozni, és ehhez megtalálta nemcsak a megfelelő eszközöket, hanem a megfelelő végrehajtókat is.

Az egyházi hierarchiában szerzett ismereteit és tapasztalatait felhasználva Richelieu létrehozta a politikai szférában azokat az intézményeket, melyek már nem közvetlen formában az uralkodót, mint hatalmi tényezőt, hanem az állam érdekét volt hivatva szolgálni. Richelieu tevékenységének lényege, hogy a politika koncepcionális megreformálásával párhuzamosan – a megreformált politika működőképességének biztosítása érdekében – alapvetően megreformálta korának politikai struktúráit is. A korábbi időszakban az egyes országok politikai struktúrája feudális jellegű volt. Ez azt jelenti, hogy a különleges jogokat élvező különböző nemesi és arisztokrata kategóriák meghatározott birtokokon, régiókon belül saját privilégiumokkal, törvényhozási, adóbeszedési, szankcionálási hatalommal rendelkeztek, és ennek megfelelő hatalomgyakorlási intézményeket hoztak létre. Ezek az önálló hatalmi központok – azon túl, hogy gyakran szembefordultak a központi hatalmat megtestesítő uralkodóval – saját fegyveres erőt tartottak fenn, esetenként pedig ellenséges hatalmakkal kötöttek szövetséget, de ami a legfontosabb: akadályozták, hátráltatták a központi hatalom hatékony működését.

Richelieu – a külügyekért felelős királyi tanácsadóként – létrehozta és megszervezte a világon első külügyminisztériumot. A király főminisztereként – ebben a tisztségében a világ első miniszterelnöki funkciót betöltő politikusként – további állami funkciókat intézményesített, például az adórendszert, melynek feladata a harmincéves háború rendkívüli módon megnövekedett katonai költségeinek fedezése volt. Ezzel egyidejűleg a részben személye elleni belpolitikai intrikák, részben az ezt kihasználni akaró külső, ellenséges politikai szándékok leküzdése céljából kiépítette, intézményesítette a hírszerző szolgálatot is.

Richelieu – aki a történelem egyik legsikeresebb politikusa volt – a sikereit sokoldalú felkészültségén, kiemelkedő képességein és emberi tulajdonságain túlmenően annak köszönhető, hogy egyrészt létrehozott és rendelkezett olyan intézményrendszerrel, amellyel ellenfelei nem, másrészt eredményesen használta a központosított intézményrendszert, valamint döntései során hatékonyan alkalmazta a hírszerzés által beszerzett adatokat, információkat.

Amikor az intézményrendszer és a hírszerző szolgálatok fejlődéséről beszélünk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a Vatikánt, az Európában legjelentősebb hatalommal, a legelterjedtebb és legátfogóbb hálózattal rendelkező egyház csúcsát. Az európai nagyhatalmak hatalmi struktúrájának központosítása előtti időszakban egyedül a Vatikán rendelkezett a térítést végző misszionáriusai, illetve a gyóntatást végző papjai személyében effektív hír- és adatszerzést végző felderítőkkal. A misszionáriusok eljutottak olyan területekre, olyan országokba, melyek Európa számára ismeretlenek voltak és potenciális veszélyt jelentettek.⁴ A gyóntatást végző papok pedig nagy mennyiségű, csak az emberekkel való közvetlen beszélgetés, kapcsolattartás útján megszerezhető ismeretek birtokába jutottak.

A katolikus egyház hierarchikus rendszere lehetővé tette nemcsak az egységes irányítást, a rendszer tudatos fejlesztését és fenntartását, a megszerzett hírek és adatok továbbítását, hanem a rendszer működtetőinek, a hierarchia minden fokán a végrehajtó állomány szisztematikus és a kor színvonalának megfelelő igényes oktatását, képzését. Ez pedig egy olyan korszakban, amikor az írásbeliség, valamint az oktatás, képzés, a tudományos ismeretek megszerzése csak kezdetleges szinten állt, a Vatikán – azon túlmenően, hogy jelentős előnyöket élvezett riválisaival szemben – egyfajta példát, mintát is jelentett a fejlődőben levő világi hatalmak részére.

Nagy-Britannia szigetországgént közvetlen formában nem volt részese az európai kontinens háborús konfliktusainak, intrikáinak a 14–15. században, sokkal inkább a belső ellentétek, hatalmi harcok készítették az éppen uralkodó királyokat egyfajta rendőri, elhárító hálózat, ellenfeleiket pedig titkos akciók végrehajtására alkalmas ügynökök és hálózatok foglalkoztatására. Az állami szintű hírszerző szolgálat létrehozása *Oliver Cromwell* (1599–1658) nevéhez és munkásságához köthető, aki 1648-ban megdöntötte a királyi hatalmat, majd Angliában létrehozta a „*Szabad Nemzetközösséget*”. A hatalmat a „*csonka parlament*” és egy államtanács élén Cromwell gyakorolta. Cromwell nagy katonai tapasztalattal rendelkező politikusként tisztában volt azzal, hogy a bel- és külföldi királypárti összeesküvések, valamint az őket támogató európai nagyhatalmak ellenséges törekvéseit csak egy jól működő hírszerző szolgálat képes időben felderíteni, illetve megelőzni. Irányítása alatt kiépült a világ első nem uralkodói, hanem összállami érdekeket és célokat követő hírszerző szolgálat, *Secret Service*, melynek vezetője államtitkári rangban *John Thurloe* ügyvéd és diplomata volt.

Thurloe széles körű hálózatot épített ki Európában, melynek fő elemei az európai városokban – Génua, Velence, Nápoly, Nizza, Locarno –, továbbá számos spanyol és portugál

⁴ Julianus barát magyar Domonkos-rendi szerzetes missziós útjáról visszatérve öt évvel korábban hozott később igaznak bizonyult hírt a tatárjárás időpontjáról, irányáról és a hadjárat vezetőjéről.

kikötőben, valamint Rotterdamban, Amsterdamban, a Hanza-városokban, Konstantinápolyban és más helyeken működő brit kereskedelmi képviselők, és konzulátusok voltak. A hírszerző szolgálat része volt a posta hálózata is, mely rendszeresen elfogta a gyanús személyek címére érkező küldeményeket, azokat egy különleges eljárással lemásolta, kiemelkedő képességű kódfejtői segítségével pedig megfejtette. Az egyébként – helyenként túlzott – takarékoságáról híres Cromwell hatalmas összegeket fizetett részben a költségvetésből, részben a kereskedelmi kirendeltségek bevételeiből a megszerzett hírekért, adatokért. Híres mondása szerint inkább fizet sok pénzt a jó információkért, mint keveset a rosszakért. A Thurloe által kiadott irányelvek szerint a magas rangú hírforrások – a Vatikánban például a bíborosok, államtitkárok – együttműködése olyan nagy összegek kifizetésével nyerhető meg, mely háttérbe szorít minden erkölcsi vagy egyéb gátlást.⁵

A Secret Service tevékenységének eredményeképpen sikerült megakadályozni a külföldről, elsősorban Franciaországból kezdeményezett ellenséges akciókat, felgöngyölíteni az ellenséges szándékú hálózatokat. Ezen túlmenően az ügynöki jelentések alapján szerzett információk katonai téren is fontos szerepet játszottak. Az egyik legjelentősebb esemény az volt, amikor az angol flotta egy Jamaicában települt hírszerző adatainak felhasználásával Tenerifénél megsemmisítette a spanyol flottát.

A Cromwell és Thurloe által kiépített Secret Service már irányítását, vezetését és költségvetését tekintve az állami és a katonai döntéshozatali struktúra részévé vált. A hírek, adatok megszerzése, a források beszerzése terén új, a korábbiaknál hatékonyabb eljárásokat dolgozott ki és vezetett be, és mint ilyen, a későbbiek során módszertani példát szolgáltatott a többi európai nagyhatalom számára is.

A harmincéves háborút és a vesztfáliai békét követő időszakban létrejöttek államiség alapvető feltételei azáltal, hogy az európai országok kölcsönösen elismerték egymást. Az egyes feudális uralkodók vezetése alatt álló és egymástól jelentősen eltérő nagyságú, népességű, gazdasági és katonai potenciállal rendelkező országok, tartományok, városállamok megkezdték központosított intézményrendszereik kialakítását. Ezek közül a legfontosabbak a nemzetközi kapcsolatok fenntartásához szükséges külügyi hivatalok, minisztériumok, a korábban alkalmazott zsoldoshadseregek helyett a toborzáson alapuló, saját vezetés alatt álló fegyveres erő, a rendvédelmi erők, tehát a hatalom védelmét biztosító szervezetek, az adóigazgatás és a bíróságok rendszere. Anglia példája nyomán egymással rivalizálva, esetenként együttműködve létrejöttek az európai nagyhatalmak – Franciaország, a Habsburg Birodalom, Poroszország, Oroszország – központosított hírszerző szolgálatai. A hadseregek vezetésének hatékonyabbá tétele érdekében az uralkodók, hadvezérek a 18–19. században egymás után létrehozták a vezérkarokat és a katonai hírszerzést, amelyet vezérkari funkcióként működtettek. Megjelentek továbbá az iskolarendszer, a tudomány, a kultúra, a postai szolgáltatás elemi formái is, de az így létrejött rendszerek egyrészt messzemenően feudális körülmények között, a feudális születési és egyházi előjogok alapján, másrészt egymástól függetlenül vagy egymással rivalizálva működtek.

A feudális és a rendi gondolkodással szemben minőségileg új helyzetet teremtett a francia polgári forradalom és az azt követő napóleoni időszak. A francia forradalom egyedül állt szemben az ellenséges hatalmak túlerejével, és a teljes megsemmisülés fenyegette. Franciaország részére a túlélés egyetlen lehetősége a katonai győzelem volt. A túlerővel szembeni eredményes védekezés feltétele az összes nemzeti erőforrás koncentrált felhasználása, illetve a koncentrált felhasználás feltételeinek megteremtése volt. *Napoleon* nemcsak kiemelkedő képességű katonai vezető volt, hanem képes volt katonai tapasztalatait az

5 Janusz Piekalkiewicz: *Weltgeschichte der Spionage*. Südwest Verlag, München, 1988. p. 124.

ország kormányzása során is a gyakorlatba átültetni, illetve a katonai tevékenységet és az állam vezetését egy rendszerbe foglalva működtetni.

Napóleon a korábbi regionális rendszerrel szemben létrehozott egy feudális kiváltságoktól, vallási megkötöttségektől mentes egységes központi irányítás alatt álló közigazgatást és az annak megfelelő intézményrendszert. Ezzel együtt megszületett egy az egész országot behálózó, állami szolgálatban álló hivatalnoki réteg, mely biztosította a központi hatalom érdekeinek érvényesülését a legkisebb településen is. A központosítás fontos eszköze volt az általános népszámlálás, mely egyúttal lehetővé tette a kötelező, sorozáson alapuló katonai szolgálat bevezetését. Hasonló reformokat vezetett be az államélet – gazdaság, kultúra, oktatás stb. – területein is, így folyamatos ismeretei voltak a felhasználható nemzeti erőforrásokról, képességekről. Napóleon a nemzeti egység fontos részének tartotta a lakosság támogatását, amit a nemzeti érzelmek felkeltésén túl a katonai győzelmekkel is igyekezett megalapozni, de nem riadt vissza az országot behálózó hivatalnok- és ügynökhálózat felhasználásával az adminisztratív és a kényszerítő eszközök alkalmazásától sem. A központosított államirányítás hatékony működésének biztosítása érdekében megreformálta az addig decentralizált jogrendszert, mely magában foglalta a törvény előtti egyenlőséget, a vallásszabadságot, származástól függetlenül a tehetség érvényesülésének lehetőségét, a magántulajdon védelmét, a jobbtörvényesítést és az egyház állami szerepének megszüntetését.

Napóleon jogrendszere, közigazgatási rendszere a maga korában a legkorszerűbb volt, felölelte egyrészt a korábbi jogrendszerek – többek között a klasszikus római jog – legfontosabb elveit, másrészt kiinduló alapja volt a napóleoni háborúkat követő időszak európai jogalkotásának. Az így kialakított és működtetett intézményrendszeren belül külön kiemelt helye volt a funkcionálisan szétválasztott politikai, polgári és a katonai hírszerzésnek, melyek hatékony működése Napóleon sikereinek egyik legfontosabb tényezője volt.

A francia polgári forradalom és Napóleon munkássága megteremtette az alapvető minőségi, dimenzionális változás, fejlődés feltételeit az állami funkciók ellátása és az intézményrendszerek kialakítása és működtetése terén. A biztonság, a külső és a belső ellenség szándékainak megismerése, az ellenséges szándékok, akciók megelőzése, elhárítása, visszaverése, a saját célok megvalósításához szükséges képességek előteremtése továbbra is az egyik legfontosabb állami tevékenységi terület maradt. A változás, fejlődés lényeges eleme az volt, hogy míg a korábbi, kimondottan feudális rendszerben a közigazgatás egyéb elemei decentralizáltak, egymástól függetlenül vagy egymással szemben működtek, a központosított államhatalom újonnan létrehozott intézményeinek tevékenységét is alá lehetett rendelni az állam biztonságát szolgáló feladatoknak. Így például a rendelkezésre álló emberi és anyagi-technikai erőforrások ismeretében hatékonyan és a korábnál nagyobb pontossággal lehetett tervezni egy katonai akcióhoz, hadjáratához szükséges erő létrehozását.

A 19. század legfontosabb fejlődési tendenciája a nemzetállamok kialakulása volt, ami új, egymással szemben álló hatalmi centrumok, koalíciók kialakulását eredményezte, valamint az ipari forradalom kibontakozása, mely az egyes országok egyre fokozódó egymásra utaltságát erősítette, ami a nemzetközi kapcsolatok bővülésében és aktivizálásában, nemzetközi szervezetek megalakításában realizálódott. Mindezt alátámasztotta a tudomány-technológiai fejlődés, illetve a közlekedés és a híradás fejlődése is. Ilyen feltételek között az egyes országok, koalíciók a II. világháború végéig fegyveres erők és hírszerző képességeik fejlesztése mellett állami intézményrendszerük fejlesztésére koncentráltak.

A szemben álló hatalmi centrumok, koalíciók olyan biztonságpolitikai érdekeket és célokat fogalmaztak meg, melyek nem voltak tekintettel a másik fél, vagy akár a kívülállók érdekeire, és melyek megvalósításának eszköze többnyire a fegyveres erő volt. A biztonságnak ennek megfelelően alapvetően katonai tartalma és értelme volt. A klasszikus

katonai tevékenység az elmúlt évezredekben és évszázadokban egy folyamatos, egyirányú fejlődésen ment keresztül. Ennek lényege volt a harceszközök műszaki-technikai paramétereinek, képességeinek fejlődése következtében a harcrintkezés távolságának fokozatos növelése, az erők mozgásának felgyorsulása, a csapások pontosságának és hatékonyságának növelése, a harctevékenység egyre totálisabbá válása, a reagálási idők rövidülése, a költségek és a ráfordítások növekedése, valamint a társadalom fokozódó bevonása, érdekeltté és résztvevővé tétele. A fejlődési folyamat egyik fontos jellegzetessége volt a katonai tevékenység tervezésének, felkészítésének, végrehajtásának szigorúan strukturált centralizálása, ami a parancsnoki – parancsok útján történő – irányítás és vezetés rendszerében valósult meg, és szigorúan elkülönült a civil szférától.

Ugyancsak fontos jellegzetesség, hogy a tudományos-technikai fejlődés egyik hajtóereje a katonai célú tudományos kutatás és fejlesztés volt, melynek eredményei áttértek a civil szférára is. Ezzel párhuzamosan, különösen a 19. század végi ipari forradalom által teremtett feltételek hatékonyságának kibontakoztatása, illetve a két világháború tanulságai megkövetelték – a napóleoni logikát követve – a katonai vezetés és irányítás racionális módszereinek átvételét és alkalmazását a civil szférában. A totálissá váló háborúk – az I. és a II. világháború – időszakában azonban a katonai tevékenység és az azt lehetővé tevő ipari, gazdasági, pénzügyi feltételek biztosítása, valamint a haditechnikai fölényt biztosítani hivatott tudományos és fejlesztő kapacitások, illetve képességek megteremtése túllépte a fegyveres erők korlátait, és az egész, önmagát a totális megsemmisüléstől védeni akaró társadalom ügye lett. Így például a katonai vezetési módszerek alkalmazásra kerültek a civil szféra legfontosabb területein, többek között az állami szintű döntéshozatalban, a gazdaságirányításban, a gyártástechnológiában, a közlekedésben, az irányító-, a kutatás-fejlesztési és a tervezőrendszerek működtetése terén.

A II. világháború után, a hidegháború időszakában megjelent tömegpusztító fegyverek, a célba juttató eszközök, a felderítő- és védelmi rendszerek, valamint az alkalmazásukat biztosító lerövidült reagálási idő megkövetelte a kommunikációs és az információs rendszerek, ezzel együtt az alkalmazás kereteit adó katonai erők, hadseregek szervezeti felépítésének, struktúrájának fejlesztését is. Ebben a folyamatban új minőséget jelentett a rendszerek egymásra gyakorolt kölcsönhatása, egymástól való függősége, illetve az egész katonai tevékenység szerves beilleszkedése az osztársadalmi tevékenységbe. Korábban egy fegyverrendszer és a hozzá tartozó lőszer kifejlesztése a hadsereg belső ügye volt, a tömegpusztító fegyverekkel folytatott kísérletek, és ennek nyomán az egész katonai tevékenység azonban már osztársadalmi üggyé váltak.

Mindezek a fejlődési folyamatok meghatározott szervezeti, intézményi intézkedések meghozatalát igényelték, amelyek lehetővé tették a tudományos-technikai fejlődés eredményeinek hatékony alkalmazását, a magasabb szintű koordinációt, a magasabb szintű tartalmi és módszertani ismeretek és a rendelkezésre álló erőforrások optimális – a szemben álló erőknél hatékonyabb – felhasználását. Ezen belül mindenekelőtt a nemzetközi kapcsolatok műveléséért, valamint a kül- és belpolitika összehangolásáért felelős szervezetek kiépítésére fordították a legnagyobb figyelmet. Egyre több szakosított intézmény jött létre, melyek részben együttműködve, részben egymással rivalizálva tevékenykedtek, illetve kapcsolódtak be az egyre átfogóbbá váló nemzetközi együttműködésbe. Amíg a biztonság kérdése alapvetően a katonai biztonságra koncentrált, addig a katonai biztonsági és a hírszerző szolgálatok különleges, privilegizált helyet foglaltak el az állami intézmények rendszerében. Ez azt jelentette, hogy a katonai és a hírszerzési információknak, döntéseknek alárendelték az összes többi állami intézmény tevékenységét.

A történelmi fejlődési folyamatok konzekvens értékelése alapján megállapítható, hogy az állami és az intézményi rendszerek felépítésének és működésének egyik legfontosabb befolyásoló eleme a biztonság értelmezése volt, ami egyben azt is jelenti, hogy a biztonság

értelmezésének változása az állami és az intézményi rendszereken belüli változásokkal jár. Ez a változási folyamat a II. világháború után kezdődött.

A II. világháború győztes hatalmai felismerték, hogy a világ békéjének, az emberek biztonságának a megóvása egy olyan nemzetközi intézményrendszer segítségével lehetséges, mely képes hosszú távon érvényes, általános emberi érdekeket, értékeket megfogalmazni, képviselni, azok érdekében hatékonyan cselekedni, megtalálni a vitás kérdések békés rendezésének módját. Ennek szellemében alapították meg az Egyesült Nemzetek Szervezetét és fogalmazták meg alapokmányát, mely az alábbi négy alapvető célt határozta meg:

- a nemzetközi béke és biztonság fenntartása, a konfliktusok békés, igazságos, a nemzetközi jog normáinak megfelelő eljárásokkal, eszközökkel történő rendezése;
- az egyenjogúság, önrendelkezési jog tiszteletben tartása, baráti kapcsolatok fejlesztése;
- gazdasági, társadalmi, kulturális, humán jellegű nemzetközi feladatok megoldása, az emberi és általános szabadságjogok érvényesülésének, valamint a nemi, faji, nyelvi, vallási egyenjogúság tiszteletben tartásának előmozdítása, támogatása, védelme;
- a tagországok közös célok érdekében kifejtett tevékenységének koordinálása.⁶

A fenti alapvető célok minőségi változást, megújulást hoztak a biztonság értelmezésébe. A konfliktusok békés rendezésének szándéka mellett fontos befolyásoló tényezőként megjelentek olyan, korábban ebben az összefüggésben nem használt fogalmak, mint gazdasági, társadalmi, kulturális feladatok, de mindenekelőtt az emberi és általános szabadságjogok. Ez a tendencia a következő évtizedek során egyre inkább kiteljesedett. Ennek a folyamatnak egyik mérföldköve az európai biztonsági és együttműködési folyamat, melynek tematikáját három „kosár” tartalmazza. Az *első kosár* tárgyalja a hagyományos katonai kérdéseket, ezen belül a leszerelés és a bizalomerosztás kérdéseit. A korábban kiemelt szerepet betöltő katonai aspektusok mellett az első kosárral egyenértékű szerepet játszik a *második kosár*, mely az államok együttműködése, valamint a gazdaság, a tudomány, a technológia és a környezetvédelem témakörét öleli fel, illetve a *harmadik kosár*, mely a humanitárius együttműködés, az emberek szabad mozgása, az emberi jogok, az információ szabad áramlása, továbbá a kulturális és oktatási együttműködés kérdéseit dolgozza fel. Az, hogy a három kosár egyenértékű, nem a katonai szféra leértékelődését jelenti, hanem azt, hogy a második és a harmadik kosár tartalma értékelődött fel a korábban kiemelten kezelt katonai szféra szintjére.⁷

A biztonság kibővített értelmezése szempontjából jelentős szerepe van a globalizációnak. A globalizáció fogalmát ebben az írásban úgy értelmezem, mint mindazon politikai, társadalmi, gazdasági, kulturális, tudományos és környezeti folyamatok összességét, melyek hatásai, következményei az egész világra befolyásoló hatást gyakorolhatnak, és melyek kezelése széleskörű nemzetközi együttműködést, összefogást igényel. A globalizáció lehetővé teszi a gazdasági, tudományos és műszaki fejlődés eredményeinek elterjedését, a piacok megnyitását, az információk és a tudás felgyorsult és fokozott hatékonyságú felhasználását, az

6 Charter of the United Nations. <https://www.un.org/en/charter-united-nations/>; letöltés: 2020.10.29.

7 CONFERENCE ON SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE - FINAL ACT. Helsinki, 1975. <https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501.pdf>; letöltés: 2014.11.02.

elmaradott térségek gazdasági felzárkózását, a fejlett technológiai eljárások elterjedését, az emberek szabad mozgását.

Ugyanakkor minden új találmány, eredmény, vívmány, problémamegoldás egyúttal új megoldandó problémákat és biztonsági kockázatokat is hoz magával. Minél szélesebbek és átfogóbbak a globalizáció által teremtett életlehetőségek, annál szélesebb területen jelenik meg a biztonság igénye. Minél többtényezőssé, összetettebbé, bonyolultabbá válik a társadalom és az egyes emberek mindennapi élete, annál többtényezősebbé, összetettebbé, bonyolultabbá válik a biztonság. Minél több eszközt, lehetőséget, kapcsolatot, ismeretet használunk, mozgósítunk, annál több meghibásodási lehetőséget, ezáltal biztonsági kockázatot hozunk létre. A globalizáció által megteremtett képességek és lehetőségek tehát nemcsak az emberiség javát szolgálhatják, hanem olyan kockázatokkal vannak tele, melyekkel visszaélve ellentétes szándékok és célok érdekében is felhasználhatók, alkalmazhatók.

Amikor a biztonság kérdését vizsgáljuk, akkor egyrészt az ember biztonságáról beszélünk, másrészt a biztonság az egyes társadalmi tevékenységekhez köthető rendszereken belül jelenik meg. Ha az egyes rendszereket vizsgáljuk, akkor látható, hogy azok meghatározott önállósággal, egyediséggel rendelkező alrendszerekből tevődnek össze. Így tehát elmondható, hogy önálló rendszert képez a politika, a védelem, a kultúra, a gazdaság, az egészségügy, a környezetvédelem, a közlekedés, a tudomány és annak szakterületei – például a műszaki-technikai, a fizikai, kémiai tudományok, az orvostudomány stb. –, illetve az ezekből levezetett és ezekhez kötődő gyakorlati tevékenységek, mint a gyógyítás, az ipari termelés, az oktatás, a kereskedelem, a diplomáciai, az árucseré, katonai kiképzés stb. Mindezek alapján megállapítható, hogy amikor a biztonság kérdését általános, átfogó formában vizsgáljuk, akkor a rendszerek működését, ezen belül pedig a rendeltetészerű működés feltételeinek meglétét vizsgáljuk. Másképpen kifejezve: *a biztonságról akkor beszélhetünk, ha biztosítva vannak egy rendszer rendeltetészerű működésnek feltételei.*

A biztonság azt jelenti, hogy a várható eseményekre vonatkozó *ismeretek, tapasztalatok, információk* birtokában képesek vagyunk az esetleg bekövetkező veszélyhelyzetek, fenyegetettség megelőzéséhez, leküzdéséhez, kezeléséhez, következményeinek elhárításához szükséges képességeket, feltételeket megteremteni.⁸

A biztonság érvényesülése a társadalomban a biztonságpolitika közvetítésével történik. A biztonságpolitika egy olyan politikai dokumentumon alapuló hosszú távú elvi koncepció, amelynek keretében egy állam megfogalmazza az ország biztonságának megteremtését és fenntartását szolgáló elveket, feltételeket, célokat és feladatokat. A biztonságpolitika teremt meg a társadalom számára alapvető funkciók működésének, a nemzeti szuverenitásnak és a lakosság jólétének, életfeltételeinek alapjait.

A kibővült és korszerű értelmezés szerint a biztonságpolitika további fontos eleme az egyes szakterületekhez, tárcákhoz tartozó feladatok biztonságos működéséhez szükséges feltételek megteremtése, valamint a végrehajtás ellenőrzése. A biztonságpolitika megfogalmazása, végleges formába öntése egy rendkívül összetett döntéshozatali folyamat, mely azoknak a legfelsőbb szintű politikai döntéshozó intézményeknek – kormányoknak –, illetve az őket megtestesítő személyeknek a feladata, melyek/akik az ehhez szükséges politikai felhatalmazással, információval, módszer- és eszközrendszerrel rendelkeznek. A biztonságpolitikai döntéshozatali folyamat két kiemelkedő fontosságú eleme a feladatszabás és a tervezés elveinek meghatározása. A biztonságpolitika minősége, eredményessége annak a

⁸ Dr. Jávör Endre: Fésületlen gondolatok a biztonságról. Nemzetbiztonsági Szemle, 2014/3. szám. pp. 61–87. https://epa.oszk.hu/02500/02538/00006/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2014_03_061-087.pdf; letöltés: 2020.10.29.

függvénye, hogy az adott ország politikai vezetői – döntéshozói – milyen szinten képesek a biztonság elemeit, összetevőit érzékelni, adekvát módon értékelni és azokra reagálni, másképpen fogalmazva: milyen szinten, milyen hatékonysággal képesek az erre a célra létrehozott intézményi és tájékoztatórendszert működtetni.

A megváltozott biztonságértelmezés, a társadalmi, tudományos-technikai, gazdasági, környezeti feltételek változása az elmúlt évtizedekben természetes formában vezetett az intézményi rendszerek továbbfejlesztéséhez. A világban a 21. század elején azonban olyan, nagyszámú áldozatot követelő események sorozata – a 2001. szeptember 11-i terrorakció az Amerikai Egyesült Államokban, az iraki katonai beavatkozás előkészítetlensége, majd a konfliktus befejezését követő csalódottság, a 2004-ben Madridban történt vonatrobbanás, a 2005-ben Londonban elkövetett metrórobbanás, földrengések, cunamik, ipari, nukleáris és természeti katasztrófák – következett be, melyek megelőzése, kezelése meghaladta az adott időszak intézményeinek problémamegoldó, válságkezelő képességeit. Az elkerülhetetlenné vált továbbfejlesztésnek alapja a korábban szerzett tapasztalatok összessége és az új helyzet által megkövetelt feltételek, kritériumok.

Az intézményrendszerek létrejötte, működésnek és továbbfejlődésének sajátosságai rendkívül összetettek, valamint messze meghaladják azt a szintet, hogy egy ország intézményrendszerét általános érvényű példaként be lehessen mutatni. Az első számú sajátosság, hogy a nemzetközi és a nemzeti intézményrendszerek egymással szervesen együttműködnek. A legfontosabb nemzetközi szervezet, intézmény a világ legtöbb országa részére a már említett ENSZ, az európai országok részére ezen kívül az Európai Unió (EU), az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) és a NATO. A nemzetközi intézményekkel történő együttműködés feltétele a politikai szándékokon túlmenően a megfelelő nemzeti intézményi háttér kialakítása, mely egyben az össznemzeti intézményrendszer szerves része is.

A nemzeti intézmények rendszere nagyon változó, létrejöttük, kialakulásuk befolyásoló tényezői rendkívül sokoldalúak. Alapvető befolyásoló tényezők az ország fizikai adottságai, földrajzi és klimatikus viszonyai, nagysága, lakosságának száma, politikai berendezkedése, gazdasági, pénzügyi teljesítőképessége, önállósága, történelmi hagyományai, kulturális színvonala, nemzetközi kapcsolatai. Korszerű viszonyok között a kiinduló feltételekhez tartozik az országon belül a végrehajtó és a törvényhozó hatalmi ágak szétválasztása, az intézményrendszer alkotmányos szintű szabályozása, a hatalommegosztáson alapuló demokratikus politikai rendszer működése, a piacgazdaság, illetve a fegyveres erők politikai irányítása.

Az intézményrendszert az állam, az adott ország szükségleteiből levezetett politika céljai által megszabott feladatok, funkciók igényei alakítják ki. Egy állam funkciói rendkívül sokrétűek és változatosak lehetnek, de vannak olyan funkciók, melyek az aktuális elnevezéstől, megnevezéstől függetlenül mindenhol megjelennek. Minden kormányozható állam működőképességének kritériuma, hogy rendelkezzen egy legfelsőbb politikai szintű célkitűzéseket, stratégiai szintű elvi, koncepcionális feladatokat meghatározni képes, a stratégia kidolgozásához, elfogadásához szükséges politikai feltételek megteremtéséért felelős döntéshozó intézménnyel. A korábbi évszázadokban a monarchisztikus, feudális berendezkedésű országokban ez az uralkodó privilégiuma volt. Napjainkban a demokratikus berendezkedésű országokban elnöki vagy kancelláriajellegű a legfelsőbb politikai szint. Elnöki rendszer van az Amerikai Egyesült Államokban, Franciaországban és Oroszországban is, kancelláriajellegű a hatalomgyakorlás többek között Németországban, Nagy-Britanniában, Ausztriában és Magyarországon is.

Az elvi, stratégiai szintű feladatok gyakorlatba történő átültetésének, megvalósításának intézményi hátterét a döntés-előkészítő, tanácsadó, koordináló szervek

alkotják. A történelem korábbi időszakában ilyen szervek vagy egyáltalán nem, vagy csak strukturálatlan formában, eseti szükségszerűségek alapján működtek. A középkorban és az azt megelőző időszakban például gyakori volt, hogy a hírszerző tevékenységet – a feladatszabástól a beszámoltatásig – maga az uralkodó vagy esetleg valamelyik miniszter, vagy hadvezér vezette. Egy másik példa, hogy az Amerikai Egyesült Államoknak a II. világháborúig nem volt a kormánynak, illetve az elnöknek alárendelt hírszerző szervezete.

Napjainkban a döntés-előkészítő, tanácsadó, koordináló szervek a hatékony döntéshozatal alapvető és elengedhetetlen fontosságú elemei, melyekkel szemben az egyik legfontosabb elvárás a változó helyzetekre történő reagálás képessége. Ezen a szinten kell feldolgozni azt az esetenként nehezen megérthető és feldolgozható jelenséget, hogy egyrészt nincs két egyforma probléma, másrészt minden megoldott probléma új megoldatlan problémákat hoz felszínre.

A döntés-előkészítő, tanácsadó, koordináló szervek feladata a politikai, katonai, gazdasági stb. helyzetelemzés, ami nem egyéb, mint a döntés-előkészítés, a tanácsadás alapja. Ebben az összefüggésben vizsgálni kell a múltat mint a tapasztalatok, tanulságok tárházát, a jelen helyzetet, mint aktualitást és konkrét feltételt, valamint a jövőt mint cselekvési alternatívát. További feladat a politikai szinten meghatározott feladatok, igények szakterületenkénti lebontása, a végrehajtó szervek felé történő továbbítása, a feladatok végrehajtásához szükséges képességek meghatározása, a végrehajtás általános feltételeinek, szabályainak megteremtése, felügyelete, a végrehajtó szervek tevékenységének elvi irányítása, koordinálása.

Ezeknek a feladatoknak az ellátása különleges státuszt, felhatalmazást és hatáskört igényel. Biztonságpolitikai vonatkozásban tipikus példa az Amerikai Egyesült Államok Nemzetbiztonsági Tanácsa, mely az amerikai elnök legfontosabb tanácsadó szerve. Hírszerzés vonatkozásában az 1947. évi Nemzetbiztonsági Törvény a Központi Hírszerző Ügynökséget (CIA⁹) bízta meg a különböző hírszerző szolgálatok tevékenységének koordinálásával, ezen belül a beérkező információk feladatalapú feldolgozásával. Mivel azonban a CIA saját jogon egyre aktívabb műveleti tevékenységet végzett és központi feladatain túlmenően egy – és nem is a legnagyobb, leghatékonyabb – volt az ország hírszerző szolgálatai között, ezért eredeti rendeltetésének egyre alacsonyabb határfokon tudott eleget tenni. Ennek megnyilvánulása, végső bizonyítéka a Világkereskedelmi Központ elleni 2001. szeptember 11-i merénylet volt New Yorkban. A tragédiát követő kongresszusi és szenátusi vizsgálat kimutatta a hírszerző és biztonsági szolgálatok közötti együttműködés hiányosságai következtében elkövetett hibákat, mulasztásokat, és javaslatokat tett új struktúrák létrehozására.

A legfontosabb intézkedésként létrehozták a Nemzeti Hírszerzés Igazgatója (DNI¹⁰) funkciót. A DNI döntés-előkészítő funkciót lát el. Feladata az elnök és a Nemzetbiztonsági Tanács részére a döntéshozatali tevékenységet támogató, a „hírszerző közösség” által beszerzett és feldolgozott, de ezen túlmenően átfogó, koordinált értékeléssel kibővített információk szolgáltatása.¹¹

A DNI felügyeli a különböző kormány szintű – az egyes minisztériumoknak alárendelt – hírszerző szolgálatok tevékenységét, a hírszerző szolgálatok költségvetését, beleszólási joga van az egyes szolgálatok vezetőinek kinevezésébe és elbocsátásába, illetve jogosult bizonyos

9 Central Intelligence Agency.

10 Director of National Intelligence.

11 U.S. National Intelligence – An overview, 2011. Office of the DNI. p. 15.

https://www.dni.gov/files/documents/IC_Consumers_Guide_2011.pdf; letöltés: 2014.11.02.

egyeztetett személyügyi és infrastrukturális intézkedések bevezetésére a hírszerző szolgálatok közösségén belül.

Fontos szerepet szántak az újonnan létrehozott Nemzeti Terrorizmusellenes Központnak (NCTC¹²) is, melynek feladata a terrorizmus elleni tevékenységhez szükséges hírszerzés, valamint a műveletek végrehajtásának legfelsőbb szintű tervezése. A feladatok összetettsége miatt az NCTC személyi állománya alapvetően a CIA Terrorizmus Elleni Központnál és a Védelmi Minisztérium, illetve a hadsereg alárendeltségébe tartozó Védelmi Hírszerző Ügynökségnél (DIA¹³) értékelő-elemző tapasztalatot szerzett munkatársakból tevődik össze. Az NCTC tevékenységének fontos eleme a hírszerzés és a belbiztonsági szervek információinak koordinálása, valamint a veszélyek előrejelzése a belföldi biztonsági szervek részére. A tervezési feladatokat illetően fontos megjegyezni, hogy az NCTC nem hajt végre műveleteket (ez az egyes ügynökségek feladata), és nem dolgoz ki elvi szintű koncepcionális anyagokat sem (ez pedig a Nemzetbiztonsági Tanács feladata), viszont a konkrét feladatvégrehajtásba történő beavatkozás nélkül koordinálja, irányítja, vezeti az egyes végrehajtó szervek tevékenységét – a szakterület specialitásainak figyelembevételével.

A 2001. szeptember 11-i eseményeket vizsgáló bizottságok ajánlásainak szellemében létrehozták a nemzeti hírszerző központokat (NIC¹⁴). Ezek a központok egyfajta „összhaderőnemi parancsnokság” szerepét töltik be, ami azt jelenti, hogy egy feladat végrehajtása érdekében koordinált formában irányítják kettő vagy több, különböző szakterületre specializálódott hírszerző, illetve belbiztonsági szolgálat tevékenységét. De feladataik közé tartozik a hírszerző szolgálatok technológiai rendszerei beszerzésének felügyelete, a személyi állomány kiképzésének, felkészítésének, valamint az egyes hírszerző szolgálatok – értékelő-elemző, műveleti stb. – szakemberei konferenciáinak, feladategyeztető megbeszéléseinek, tájékoztatóinak koordinálása. A központokat részben funkcionális, részben regionális szempontok alapján hozták létre. Ilyenek például a tömegpusztító fegyverekkel, a terrorizmussal, a nemzetközi bűnszervezetekkel, illetve az Oroszországgal és a Délkelet-Ázsiával foglalkozó központok.

A döntés-előkészítő, tanácsadó, koordináló szervek tevékenységének legfontosabb eleme, hogy a – politikai, katonai – döntéshozókat a döntéshozatalhoz szükséges stratégiai szintű tájékoztató, információs anyagokkal lássák el. Ezek az anyagok lehetnek tematikusak, tehát egy meghatározott témát, feladatot feldolgozó jelentések, periodikus – éves, negyedéves, havi, heti, napi – kiadványok, figyelemfelkeltő jelentések, összefoglalók, egyedi igények alapján készült tanulmányok, országismertető, regionális helyzetértékelések. A döntés-előkészítő, tanácsadó, koordináló szervek további feladata a végrehajtó szintű szervezetek számára a feladataik végrehajtásához szükséges ismeretek, információk rendelkezésre bocsátása.

Az intézményrendszer további elemét a végrehajtó szintű szervezetek testesítik meg. A történelem korábbi időszakában ezek a szervezetek részben közvetlenül az uralkodó, a hadvezér vezetése alatt álltak, akik azonban nem minden esetben voltak képesek ezt a feladatot ellátni. Ennek tipikus példája volt, amikor 1859-ben a solferinói csatában *Ferenc József császár* beavatkozott hadsereg műveleteinek vezetésébe, átvette a parancsnokságot, a császári csapatok pedig döntő vereséget szenvedtek. Napjainkban a feladatok végrehajtása olyan szinten differenciálódott, olyan nagyszámú és egyedi szakterület igényeinek megfelelő végrehajtó szintű szervezetre van szükség, hogy azok működésének *koordinálása* a döntés-előkészítő intézmények nélkül lehetetlen lenne.

12 National Counterterrorism Center.

13 Defense Intelligence Agency.

14 National Intelligence Center.

A végrehajtó szintű intézmények feladata a politikai szinten jóváhagyott döntések gyakorlatba történő átültetése, a végrehajtás szakterületenkénti feltételeinek, szabályainak megteremtése, felügyelete, a konkrét feladatok vonatkozásában tanácsadás, döntés-előkészítés a magasabb szintű döntés-előkészítő, tanácsadó, koordináló szervek részére, illetve a szükség szerint létrehozott szakmai szintű szervezetek tevékenységének irányítása. Az állami szintű végrehajtó szervek a minisztériumok, az országos hatáskörű intézmények, a hadsereg, a rendőrség, a közigazgatás, illetve a hírszerző és biztonsági szolgálatok.

Korszerű viszonyok között a végrehajtó szintű intézmények létrehozásának alapja a feladatok végrehajtásából levezett szakmai szükségszerűség. Másképpen kifejezve nem az intézménynek van feladata, hanem a feladatnak intézménye.

A hírszerzés – adatszerzés – mindig valamilyen konkrét szakterület információinak megszerzése érdekében dolgozik. Mint ahogy arról már korábban említés történt, az egyes szakterületek önálló, saját jól definiálható ismeretanyaggal, feladattal, a feladatok természetéből adódó módszerrendszerrel és struktúrával rendelkeznek, ami alapvetően meghatározza, behatárolja az adatszerzés lehetőségeit és módszereit. Hogy egy ország hogyan szervezi meg, milyen funkciók alapján hozza létre hírszerző szolgálatát vagy szolgálatait, az függ az ország politikai ambícióitól, nagyságától, gazdasági erejétől, önállóságától, hagyományaitól, hatalmi berendezkedésétől, politikai kultúrájától.

Vannak a világon nagyhatalmak, illetve saját magukat nagyhatalomnak tartó országok, amelyek totális hírszerző tevékenységet folytatnak, tehát mindenkivel szemben és minden, a tudomány, a technika, valamint az anyagi-pénzügyi lehetőségeik által biztosított módszerrel. Más, kisebb – hazánkkal összehasonlítható nagyságú – országok politikai és hatékonysági megfontolások alapján csak meghatározott módszereket alkalmaznak, és azokat is csak bizonyos országok felé.

A hírszerzés végrehajtó intézményeinek legteljesebb, legátfogóbb rendszerét, a DNI vezetése alatt működő Hírszerző Közösséget az Amerikai Egyesült Államok hozta létre. Ennek tagjai a kormány, illetve az egyes minisztériumok szakterületeire specializálódott hírszerző és biztonsági szolgálatok.¹⁵

A kormány alá tartozó önálló szolgálat a CIA.

A Védelmi Minisztérium alá tartozó szolgálatok:

- Légierő Hírszerző, Felügyeleti és Felderítő Ügynöksége (AFISRA¹⁶);
- Szárazföldi Haderő Hírszerző és Biztonsági Parancsnoksága (INSCOM¹⁷);
- Védelmi Hírszerző Ügynökség (DIA);
- Tengerészgyalogság Hírszerző Tevékenysége (MCIA¹⁸);
- Nemzeti Távérzékelési és Térképészeti Hírszerző Ügynökség (NGA¹⁹);

15 U.S.National Intelligence – An overview, 2011. Office of the DNI. p. 9.

https://www.dni.gov/files/documents/IC_Consumers_Guide_2011.pdf, letöltés: 2014.11.02.

16 Air Force Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Agency.

17 Army Intelligence and Security Command.

18 Marine Corps Intelligence Activity.

19 National Geospatial-Intelligence Agency.

- Nemzeti Felderítő Iroda (NRO²⁰);
- Nemzeti Biztonsági Ügynökség (NSA²¹);
- Haditengerészeti Hírszerző Iroda (ONI²²),

Az Energiaügyi Minisztérium alá tartozik:

- Hírszerzési és Kémelhárítási Iroda (OICI²³);

A Belbiztonsági Minisztérium alá tartozó szolgálatok:

- Hírszerző és Elemző Iroda (I&A²⁴);
- Parti Őrség Hírszerzése (CGI²⁵);

Az Igazságügyi Minisztérium alá tartozó szolgálatok:

- Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI²⁶);
- Adminisztráció a Kábítószer Leküzdésére, a Nemzetbiztonsági Hírszerzés Hivatala (DEA/ONSI²⁷);

A Külügyminisztérium alá tartozik:

- Hírszerző és Kutató Iroda (INR²⁸);

A Pénzügyminisztérium alá tartozik:

- Terrorizmus és Pénzügyi Hírszerzési Hivatal (TFI²⁹).

Az intézményi működés és a tájékoztatórendszerek eredményes működése hatékonyságának feltétele az egyes szintek kooperációja, különösen az egymás közti információáramlás terén. Ennek alapja nemcsak a hierarchikus alá- és fölrendeltség, hanem a funkcionális munkamegosztás is.

A hírszerző szolgálatok közötti központosított koordinált együttműködés szükségességét a nemzetközi tapasztalatok is messzemenően alátámasztják. Rámutatnak, hogy az elmúlt időszak jelentősebb politikai baklövései, az indokolatlan veszteségekkel járó és nem elegendő információ birtokában előkészített katonai műveletek, a terrortámadások megelőzésének sikertelenségei a különböző területekért felelős szolgálatok közötti elégtelen együttműködésre vezethetők vissza.

Összefoglalva megállapítható, hogy az állami intézményrendszer kialakulása egy olyan történelmi folyamat eredménye, melynek alakulását, formálódását a társadalmi, tudományos-technikai, gazdasági-pénzügyi, kulturális fejlődés eredményeképpen változó

20 National Reconnaissance Office.

21 National Security Agency.

22 Office of Naval Intelligence.

23 Office of Intelligence and Counterintelligence.

24 Office of Intelligence and Analysis.

25 Coast Guard Intelligence.

26 Federal Bureau of Investigation.

27 Drug Enforcement Administration, Office of National Security Intelligence.

28 Bureau of Intelligence and Research.

29 Office of Terrorism and Financial Intelligence.

szintű szükségletek, érdekek, értékek, célkitűzések határozták meg. Fontos befolyásoló tényező volt ebben a folyamatban, hogy az elzárkózással, az ellenségképre épülő rivalizálással szemben egyre inkább teret nyert az egymásra utaltság, az együttműködés, a közös érdekek elsőbbségének felismerése. Ennek a folyamatnak az eredménye az a tendencia, hogy az állami intézményrendszeren belül az egyes szakterületekre specializálódott hírszerző szolgálatok esetében a korábbi hatalmi funkcióval szemben demokratikus viszonyok között egyre inkább a szolgáltató funkció kerül előtérbe.

Felhasznált irodalom

- Charter of the United Nations. <https://www.un.org/en/charter-united-nations/>; letöltés: 2020.10.29.
- CONFERENCE ON SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE - FINAL ACT. Helsinki, 1975. <https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501.pdf>; letöltés: 2014.11.02.
- Dr. JÁVOR Endre: Fésületlen gondolatok a biztonságról. Nemzetbiztonsági Szemle, 2014/3. szám. pp. 61–87. https://epa.oszk.hu/02500/02538/00006/pdf/EPA02538_nemzetbiztonsagi_szemle_2014_03_061-087.pdf; letöltés: 2020.10.29.
- KISS J. László: Változó utak a külpolitika elméletében és elemzésében. Osiris Kiadó, Budapest, 2009.
- KISSINGER, Henry: Diplomácia. Panem-Grafo, Budapest, 1966..
- LANGHORNE, Richard: History and Evolution of Diplomacy. In: Modern Diplomacy – a collection of papers and discussions presented at the International Conference on Information Technology and Diplomacy (May 1997) and the International Conference on Modern Diplomacy (February 1998). http://www.ati.usacademy.info/Books/Modern_Diplomacy.pdf; letöltés: 2016.03.21.
- PIEKALKIEWICZ, Janusz: Weltgeschichte der Spionage. Südwest Verlag, München, 1988.
- U.S. National Intelligence – An overview, 2011. Office of the DNI. https://www.dni.gov/files/documents/IC_Consumers_Guide_2011.pdf; letöltés: 2014.11.02.

A KÖZEL-KELET JÖVŐJE

Bevezetés

A jövő előrelátása tudományos jelleggel nem könnyű, de nem is lehetetlen feladat. Különösen érvényes ez a megállapítás az instabil, folyamatosan változó, turbulens Közel-Keletre, ahol esetenként még a rövid távú előrejelzés is problematikus. Biztonsággal állítható, hogy nyugodt Közel-Kelettel 2050-re sem számolhatunk. Ki gondolta volna 30 évvel ezelőtt, hogy az Amerikai Egyesült Államok masszívan beavatkozik 1991-ben, majd 2003-ban Irakban, vagy az úgynevezett arab tavasz destabilizálja a térséget, a helyzet a szír tragédiához, az Iszlám Állam létrejöttéhez vezet, amelynek uralma alá kerül Szíria és Irak jelentős része, Irán növeli befolyását az arab világban, Oroszország pedig majdnem akkora befolyást szerez, mint annak idején a Szovjetunió. Léteznek trendek, tudományos előrejelzési módszerek, statisztikák, számítások, amelyek bizonyos esetekben viszonylag pontos előrejelzéseket tesznek lehetővé. Ugyanakkor a – főként természeti – katasztrófák nem jelezhetők előre.

Tanulmányomban a Közel-Kelet földrajzi határa alatt a Marokkó és Irán közötti területet értem, azaz a NATO és Európai Unió elnevezése szerint MENA térséget (Middle East-North Afrika – Közel-Kelet–Észak-Afrika). Lássunk néhány tényezőt, amelyek a Közel-Kelet esetében az eddigi trendek folytatásaként előre jelezhetők.

Általános trendek

A Közel-Kelet Európa, Ázsia, Afrika találkozásánál fekszik, következképpen a nyugati világ számára rendkívül fontos térség. A gazdasági, biztonsági érdekeken túl kultúrák, vallások, etnikai csoportok találkozóhelye, beleértve a három ábrahámiai vallást, a kereszténységet, a judaizmust és az iszlámot. A régió magában foglalja a legfontosabb muzulmán országokat és a világ egyetlen zsidó államát. A térség mélyen megosztott szektáriánus szempontból, súlyosbítja ezt a hatalomért küzdő vallási szélsőségek megjelenése. Ezek a tényezők tartósak, nehezen kezelhetők, ebből adódóan még hosszú ideig rányomják bélyegüket a napi életre.

A Közel-Kelet a világ azon régiója, ahol a katonai erő továbbra is az érdekérvényesítés fontos eszköze, a különböző intenzitással rendelkező válságócok összessége, a vallási és etnikai összetűzések helyszíne, nemzetállamok ellentétének, alvó és újjászülető, valamint aktív konfliktusok keletkezésének a színtere. A nemzeti fegyveres erők és a különféle indíttatású milíciák egyaránt igyekeznek korszerű fegyvereket beszerezni vagy éppen megszerezni. A térségben a globális és a regionális hatalmak törekednek befolyást szerezni, érdeküket különböző módokon érvényesíteni, amiben komoly szerepet játszik a fegyverreladás. A nemzetközi szervezetek befolyásoló képessége jelentősen eltérő. Komoly nehézséget okoz, hogy a térségben nem működnek saját érdekérvényesítő szereppel bíró nemzetközi szervezetek. Az arab változások nyomán ma már világosan látható, hogy nem történtek gyors és sikeres változások, megoldás nem körvonalazódik, a korlátozott célú katonai

csapások nem hoztak eredményt, a terrorizmus napi szintű, a menekültek pedig elárasztják Európát.¹

Ugyanakkor az is érzékelhető, hogy – még ha különböző intenzitással is, de – a civil társadalmak erősödnek még az autokrata államokban is. Különösen érzékelhető ez Észak-Afrikában, főként Algériában és Tunéziában. A társadalmak a jelenleginél jóval magasabb színvonalú felsőoktatást hoznak létre, ami egy nemzeti elit kialakulásához vezet. Ebben óriási segítséget nyújtanak az információs társadalom jelenlegi vívmányai. A nők szerepe is jelentős változást megy át az előtűnk álló években, különösen a felsőoktatásban, kevésbé a politikában. A nők szerepének erősödésére jó példa a ma még férfi dominanciájú Szaúd-Arábia. Megerősödik a középosztály, nem fogadja el az uralkodó osztály klienszizmusát, nepotizmusát és a korrupciót. A fiatal generáció egyre nagyobb nyomást gyakorol a társadalomra, különös tekintettel Egyiptomra, Irakra és Szaúd-Arábiára. Utóbbiban a lakosság kétharmada 30 év alatti.

A Közel-Kelet a világ legnagyobb olajtartalékával rendelkezik, ennél fogva a világ legnagyobb olajexportőre. Mivel a világ legnagyobb országai innen importálnak olajat, a szállítási zavarok ezért jelentős problémát okozhatnak. Ez igaz akkor is, ha az Amerikai Egyesült Államok már kevesebb olajat szállít a térségből. Érzékelhető és nagy eséllyel néhány évtizedig prognosztizálható, hogy a térség egyes olajban gazdag országai igyekeznek pénzügyi vagy logisztikai központtá válni.² Ez a tendencia is uralkodó marad még néhány évtizeden keresztül.

Nagy eséllyel előre jelezhető például a népességszaporulat. Előre kiszámítható a világ lakosságának növekedése, ezen belül pedig egyes régiók állapota. Nagyméretű világjárvány, esetleges atomháború a népszaporulatot jelentős mértékben csökkentheti. Utóbbi esetben, ha esetleg Irán atomfegyverhez jut, és ezt nem tudják megakadályozni, más országok is igyekezni fognak ilyen fegyverek birtoklására, ami jelentősen megváltoztatja a katonai erőviszonyokat. Ha ennek megakadályozására fegyveres erőt vetnek be külső tényezők, ez nagy valószínűséggel regionális háborúval jár. 2050-re az államok száma világszinten növekedni fog, ez alól nem jelent kivételt a Közel-Kelet sem. 1945-ben durván 50 állam volt a Földön, ma ez a szám közel 200.³ Az arab tavasz az elkövetkező években számos meglepetéssel szolgálhat, államok széteshetnek (Szíria, Irak, Jemen, Líbia), újak jöhetnek létre, népcsoportok önálló államot alapíthatnak. Világszinten a nagy gazdasági szereplők (Amerikai Egyesült Államok, Kína, India, Japán, Brazília, Oroszország, Európai Unió) tovább erősödnek, ehhez igazodnak a közel-keleti országok, de a jelenlegi viszonylag szegény országok továbbra is szegények maradnak. Azok az országok pedig, amelyek gazdag energiaforrással rendelkeznek, gazdagok maradnak az olajigény mérséklődéséig, vagy a források kimerüléséig. Az Öböl menti államoknál viszont tapasztalható az előrelátás, és felkészülnek arra, hogy alternatív energiaforrást használjanak.

Az egyéb régiókhoz viszonyítva a gazdasági fejlődés bizonytalan (Izrael kivételével). Az olajtermelő országok esetében a rendelkezésre álló tartalékok miatt különösebb változásokkal nem kell számolni 2030-ig. Emiatt – Irán kivételével – a gazdaság diverzifikálása terén a térség országai nem sokat tesznek. 2050 körül a diverzifikáció érdekében viszont elkezdenek beruházni külföldi nagyvállalatokba, beleértve a multicegéseket is. A nem olajtermelő országok esetében a helyzet sokkal nehezebb lesz, tekintettel arra, hogy egyre több fiatal jelentkezik a munkaerőpiacon. A Price Waterhouse Coopers 2017-ben készült, a *Világ 2050-*

1 Kis-Benedek József: Katonai biztonság Marokkótól Iránig. Zrínyi kiadó, Budapest, 2018. p.12. ISBN978963 327 774 4

2 Clifford Krauss: Oil Prices Explained: Signs of a Modest Revival. The New York Times, January 15 2016. <http://www.nytimes.com/interactive/2016/business/energy-environment/oil-prices.html>? letöltés: 2020.03.23.

3 Stephen M. Walt: What Will 2050 Look Like? May 12 2015. <https://foreignpolicy.com/2015/05/12/what-will-2050-look-like-china-nato/>; letöltés: 2020.03.23.

ben című kiadványa szerint Szaúd-Arábia a világgazdaságban a 15. helyről a 13.-ra, Törökország a 14.-ről a 11.-re, Egyiptom a 21.-ről a 15.-re, Irán a 18.-ról a 17.-re kerül.⁴

Az Economist hírszerző részlege szerint a demokrácia helyzete Izrael kivételével szinte valamennyi országban romlik, különös tekintettel Szaúd-Arábiára és Szíriára – a 167 vizsgált országból a 159. és a 166. helyen állnak. Ez megváltozhat abban az esetben, ha a civil társadalom ereje erősödik, a fiatalok keményebben lépnek fel, az NGO-ok szerepe megnő, a középosztály pedig tovább erősödik. Nem várható viszont, hogy az Öböl menti országok feudális rendszerei alkotmányos monarchiává alakuljanak át.

A legtöbb államban a hadseregek nemcsak a politikában, hanem a gazdaság területén is fontos szerepet játszanak. Nem valószínű, hogy ez a szerep megváltozna, mint ahogy a törzsi struktúrák területén sem várható lényeges változás, még akkor sem, ha számos közösség szeretné a törzsek hatalmát gyengíteni. A hadsereg a legtöbb térségbeli államban fontos szerepet játszik és komoly költségvetéssel rendelkezik. A tábornokok számos államban a vállalatok vezetésében is benne vannak. Ugyanez vonatkozik a hírszerző szolgálatokra is, amelyek mélyen beépültek az államigazgatásba. A haderők többé-kevésbé korszerű eszközökkel vannak ellátva. Atomeszközzel jelenleg csak Izrael rendelkezik a régióban, de szándék más ország részéről is megnyilvánul. Ebből a szempontból kiemelhető Egyiptom, Törökország és Szaúd-Arábia. Nem várható, hogy a jövőben a NATO-hoz hasonló katonai szövetség jöjjön létre a térségben. Ennek oka főként a bizalom hiánya. Az Amerikai Egyesült Államok szerepe várhatóan tovább csökken, de nem szűnik meg, Oroszország és Kína (előbbi katonailag, utóbbi gazdaságilag) igyekszik egyre növekvő szerepre szert tenni.

2. Megatrendek

A Közel-Kelet a megatrendek olyan központjában található, amely az elkövetkező évek világtrendjeit is meghatározza. A várható megatrendek a következőkben összegezhetők.

1. A demográfiai és társadalmi változások fejlődést és egyben instabilitást is magukkal hoznak. A lakosság létszámának növekedése gazdasági fellendülést is hozhat magával, de kimerítheti a forrásokat és növelheti a munkanélküliséget, különösen a fiatalok körében. A lakosság 40%-a ma is 25 év alatti, a munkanélküli fiatalok aránya 28%, ez a tendencia folytatódni fog. 2050-ig a MENA-országok aktív lakossága megnő, az időseké pedig háromszorozódik, esetleg négyszereződik. 1970–2010 között a vizsgált térség 19 országának lakossága közel megháromszorozódott, 112-ről 313 millióra nőtt (+180%).⁵ A homogénnek nem nevezhető régió 2050-re a világ lakosságának mindössze 6%-át foglalja magában a jelenlegi 5 és az 1970-es 3%-kal szemben. Ezzel szemben a régió energiaéhes világunkban a Föld gázkészletének 30, nyersolajkészletének pedig 50%-át birtokolja. 1970-től az Egyesült Arab Emírségekbe és Katarba jelentős számú vendégmunkás áramlott be, főként a Fülöp-szigetektől. Ez a tendencia a jövőben is folytatódni fog ezekben az országokban. A 20 év körüli korosztály létszáma a 2010-es 35–50%-ról 20–25%-ra csökken az összlakossághoz viszonyítva. A 70 éven felüliek száma pedig a jelenlegi létszám 3-4 szeresére emelkedik. Ez a szám 3–11% között várható Algériában és Marokkóban, 4–11% Tunéziában, 7–15% Izraelben.

2. 2050-ig a lakosság létszáma 50%-kal növekszik, különös tekintettel az urbanizáció erősödésére. 2050-re a Közel-Kelet a világ legurbanizáltabb térségévé válik.

4 Denis Bauchard: Analyse le Moyen Orient en 2050: vers la fin du chaos. 1 Sep 2019. Pressreader. <https://www.pressreader.com/france/diplomatie/20190901/282638919275933>; letöltés 2020.03.23

5 Monde arabe: les défis de la transition démographique. 01 janvier 2010. Jeuneafrique. <https://www.jeuneafrique.com/199290/societe/monde-arabe-les-d-fis-de-la-transition-d-mographique/>; letöltés: 2020.03.25.

A lakosság létszámának növekedésével erősödni fog az építkezési tevékenység. Különösen érzékelhető ez a tendencia Dubaiban és Kairóban. A MENA-országokban 10 emberből kilenc muzulmán. 2010–2050 között a muzulmán lakosság 74%-kal nő, 317 millióról 552 millióra. A legnagyobb vallási csoport a muzulmánok után a keresztények és a zsidók.⁶

A klímaváltozás és a forráshiány jelentős hatással lesz az emberek életére, különös tekintettel a vízhiányra, még az Öböl menti államokban is, ahol az ivóvíz 70%-át már ma is a tengervíz sótalánításával állítják elő. Az 1998 óta tartó szárazság folytatódik, ennek beláthatatlan következményei lesznek. A Max Plank Intézet kutatása szerint a MENA-országokban az átlaghőmérséklet 2050-re a jelenleginél 4 fokkal magasabb lesz.⁷ Marokkótól Iránig, Törökországtól Szaúd-Arábiáig a június, július, augusztus hónapok a jelenleginél még elviselhetetlenebbek lesznek, ami eltér a világ többi részétől, ahol a globális felmelegedés főként télen érzékelhető. Ha a széndioxid-kibocsátást az évszázad első felében nem tudják csökkenteni, akkor a káros hatás főként 2050 után fog jelentős hatást gyakorolni az emberek életére. A MENA-országok lakói évente legalább 200 rendkívüli meleg napot fognak átélni, annak összes mellékhatásával együtt. Teljes bizonyossággal nem jelezhető előre, vajon az emberek elhagyják-e lakóhelyüket, de az állítható, hogy a testhőmérsékletük megemelkedik, amivel a folyadékvesztés növekedése is együtt jár. Kuvaitban már 2016-ban is mértek 54 fokot. Ha a térségben a klímaváltozás politikai válságokkal, háborúkkal is társul, akkor egyértelmű, hogy az emberek elhagyják az érintett területet. A menekülés irányát nem nehéz kitalálni. A klímaváltozásnak van még egy igen kellemetlen kísérő jelensége, ez pedig a levegőszennyeződés. Ezek együttes hatása a lakhatási feltételeket erősen megnehezíti, következésképpen városok és régiók válhatnak lakhatatlanná 2100-ra.

3. A technológiai fejlődés rendkívül lassú, holott új képességekre lenne szükség, ennek hiányában gyors változásra nincs kilátás. A technológiai fejlődés területén is nagy különbségek vannak az egyes országok között, a legintenzívebb fejlődés Szaúd-Arábiában tapasztalható.

4. További stratégiai kihívások, amelyek főként a térség biztonságpolitikáját határozzák meg tartósan, legalább az évszázad közepéig:

- az energiaexport-kapacitás megtartásának képessége és a biztonság;
- a katonai erőviszonyok és a biztonsági helyzet alakulása Irakban és a Perzsa (Arab)-öböl térségében;
- az iráni proliferáció és a növekvő aszimmetrikus képességek kezelése;
- az arab–izraeli megbékélés feltételeinek hiánya középtávon, lehetséges libanoni–izraeli, palesztin–izraeli összecsapások;
- a szalafita szélsőséges irányzat növekedése a régióban, az al-Kaidához közel álló szervezetek létrejötte, ezek tevékenységének hatása a térségre és azon kívülre, különös tekintettel Európára.

6 The Future of world religion 2015. April 2, 2015. PEW Forum.

<https://www.pewforum.org/2015/04/02/middle-east-north-africa/>; letöltés: 2020.03.23

7 Peter Hergersberg: Hot air in the Orient. MaxPlanck Research 4/16. pp. 62–68.

https://www.mpg.de/10856695/W004_Environment_climate_062-069.pdf; letöltés 2020. 03.23.

A Közel-Kelet politikai jövője

A Közel-Kelet politikai jövőjét illetően hat terület vizsgálata indokolt.

1. Mérsékeltté válik-e a politikai iszlám a hatalomra kerüléssel?

20 évvel ezelőtt, az algériai választásokat követően az Iszlám Megmentési Front győzelme erőt adott a szunnita politikai iszlámnak az egész iszlám világban. Törökországban az Igazság és Fejlődés Pártja, Egyiptomban a Szabadság és Igazság Pártja, Tunéziában az Ennahda, Gázában a Hamasz, valamint az iszlám potenciális győzelmi lehetősége Líbiában és Szíriában alapvetően átalakította a Közel-Kelet politikai képét. Az iszlám pártok például Egyiptomban a középosztálynak biztonságot kínáltak, a közszférában több ezer munkahelyet, megtartva közben a támogatást az élelmezésben és az energiában. Ez a politika már nem tartható fenn. Az uralkodó iszlám pártoknak piacgazdaságot kell építeniük, és a Muzulmán Testvériség szervezetnek azt az új gárdáját kell támogatniuk, amelynek tagjai a gazdaságot előre tudják vinni. Egy pragmatikus, vállalkozóképes társadalmat kell létrehozni, amit eddig az autokrata rendszerek megfojtottak. Általános jellemzőként mondható el, hogy az államok különbözőek, de sajátosságuk, hogy az iszlám szervezetek igyekeznek biztosítani legitimitásukat. Az Aszad utáni időszakban Szíriában a városi szunniták szövetséget kötnek a Muzulmán Testvériséggel, vallási kisebbségekkel, a drúzokkal, a kurdokkal stb. Amikor 40 évvel ezelőtt Hafez Aszad vette át az uralkodást, akkor szunnita pártok uralkodtak Szíriában, gyakori kormányváltásokkal. Nem zárható ki a visszatérés egy ilyen Szíriához. Ehhez évekre van szükség. Irakban ennek már mutatkoznak jelei, amennyiben a síiták megosztják a hatalmat a szunnitákkal és a kurdokkal. Ha viszont fennmarad a korrupció, a munkanélküliség és az emberek úgy érzik, hogy életük nem javul, akkor ismét kimennek az utcára, új politikai, esetleg radikális vezetőket választanak. A kemény vonalú, valláshoz közelebb álló iszlámok a lakosság egy része számára kedvezőbbek, mint a nyugati kapitalizmus és a demokrácia.

2. Képesek lesznek-e az átmeneti kormányok megelőzni a polgári összetűzéseket?

Az állam gyengesége, a szektaizmus, az iszlám és a törzsek erősödése a térség krónikus instabilitásához vezet. Ebből a szempontból vizsgálva veszélyes Irak, Szíria, Líbia és Jemen. Egy szétesett Irak és Szíria esetében nem elképzelhetetlen egy Kurdisztán létrejötte, de ebben óriási akadály (akár katonailag is) Törökország. Jemen a maga gyenge kormányával komoly biztonsági kockázatot jelent, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a 2018-ban 28 milliós lakosság 2025-re 50, 2050-re akár 70 millióra szaporodik. Bahrain is a síita-szunnita ellenségeskedések központjába került, destabilizálva ezzel az Öböl térséget. Belső összetűzések és polgári engedetlenségek azonban nem lesznek jellemzők olyan, a térségre hatást gyakorló, nem arab országokban, mint Törökország, Irán és Izrael.

3. Képesek-e a közel-keleti országok gazdaságuk erősítésére és részvételre a globalizációs versenyben?

A termékenységi ráta csökkenni fog, de a fiatalok nagy létszáma 2025-ig megmarad. Az idősödő lakosság egészségügyi ellátási problémákat fog okozni. A külföldi beruházókat nem vonzza a térség, mindössze 2% irányul ide. Ami vonzó, az az energia, a turizmus és a lakásépítés. A Közel-Kelet tradicionális partnere, Európa csökkenő gazdasági eredményeket mutat, egyedül a szubszaharai Afrika kínál némi lehetőséget. Jelenleg még beláthatatlan a koronavírus-járvány gazdasági következménye, de biztonsággal állítható, hogy a világ valamennyi térségét érinti, nehéz helyzetben pedig azok az államok lesznek, ahol a gazdaság állapota instabil.

Más a helyzet az Öböl Menti Együttműködési Tanács országaiban, nyilvánvalóan a köolajnak köszönhetően. Ezek az országok mágnesként vonzzák Európa, Ázsia és egyéb

térségek befektetőit. Annak ellenére, hogy a palagáz felhasználása növekszik és egyéb lelőhelyek is bekapcsolódhatnak, Szaúd-Arábia igyekszik az olajárát növelni.

4. Hogyan lehet Irán regionális hatalom?

Az iráni befolyás az atomhatalomhoz kötődik. Számos kutató úgy véli, hogy Irán leállítja nukleáris fegyverfejlesztését, de a képességet megtartja. Ebben az esetben a proliferációs rendszerben mindenképpen törés következik be, mert Szaúd-Arábia is atomfegyver kifejlesztésére vagy megszerzésére törekszik (pl. Pakisztántól vagy Észak-Koreától). Törökország is reagálni fog saját fejlesztéssel, vagy garanciát kér a NATO-tól. Az Egyesült Arab Emírségek, Egyiptom, esetleg Jordánia is atomprogramba kezdhet az energiaellátás területén. Ha ez bekövetkezik, a régió állandó válságba kerül. A síita–szunnita, az arab–perzsa ellentétnek messzemenő hatása lesz a térségen kívül is.

Egy másik scenárió lehet, ha az iráni lakosság nyomást gyakorol a rezsimre és inkább gazdasági felemelkedést szeretne atomfegyver helyett, és nem szeretne nemzetközi elszigetelődést sem. Egy rezsimváltás esetén a helyzet jelentősen megváltozna, Irán gazdaságilag fejlődne, demokratizálódna, közelebb kerülne a Nyugathoz, ami mindenképpen pozitív fordulatot jelentene.

5. Létrejöhet-e egy izraeli–palesztin megállapodás, ami a térség stabilizálódását jelentené?

Izrael katonailag továbbra is erős marad, de folyamatos alacsony intenzitású konfliktussal áll szemben, amit csak növel az iráni atomprogram. Ezek mellett számos belső tényező mutatható ki, mint például a telepés mozgalom, a demográfiai problémák, belső arab–izraeli ellentét. Ezek a problémák lassan oldódnak meg, ha egyáltalán beszélhetünk megoldódásról. A palesztin–izraeli konfliktus rendeződésének pozitív értelemben drámai hatása lenne a térségre. Izrael számára ma elképzelhetetlen regionális kapcsolatokat nyithatna meg. Irán által terrororganizációk (Hezbollah, Hamasz) támogatása okafogyottá válna. Ha ez nem következik be, akkor Izrael a korlátozott jogú palesztin lakossággal és a szomszédos Gázai övezettel állandó konfliktusban lesz. A 2020-ban meghirdetett évszázad üzleteként beharangozott Kushner-terv véleményem szerint nem valósítható meg, mert arab részről nincs fogadókészség. Ezzel szemben Izrael Állam és néhány arab ország békeszerződése mindenképpen pozitív jelzés az arab izraeli békefolyamatot illetően.

6. Hatással lesz-e az arab tavasz Szaúd-Arábiára és az Öböl menti államokra?

Amennyiben a kőolaj iránti érdeklődés alternatív források beállítása miatt csökken, akkor annak komoly gazdasági és társadalmi következményei lesznek ezekre az államokra. Szaúd-Arábián belül különböző csoportok, szekulárisak és síiták – beleértve a Muzulmán Testvériséget, egyéb iszlám csoportokat is – versengése indulhat be. Egyiptomhoz hasonlóan bonyolult és rendezetlen helyzet állhat elő. A szunnita befolyású országok (Irak, Libanon, palesztin területek) kisebb támogatást kapnak, míg a síita befolyás növekszik. Ha az Öböl menti monarchiák sikerrel jönnek ki az arab tavaszából, az pozitív hatással lehet a most gyengélkedő monarchiákra (Jordánia, Marokkó), de Egyiptomra és Szíriára is. Ha Irán atomhatalommá válik, ez növeli a hidegháborús dinamikát az Öböl menti államokkal.

4. A jövőt illető forgatókönyvek

1. A káosz változata

Ha az Amerikai Egyesült Államok nem fordul el a régiótól, akkor az erőszak kockázata fennáll, a síiták és a szunniták közötti ellentét fennmarad, a szembenállás közvetlenné válik, állandósul. Irán elkezd katonai jellegű atomprogramját és atomfegyverre

tesz szert. Az amerikai és az izraeli vezetés erre nyilvánvalóan reagálni fog. Adott esetben, akár rövid vagy középtávon az Amerikai Egyesült Államok, Izrael, Szaúd-Arábia és az Egyesült Arab Emírségek alkotta koalíció katonai erővel reagálni fog, elsődleges cél a rezsim megdöntése. Irán iraki és szíriai amerikai katonai célok elleni támadással, valamint szaúdi és emírségekbeli létesítmények elleni csapással reagálni fog. Iránban a támadások hatására zavar keletkezik, ami polgárháborúhoz vezethet. Oroszország, Kína és Törökország Irán mellé áll. A konfliktus természetesen hatással lesz a szénhidrogének szállítására. A Ciszjordániát bekebelező Izrael kettős kihívással áll szemben: északon a Hezbollah támadást indít az ország ellen, Ciszjordániában a palesztinok – félve a kiűzetéstől – felkelést kezdeményeznek. Irakban, Szíriában, Jemenben és Líbiában leáll az intézmények átalakítása, hadurak kerülnek hatalomra, fennmaradásukat brutális milíciák támogatják. Felkelések törnek ki ott is, ahol eddig az arab tavasz viszonylag sikeres volt.

Egyiptom, Jordánia és az Öböl menti államok destabilizálódnak a demokratikus ellenzék és az iszlám konzervatív erők vitája következtében. Az al-Kaida dzsihadista szervezet és az Iszlám Állam saját játékát eljátszva tovább mélyíti az egyébként is meglévő káoszt. Ez a helyzet kitart 2050 derekáig, ennek következtében a lakosság – különös tekintettel a fiatalokra – a menekülést választja. Ez jó lehetőséget kínál a kapzsi dzsihadistáknak a hitetlenek elleni harcukhoz. Ez a folyamat érinti a nyugati és a muzulmánok által is lakott ázsiai államok biztonságát, mint például Indiát és a Fülöp-szigeteket. Mindezekon felül a Közel-Kelet az Európa és az Amerikai Egyesült Államok, illetve az Oroszország és Kína közötti rivalizálás színterévé válik.

Ha ez bekövetkezik, akkor a Közel-Kelet 2050-re bizonytalanra válik, ami hatással lesz az egész világ biztonságára.

2. A lecsendesült Közel-Kelet

Ezen hipotézis szerint Irán elfogadja, hogy lemond atom- és ballisztikusrakéta-programjáról, kivonul Szíriából, feloszlítja az általa fizetett és felszerelt síita milíciákat. Szaúd-Arábia elfogadja, hogy normalizálja kapcsolatait Iránnal és beszünteti a területén élő síiták elnyomását. A nyugalom feltételei közé tartozik az is, hogy az ENSZ Biztonsági Tanács állandó tagjai megegyeznek abban, hogy a Közel-Keleten létrehoznak egy működő biztonsági rendszert a regionális szervezetekkel együttműködésben. Ez hasonló lehetne az EBESZ-hez, fő célja lenne az Iránnal történő megállapodás. Ezt kibővítve a regionális hatalmakkal (beleértve Törökországot és Iránt) és az ENSZ Biztonsági Tanáccsal, valamint Németországgal egy regionális konferencia keretében meg kellene állapodni a szíriai és a jemeni válság rendezéséről, illetve a tárgyalások folytatásáról. Izrael elfogadná egy önálló palesztin állam létrehozását a 2001-ben megtartott tabai konferencia alapján. Ez a terv magában foglalná az 1967-es határokra történő visszavonulást néhány területi kiigazítással, a menekültek visszatérését és megállapodást Jeruzsálem kérdésében. Ezek megvalósulása lehetővé teszi a diplomáciai kapcsolatok felvételét Izrael és az arab államok között. Nyilvánvaló, hogy az amerikai javaslatok tükrében ez nehezen oldható meg, ugyanakkor az is látható, hogy az „évszázad üzenetét” az arabok nem fogják elfogadni. Sajnos ebben a kérdésben kevésbé vagyok optimista, éppen ezért nem zárható ki, hogy ez a téma 2050-ben is napirenden lesz. Politikailag elképzelhető egy Szíriával kapcsolatos rendezés Bassár el-Aszad távozásával, ugyanakkor számos vélemény szerint Aszad az átmenet embere. Véleményem szerint a kettő nem zárja ki egymást, hiszen meg lehet állapodni egy választásról, amelynek során maga a szír nép döntene Aszad elnök jövőjéről. Líbiában és Jemenben a különböző politikai erőknek meg kellene állapodniuk egy egységkormány létrehozásáról. Irakban a síitáknak és a szunnitáknak kellene megállapodniuk, Jordániában és az Öböl menti monarchiákban a jelenlegi helyett alkotmányos monarchiákra lenne szükség. Iránt illetően a fiataloknak és a reformistáknak el kellene érniük, hogy a politikát ne a vallás határozza meg. Számos országban csökkenteni kellene a vallási felekezetek közötti ellentétet, figyelembe véve a vallási kisebbségek, például a keresztények

érdekeit, különös tekintettel Szíriára, Irakra és Egyiptomra. Irakban, Iránban, Szíriában és Törökországban rendezni kellene a kurd autonómia kérdését. Ezek együttes, de legalább a legfontosabb problémák megoldásával teljesülhetne egy békésebb Közel-Kelet 2050-re. Ennek megoldását azonban a vizsgált időszakban kétségesnek tartom.

Ezek után az olvasóban jogosan merül fel a kérdés, valójában mi lenne a megvalósítható, reális megoldás?

A vázolt két megoldás közül az egyik katasztrofálisan pesszimista, a másik pedig túlzottan optimista. Lássuk a realista változatot.

A reális megoldás szerint a nem arab regionális hatalmak súlya várhatóan erősödni fog (Törökország, Izrael, Irán). A hatalmi versengés a térségben a vezető szerep birtoklásáért Egyiptom és Szaúd-Arábia között folytatódik. Irak és Szíria nem tarthatja meg a korábbi szerepét. Az arab és a nem arab államok közötti versengés erősödik. Irán továbbra is regionális vezető hatalom marad, biztonsági érdekeit keményen védelmezi. Külpolitikáját, közte az elrettentőképeség – beleértve az atomeszközöket is – megtartását a jelenlegi rendszer esetleges bukása lényegesen nem befolyásolja. Az Amerikai Egyesült Államokkal, Izraellel és Szaúd-Arábiával fennálló antagonisztikus ellentéte egy együttélésen alapuló *modus vivendi* alapján kezelhető. Ez egyszerű elveken alapul: egymás kölcsönös démonizálásának befejezése, egyik oldalról a rezsimváltoztatásról, másik oldalról az atomfegyverekről való lemondás, az együttélés elfogadása (egyben háborúról történő lemondás). Felelős vezetőkkel ez 2050-ig megvalósítható. Ezzel szemben a palesztin kérdés megoldása 2050-ig nem valószínű. Ebben közrejátszik Izrael belső helyzete, a palesztinok gyengesége, a nagyhatalmak és az arab államok érdeke. Ciszjordánia izraeli annektálása lehetetlenné teszi egy palesztin állam megalakulását. Szíria, Jemen és Líbia nem lehet 2050-re olyan, mint az arab tavasz kezdete előtt, továbbra is törékeny államok maradnak. Több országban lépések történnek a demokrácia elemeinek megvalósítása érdekében (Törökország, Jordánia, Egyiptom). A konzervatív iszlám erővel szemben teret nyernek a progresszív erők.

A terrorizmus térségbeli jövője

A terrorizmus fenyegetése továbbra is megmarad népbetegségként, de továbbra is ellenőrzött formában, nemcsak a Közel-Keleten, hanem máshol is.⁸ Ahogy a múlt tapasztalata mutatja, a világ e régiója a többihez képest jóval kevésbé előrelátható, hiszen egy biztos, mégpedig a bizonytalanság.

Számos jel mutat arra, hogy az 1980–90-es évek anarchista terrorizmusához, a háború utáni gyarmatosítás elleni harcokhoz, az 1970-es évek baloldali terrorista mozgalmaihoz hasonlóan 2030-ra a terrorizmus iszlám korszaka is befejeződik. A terrorizmus nem fog megszűnni, hiszen nem csak egy oka van. A terrorizmus elleni küzdelemben az a kifejezés, hogy ki kell irtani az okokat, erősen félrevezető. Elemzők erdőtűzhöz hasonlítják, amelynek több oka lehet, például egy szikra, szárazság vagy szél. Az al-Kaida küzdelmének középpontjában az Amerikai Egyesült Államok állt – a nagy ellenség. Az amerikaiak kivonultak Irakból, kivonulnak Afganisztánból, vagyis ez nem lehet indok. A harag egyedüli oka lehet Izrael támogatása. Az arab tavasz a nem erőszakos küzdelem lehetőségét mutatta meg, a tüntetők inkább a demokratikus változásokért tüntettek, és nem pedig a vallás nevében. Jóllehet a háború lehetősége reális, az emberek többsége ma már nem hisz az ellenséggel kapcsolatos régi megfogalmazásokban. Az al-Kaida magja évek óta gyengül, Afganisztánból Pakisztánba költözött, az Amerikai Egyesült Államok rendszeresen csapásokat mér a vezetők megsemmisítése érdekében. Nagyméretű támadás végrehajtására ez a szervezet már nem képes.

8 Global Trends 2030 - Alternative worlds. December 2012. National Intelligence Council.
https://www.dni.gov/files/documents/GlobalTrends_2030.pdf; letöltés: 2020.03.25.

Az al-Kaida hasonló helyzetben van, mint a Baader–Meinhof-csoport volt az 1970-es években. Ma már az al-Kaida ihletésű csoportok és egyéb iszlám szélsőséges szervezetek jelentenek veszélyt, és ez megmarad belátható időn keresztül. A síita csoportok, mint például a Hezbollah nem mondtak le céljaik megvalósítása során az erőszakról – kivéve, ha megállapodás jön létre Irán és Izrael között. Perspektívában a terrorizmus ebben a régióban más vallási irányból is megnyilvánulhat. Számos állam (Irán, Pakisztán) alkalmaz terrorcsoportokat a jövőben, még annak ellenére is, hogy nemzetközi szinten ezt elítélik. A terrorcsoportok a jövőben kevésbé koncentrálnak a tömeges veszteségek okozására, inkább a gazdasági és a pénzügyi rombolásra fókuszálnak.

A terrorizmus nem fog eltűnni. Néhány állam alkalmazhat terrormódszert, de a költségek növekedni fognak, mert a terrorizmus elleni fellépés is erősödik. A szervezetek a fejlett technológiát alkalmazzák, tevékenységüket pedig a tömeges halál helyett gazdasági és pénzügyi rombolásra koncentrálják (pl. kiberterrorizmus).⁹ Új lendületet kaphat a bioterrorizmus, ha az államok nem tudnak megfelelő ellenintézkedéseket foganatosítani.

2018-tól a Közel-Keleten a terrorcselekmények és ennek következtében az áldozatok száma csökkenni kezdett, és ez a tendencia jelenleg is tart. 2002–2018 között dél-ázsiai, a MENA- és a szubszaharai országok a terrorizmus miatt a legtöbb áldozatot szenvedték el, az elhunytak 93%-a a világnak ebben a térségében történt.¹⁰ Ehhez hozzájárult az Iszlám Állam tevékenysége. A támadások és a halálos áldozatok számának csökkenése ellenére három MENA-ország (Irak, Szíria, Jemen) a világ 10 azon országa közé tartozik, ahol a legtöbb merénylet történt. Ha a terroresemények számát vesszük górcső alá, akkor lényeges különbségek mutathatók ki az egyes államok között.¹¹

Nincs okunk feltételezni, hogy ez a trend ne folytatódna, ugyanakkor összefügg azzal a politikai fejleményekkel, amelyek a térséget jellemzik, nevezetesen azokkal a scenáriókkal, amelyeket korábban jeleztem. A terrormerényletekkel kapcsolatban pontos előrejelzés nem lehetséges, legfeljebb trendeket lehet kimutatni.

Következtetések

A Közel-Kelet a világ azon területe, amely a leginkább hajlik a háborús megoldásra. A régiónak mindig is óriási stratégiai jelentősége volt, hiszen Európa, Ázsia, Afrika találkozásánál fekszik, határos a Földközi-tengerrel és a Föld legnagyobb olajkészletével rendelkezik.

A régió sajátossága a nemzetállamok gyengülése és ezzel párhuzamosan nem állami tényezők előtérbe kerülése. Ezek a szervezetek (főként gerilla- és terrorszervezetekre gondolok) egyszerűbb fegyvereket, terrorista eszközöket és módszereket alkalmaznak, például házi készítésű bombákat, öngyilkos merényleteket, de akár egyszerű, az élet kioltására alkalmas eszközöket, például kést vagy gépjárművet.

Az arab tavasz után a térség országai a politikai konfrontáció új szakaszába léptek. A teljes rendezésig (ha beszélhetünk egyáltalán ilyenről) több évtized fog eltelni. A bizonytalanság valamilyen szintje a stabilizálódást követően is fenn fog állni. Az országok biztonsági és elrettentőképességüket főként a külső fenyegetések ellensúlyozására fogják

9 Kis-Benedek József: Világpolitikai trendek 2012–2030. Felderítő Szemle 2012/3–4. szám. pp. 5–31. <https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2012-3-4.pdf>; letöltés: 2020.03.25.

10 Report: Terrorism on Decline in Middle East and North Africa. December 11, 2019. Wilsoncenter. <https://www.wilsoncenter.org/article/report-terrorism-decline-middle-east-and-north-africa>; letöltés: 2020.03.25.

11 Részletes adatok találhatóak a Global terrorism index honlapon: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/11/GTI-2019web.pdf>; letöltés: 2020.03.25.

létrehozni, ilyen például Izrael vagy Irán, de a belső kihívások (lakosság lázadása a fennálló társadalmi rendszerrel szemben) sem elhanyagolhatók.

A világ ezen térségében jellemző sajátosság a tömegpusztító fegyverek és a rakéatechnológiák proliferációja, fegyverbeszerzések, a terrorizmus elleni küzdelem, a hagyományos erők egyensúlya, külföldi befolyásolás, határ- és területi viták, de akár államok közötti háborúk is. A Közel-Keleten és Észak-Afrikában több állam eljutott, vagy legalábbis közel került az úgynevezett sikertelen vagy bukott államok kategóriájához.

Mindezek következtében gyors változással a térség biztonsági helyzetében nem számolhatunk.

Felhasznált irodalom

- BAUCHARD, Denis: Analyse le Moyen Orient en 2050: vers la fin du chaos. 1 Sep 2019. Pressreader. <https://www.pressreader.com/france/diplomatie/20190901/282638919275933>; letöltés 2020.03.23
- Global Terrorism Index honlap: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/11/GTI-2019web.pdf>; letöltés: 2020.03.25.
- Global Trends 2030 - Alternative worlds. December 2012. National Intelligence Council. https://www.dni.gov/files/documents/GlobalTrends_2030.pdf; letöltés: 2020.03.25.
- HERGERSBERG, Peter: Hot air in the Orient. MaxPlanck Research 4/16. pp. 62–68. https://www.mpg.de/10856695/W004_Environment_climate_062-069.pdf; letöltés 2020. 03.23.
- KIS-BENEDEK József: Katonai biztonság Marokkótól Iránig. Zrínyi kiadó, Budapest, 2018. p.12. ISBN978963 327 774 4
- KIS-BENEDEK József: Világpolitikai trendek 2012–2030. Felderítő Szemle 2012/3–4. szám. pp. 5–31. <https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2012-3-4.pdf>; letöltés: 2020.03.25.
- KRAUSS, Clifford: Oil Prices Explained: Signs of a Modest Revival. The New York Times, January 15 2016. <http://www.nytimes.com/interactive/2016/business/energy-environment/oil-prices.html>? letöltés: 2020.03.23.
- Monde arabe: les défis de la transition démographique. 01 janvier 2010. Jeuneafrique. <https://www.jeuneafrique.com/199290/societe/monde-arabe-les-d-fis-de-la-transition-d-mographique/>; letöltés: 2020.03.25.
- Report: Terrorism on Decline in Middle East and North Africa. December 11, 2019. Wilsoncenter. <https://www.wilsoncenter.org/article/report-terrorism-decline-middle-east-and-north-africa>; letöltés: 2020.03.25.
- The Future of world religion 2015. April 2, 2015. PEW Forum. <https://www.pewforum.org/2015/04/02/middle-east-north-africa/>; letöltés: 2020.03.23
- WALT, Stephen M.: What Will 2050 Look Like? May 12 2015. <https://foreignpolicy.com/2015/05/12/what-will-2050-look-like-china-nato/>; letöltés: 2020.03.23.

VOLT EGYSZER EGY LAKTANYA
(MOZAIKOK A HADIK/ZALKA MÁTÉ-LAKTANYA TÖRTÉNETÉBŐL)

BEVEZETŐ

Újsághír: „Korszerűbb bázisokra költöztetik a titkosszolgálatok nagy részét a közeljövőben – tudta meg a Magyar Nemzet. Hamarosan elköltözhethet a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) egy olyan bázisra, amely jóval korszerűbb az intézménynek jelenleg helyet adó Bartók Béla úti épületnél.”¹

Az újságolvasók többsége feltehetően nem időzött túl sokat a fenti hírt látva, valószínűleg nem is tudta pontosan azonosítani azt az épületegyüttest, amely az Osztrák–Magyar Monarchia létezésétől egészen napjainkig, több mint 130 éven át adott otthont különböző katonai szervezeteknek és intézményeknek. Az objektum Budapest XI. kerületében, a Bartók Béla út 24–26. szám alatt található, és a köztudatban Hadik-laktanya néven vált ismertté. 1906–1940 között közelében működött a lakosság körében feltehetően már sokkal ismertebb Hadik Kávéház,² amely nevét ugyancsak a laktanyáról kapta.

A laktanya névadója gróf futaki Hadik András (1710–1790), aki a császári–királyi hadsereg jelentős hadvezére, híres huszártiszt, császári–királyi tábornagy volt. Az Udvari Haditanács elnökeként 1774–1790 között a Habsburg Birodalom első számú katonai vezetőjének számított.³

Jelen írás szerzői – akik hivatásos katonaként évtizedeken át teljesítettek szolgálatot a fenti objektumban működő különböző katonai szervezetek állományában – azt a célt tűzték ki maguk elé, hogy a katonai létesítmény bezárása kapcsán összegyűjtsék mindazokat a nyílt forrásokból (elsősorban az interneten) elérhető legfontosabb információkat, amelyek közreadásával mozaikszerűen feltérképezhetők a laktanya történetének legfontosabb állomásai. Mindezzel egy megszűnő katonai objektum emlékének kívánnak adózni.

Új laktanya épül

Az 1899–1903 közötti időszakot az akkori haderőben nagyszabású hadgyakorlatok szervezése és intenzív laktanyaépítés jellemezte. Ennek keretében Budapesten is új laktanyák épülnek. A 69. k. u. k. gyalogezredet⁴ közvetlenül érintette az új katonai objektumok

1 Új bázisokra költöznek a titkosszolgálatok. Magyar Nemzet, 2019. 07. 19.

<https://magyarnemzet.hu/belfold/uj-bazisokra-koltoznek-a-titkosszolgalatok-7131251/>;
letöltés: 2020.11.01.

2 A kávéház az 1920-as években élte fénykorát, főként annak köszönhetően, hogy több neves író és költő, köztük Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond és Déry Tibor látogatták rendszeresen. A második világháború alatt a kávéház nem működött, 2010-ben nyílt meg újra.

3 Hadik András (hadvezér). Wikipédia.

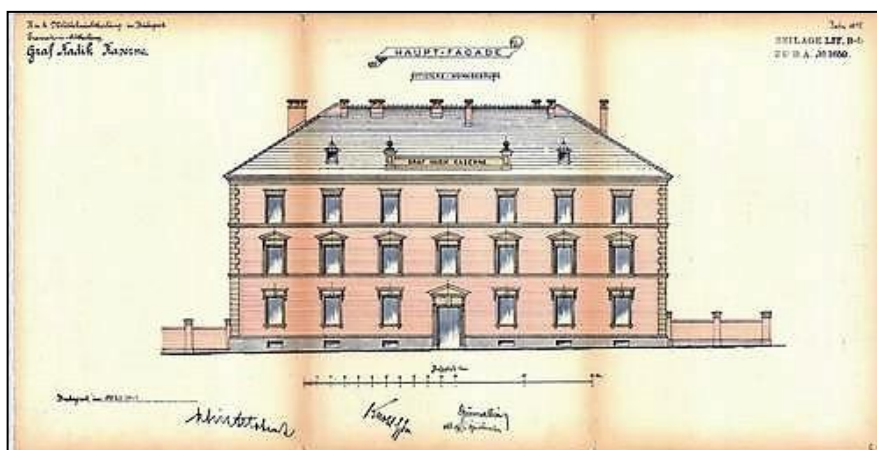
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Hadik_Andr%C3%A1s_\(hadvez%C3%A9r\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Hadik_Andr%C3%A1s_(hadvez%C3%A9r)); letöltés: 2020.10.18.

4 Az 1859–1860-ban alakult 69. gyalogezred a kiegyezés után a császári és királyi, azaz a közös hadseregbe tartozott. Az egykori 19. sz. ezred két zászlóaljának, valamint a 27. sz. ezred egy zászlóaljának összevonásából hozták létre. Az ezred alapítója és első tulajdonosa 1860–1884 között

létrehozása. Az ezred parancsnokságát és IV. zászlóalját a Budapesten újonnan épült Gróf Hadik András-laktanyában, míg II. zászlóalját a pesti oldalon fekvő Zöldfa utcai laktanyában helyezték el.⁵ Az új katonai objektum átadásáról a korabeli sajtó is beszámolt: „A budai oldalon, a Ferencz József híd közelében most készült el az új Hadik kaszárnya, amelybe az év végén már beköltözik a katonaság. Az új kaszárnyában a tűzrendőri vizsgálatot és a műszaki szemlét ma tartotta a katonai bizottság Breuer Szilárd fővárosi tűzoltó segédtszjt jelenlétében. A bizottság teljesen rendben találta az épületet. A hadik kaszárnyában annak a zászlóaljnak a fele fog lakni, amelynek a másik felét a belvárosi új kaszárnyában, illetőleg a térparancsnoksági épületben helyezik el. A közös tiszti étkezőt azonban a Hadik kaszárnyában rendezték be. (Országos Hírlap, 1898. szeptember 6.)”⁶

A laktanya építéséről Budapest Főváros Levéltárában is fellelhetők adatok. Az építési engedélyezési tervdokumentáció (HU BFL – XV.17.d.329 – 5519, 1-20., 45-47. f.) szerint a Császári és Királyi Katonai Építési Osztály mint építtető 1897–1898 között építteti meg a Gróf Hadik Laktanyát, amely szállásépületet és laktanyát, azon belül tiszti és legénységi lakóházat, istállót, őrházat és börtönt foglal magában. Az építés kivitelezője: Grünwald Mór.⁷

Képek a laktanya építési tervdokumentációjából⁸

Georg Jellasics de Button gróf volt. Elsősorban Fejérből, valamint Tolna és Esztergom két-két járásából sorozták őket, valamint az ezred létszámának háborús feltöltése miatt Pécsről és környékéről.

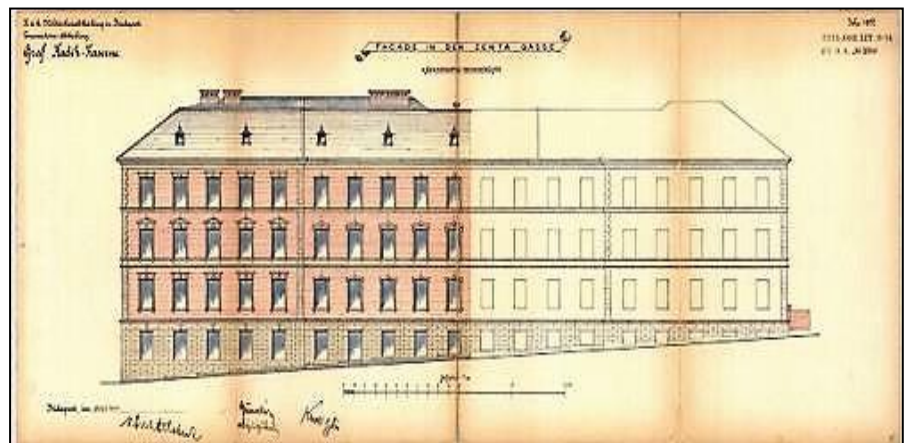
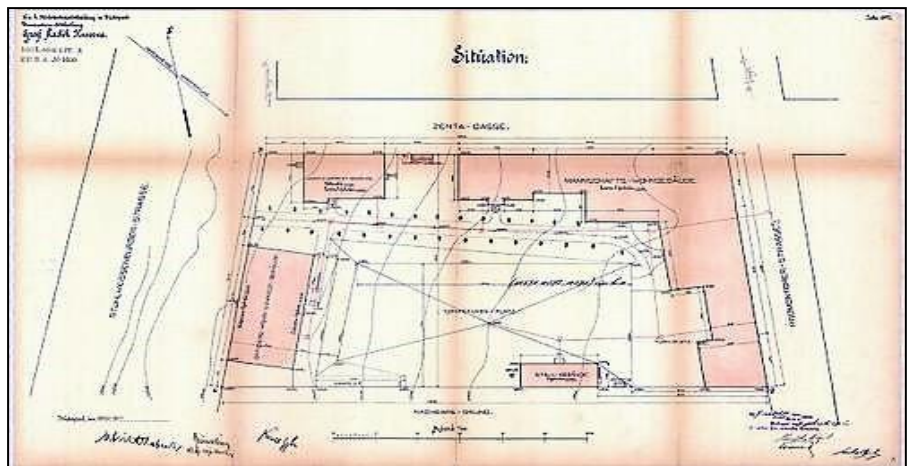
5 A Belvárosi és a Hadik-laktanyákkal közel egy időben épült meg akkor az ország legnagyobb, legmodernebbnek számító laktanyája is az Üllői úton: „Ő Felsége nevére, az I. Ferencz József magyar kir. honvédegyalogsági laktanya elnevezést kapott, mely felírás messziről látható betűi vastag vörösrézlemezekből készültek és tartósságukra való tekintettel valódi arannyal vannak befuttatva.”

A munkához 1897. március 10-én kezdtek, és az építkezést 1898. április 30-án fejezték be.

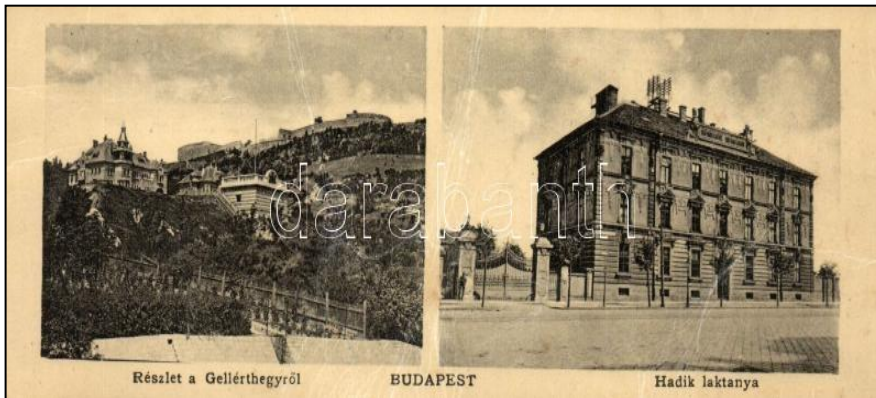
6 Adatok és kiegészítések a k. u. k. 69. sz. gyalogezred történetéhez. <https://docplayer.hu/8928743-Adatok-es-kiegeszitesek-a-k-u-k-69-sz-nyalozezred-tortenetehez-az-alapitastol-az-elso-vilahaboruig.html>; letöltés: 2020.10.17.

7 HU BFL XV.17d329 Építési ügyosztályok tervtára (1873–2006); HU BFL XV.17.d Budapest (székes)főváros tervei (1867–2006); HU BFL XV.17 - Tervtár; letöltések: 2020.10.17.

8 Uo.

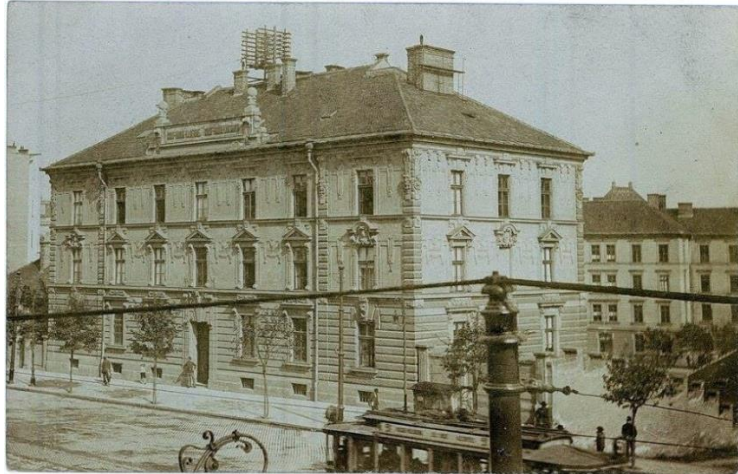

Képek a laktanyáról⁹

A laktanya két világháború közötti sorsáról, az ott elhelyezett katonai alakulatokról és szervezetekről keveset tudni. A Budapest Főváros Levéltára archív tervdokumentációjából (HU BFL - XV.17.d.329 - 5519, 32-37., 65. f.) az azonban ismert, hogy az akkori Horthy Miklós út 26. szám alatt található laktanya épületén 1941–1942-ben emeletráépítés történt. A munka tervezője a Magyar Királyi H. M. 11. osztálya, kivitelezője pedig a Magyar Királyi Honvéd Építési Igazgatóság volt. Ugyancsak tervdokumentáció utal arra, hogy az akkor már Zalka Máté névre keresztelt laktanyában az akkori Honvédelmi Minisztérium 1948-ban helyreállítási munkálatokra ad megbízást.

⁹ Forrás: Internet

A Hadik-laktanya képe az emeletráépítés előtt¹⁰

Ungváry Krisztián és Tabajdi Gábor a *Diktatúrák árnyékában* című könyve utal arra, hogy már a Horthy-érában is titkosszolgálat működött a laktanyában. A Horthy-rendszer megszilárdulását követően a Honvéd Vezérkar 2. osztálya, azaz a katonai titkosszolgálat defenzív osztálya (DEF) költözött az objektumba, 1945–1947 között pedig a kommunista befolyás alatt álló HM Katonapolitikai Osztály (Katpol)¹¹ székhelye lett az épület, melynek alagsorában és a kisajátított szomszédos épületekben pincebörtönöket alakítottak ki.

Az egyik cella mai képe (Fotó: Gál Csaba)

¹⁰ <https://www.facebook.com/kelenfoldegykor/photos/a-hadik-laktanya-a-bart%C3%B3k-b%C3%A9la-%C3%BAton/78823910130229>

¹¹ A Katonapolitikai Osztályt 1947 januárjában Katonapolitikai Csoportfőnökséggé szervezik át. Az önállóvá vált felderítőszolgálat 1950. február 1-jén alakul meg HM IV. Főcsoportfőnökség néven, és 1953 végéig látta el feladatát.

Itt tartották fogva és kínozták meg a foglyokat, köztük a Rákosi-diktatúra politikai elítélteit.¹² (Információk szerint az objektum zárt udvarrészén kivégzőhely is működött.) Az áldozatok emlékére a laktanya Bartók Béla úti homlokzatán emléktábla őrzi, melyet a kerület vezetői, a HM, a politikai pártok és társadalmi szervezetek képviselői évente megkoszorúznak.

A laktanya főépületének alagsorában található zárkák falán 1971-ben az MNVK 2. Csoportfőnökség vezetése is helyezett el emléktáblát, emlékezve a fasizmus ellen vívott harcok hőseire. Kétségtelen, hogy ez az időszak az egykori Hadik-laktanya történetének legfelkavaróbb és legszomorúbb periódusa.

Az emléktábla (Fotó: Gál Csaba)

A Bartók Béla úti utcafronton elhelyezett emléktábla (Fotó: Gabrovsky Gábor)

¹² Budapest a diktatúra árnyékában – Hadik-laktanya. <https://titkosbudapest.hu/cikk/hadik-laktanya/81>; letöltés: 2020.10.18.

A laktanya története 1953–2020 között

Az egykori Hadik-laktanya 1953–2020 között a katonai hadászati felderítés/hírszerzés, valamint 2012-től a katonai elhárítás négy legfelsőbb szintű irányító szervezetének ad otthont.

1953. december 1-jén történt megalakításától 1990-ig az épületkomplexumban működött a katonai hadászati, hadművelési és harcászati felderítés legfelsőbb (integrált) irányító szervezete, az MNVK 2. Csoportfőnökség, amely a vezérkari főnök közvetlen irányítása alatt látta el feladatát. A csoportfőnökség működésnek 37 éve alatt az objektum infrastruktúrájában annyi változás történt, hogy az 1980-as évek derekán az addig kiképzési feladatokat ellátó ún. Forfa (könnyűszerkezetű/gipszkarton) barakkot – amely az épületkomplexum belső udvarán állt – lebontották, és helyére egy korszerű, többemeletes épületet húztak fel. Itt került telepítésre a csoportfőnökség számára újonnan beszerzett Minszk–22 típusú nagyteljesítményű számítógép,¹³ amely a szervezet szakmai feladatainak végrehajtását segítette.

A rendszerváltást követően az MNVK. 2. Csoportfőnökség megszűnt. Megszűnésével – 1990. február 14-ei hatállyal – ugyancsak a Bartók Béla úti objektumban jön létre a Magyar Honvédség Vezérkara Katonai Felderítő Hivatal, amely már mint nemzetbiztonsági szolgálat a Magyar Honvédség (a Honvéd Vezérkar) szervezetében és költségvetési rendjében végzi feladatát. A Hivatal ebben a szervezeti formában 1996-ig működött az objektumban.

Az 1996-os év jelentős változást hozott a fenti szervezet életében. Az Országgyűlés ugyanis elfogadta a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényt, melynek alapján 1996. március 1-jén megalakult a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal az elődszervezet infrastrukturális bázisán. Az új szervezet kormányzati irányítás alatt álló, országos hatáskörrel rendelkező, önálló költségvetési gazdálkodást folytató katonai nemzetbiztonsági szolgálatként látta el feladatát egészen 2011. december 31-éig, vagyis utódszervezete, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) létrejöttéig.

A Bartók Béla úti laktanya 2012. január 1-jétől a KNBSZ szervezetébe integrált katonai hírszerzés és elhárítás központi irányító szervezeteinek székhelye. Infrastrukturális helyzete az évek során nem változott. A Szolgálat elhelyezésére szolgáló épületkomplexum egyre kevésbé volt képes biztosítani a szervezet biztonsági követelményrendszerét és a korszerű munka feltételeit. A Szolgálat lehetőségei szinte kizárólagosan az épületegyüttes állagmegővására korlátozódtak. A fentiek miatt is aktuálissá vált az egykori Hadik-laktanyában működő szervezeti egységek új, a meglévőnél jóval korszerűbb és lényegesen jobb biztonsági feltételeket biztosító objektumba költöztetése. Ennek mindenoldalú feltételei 2020 nyarára teremthetők meg, melynek eredményeként a laktanya kiürítésre került.

¹³ A személyi számítógépek elterjedésével az 1990-es évek közepe táján a Minszk típusú számítógépet leszerelték. Helyén épült meg az MK KFH Helyzetértékelő és Jelentő Központja, amely 1999-ben, a koszovói válság idején kulcsfontosságú szerepet töltött be a Hivatal által megszerzett információk feldolgozásában és jelentésében.

Az objektum Bartók Béla úti bejárata (Fotó: Gál Csaba)

A laktanya távlati képe 1968-ban a Bartók Béla útról (Forrás: Fortepan / Nagy Zoltán)

Búcsú a laktanyától

Egyesületünk tagsága jelentős hányadának az aktív szolgálati ideje alatt a Bartók Béla úti egykori Hadik-laktanya állandó munkahelye volt. Az 1970-es évektől kezdődően sokan a katonai hadászati felderítés/hírszerzés ott működő több intézményében¹⁴ is szolgáltak, érzelmileg is kötődtek az objektumhoz, hiszen életük fontos időszakát töltötték ott.

A vírusjárvány első hullámának mérséklődésével, 2020. június 25-én a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat vezetése – kérésünkre – lehetőséget biztosított arra, hogy érdeklődő tagjaink ellátogathassanak a már kiürített objektumba és ott felkeressék azokat a helyeket, melyekhez szolgálati idejük alatt különösen kötődtek. A látogatáson 22 fő vett részt, akik a közel kétórás program során emlékeiket felidézve járták be az objektum számukra ismerős – de az akkori állapotában már lehangelő képet mutató – helyiségeit. Köszönet illeti a KNBSZ főigazgatóját, hogy engedélyezte számunkra ezt a kivételes látogatást.

Képek a látogatásról

Csoportunk tagjai az objektum egykori Dísztermében (Fotó: Gál Csaba)

¹⁴ MNVK 2. Csoportfőnökség, HVK Katonai Felderítő Hivatal, MK Katonai Felderítő Hivatal

A laktanya belső épületei (Fotók: Gál Csaba)

Az objektum egykori étkezdéje (Fotó: Gál Csaba)

Az objektum belső elhelyezése madártávlatból (Fotók: Gál Csaba)

Epilógus

Az egykori gróf Hadik András-laktanya története híven tükrözi Magyarország újkori történelmének legfontosabb időszakait. Az objektummal és az ott elhelyezett katonai szervezetekkel kapcsolatban rendelkezésre álló információkból megállapítható, hogy a kaszárnya hosszú évtizedeken át a magyar állambiztonsági szervezetek, majd a katonai felderítés, hírszerzés és elhárítás központi irányító szervezeteinek otthona volt. Ebből adódóan az objektum története szerves részét képezi a magyar nemzetbiztonsági emlékezet kérdéskörének.

2020-ban a laktanya nemzetbiztonsági célú hasznosítása megszűnik. Az objektum átadásra kerül az illetékes állami vagyongazdálkodó szervezet részére. További sorsáról ott döntenek. Bárhogy is alakul az épületkomplexum jövője, az egykori Hadik-laktanya története fennmarad, és a jelen írás őrzi majd emlékét.

Budapest, 2020. október 19-én

OROSZORSZÁG – GLOBÁLIS VAGY REGIONÁLIS TÉNYEZŐ?¹

A kétpólusú világrendszer időszakában nem volt kérdéses, hogy az Amerikai Egyesült Államok mellett a Szovjetunió a világesemények alakulására döntő befolyással bíró másik legfontosabb globális tényező. Különböző külső, de alapvetően belső tényezők együttes hatására 1991. június 21-én megszűnt a KGST, majd július 1-jén a Varsói Szerződés is, és végezetül 1991. december 31-én az egész rendszert életben tartó Szovjetunió. A hidegháború befejeződését és a kétpólusú világrend megszűnését követő időszakban egyetlen „szuperhatalom” létezett, az Amerikai Egyesült Államok, amely hegemoniáját lényegében a kétezres évek első évtizedéig vitathatatlanul megőrizte.

Vlagyimir Putyin színre lépésével Oroszország fokozatosan kilábal abból a mély gazdasági, társadalmi és politikai válságból, amelybe a jecini időszakba sodródott, és határozottan felfelé ívelő pályára került. Vele csaknem párhuzamosan Kínában is komoly változások következtek be, és a föld jelenleg legnépesebb országa szép csendesen fokozatosan a világ második gazdaságává nőtte ki magát, sőt egyes közgazdász szakértők szerint a 2030-as évek közepére több mutatóban megelőzi majd az Amerikai Egyesült Államokat is.

Napjainkban a világ globális átalakulásban van. A világméretű átrendeződés szükségszerű velejárója, hogy a világgazdaság súlypontja az Amerikai Egyesült Államok és Nyugat-Európa irányából fokozatosan egyre keletebbre (elsősorban Kína irányába) toldódik el, lassan átrendezve a globális erőviszonyokat.

Ha több oldalról és több szempontból is megvizsgáljuk, hogy manapság mely országok azok, amelyeket „globális tényezőként” könyvelhetünk el, akkor a következő kép rajzolódik ki.

Az *Amerikai Egyesült Államok, Kína és Oroszország* az a „hármás”, amely különböző, de a főbb mutatók alapján lényegében azonos szempontok alapján besorolható a globális tényező kategóriába. Nézzük meg, hogy milyen okok, jellemzők játszanak szerepet abban, hogy egy ország globális tényező lehessen.

A kérdés *elméleti megközelítésében számos forrás* is a segítségünkre lehet, én ezek közül az *alábbiakat választottam*.

Zbigniew Kazimierz Brzezinski² lengyel származású amerikai politológus a magyar nyelven is elérhető „Stratégiai vízió” című könyvében keresi a választ arra, hogy milyen is lesz a világ azt követően, ha az Amerikai Egyesült Államok globális hegemon szerepe érezhetően meggyengült.

Megítélése szerint *az első számú vetélytárs Kína*, amely egyre magabiztosabb, de még csak fejlődő állam, és amely a „*megfontolás + türelem*” (Szun-ce) elvét vallva viszont egyre erősebb vetélytársnak tűnik. „*Globális névjegyén csak egy tétel: a GDP jelent versenyelőnyt*” – állítja Brzezinski. Megítélése szerint „*ha az Amerikai Egyesült Államok nem segíti elő egy egységesebb Nyugat kialakulását, a felaprózódó Nyugat képtelen lesz versenybe szállni Kínával*” – állítja. De végül is optimistán zárja le a „kínai kérdést”: „*Amerika még nem Róma, és Kína még nem Amerika Bizánca.*”

1 A tanulmány a szerző Felderítő Szemle 2018/4. számában megjelent írásának kiegészített, aktualizált változata.

2 Jimmy Carter amerikai elnök nemzetbiztonsági főtanácsadója volt 1977–1981 között.

Oroszországot illetően már több kételye is akad, mert „rövid távon problematikusnak tartja, azonban hosszabb távon még pozitív is lehet,” ha magáévá teszi a nyugati értékeket. Oroszország kapcsolatát Európával ambivalensnek ítéli, ami részben az orosz politikai elit geopolitikai orientációja ellentmondásosságából fakad. (Eurázsia felé fordulás kontra szláv népek szövetsége.) Ugyanakkor úgy véli, hogy Oroszországot nem szabad magára hagyni, mert akkor az komoly feszültségek forrásává válhat. Véleménye szerint *Oroszországnak helyzete megszilárdításához szüksége van a Nyugatra*. Viszont „csak az Amerikai Egyesült Államokhoz kapcsolt Európa képes magabiztosan lépni Kelet felé és történelmileg szoros viszonyt kialakítani Oroszországgal” – állítja.³

Richard N. Haass⁴ amerikai diplomata és külpolitikai szakértő véleménye szerint: „Első látásra a mai világ multipolárisnak tűnhet. A főbb hatalmi játékosok – Kína, az EU, India, Japán, Oroszország és az Amerikai Egyesült Államok – gyakorlatilag a világ népességének több mint a felét, a globális GDP 75%-át és a globális védelmi kiadások 80%-át foglalják magukban. A látszat mindazonáltal megtévesztő lehet. A mai világ alapjaiban különbözik a klasszikus multipoláris rendszertől: sokkal több hatalmi központ van jelen, és nem kevés ezek közül nem nemzetállam.”⁵

Haass idesorol többek között olyan globális nemzetközi szervezeteket, mint az ENSZ, a Világbank, de olyan funkcionális szervezeteket is, mint például az OPEC, a Sanghaji Együttműködési Szervezet (!) vagy a Nemzetközi Energiaügynökség. Ugyanakkor megjegyzi, hogy „Ebben a világban ma még az Amerikai Egyesült Államok a legnagyobb egyetlen hatalomösszpontosító erő, és hosszú ideig az is marad. Évente több mint 500 milliárd dollárt költ katonai erejére – és több mint 700 milliárd dollárt, ha az afganisztáni és az iraki műveleteit is bele vesszük –, a világ legerősebb szárazföldi, légi és tengeri haderejével büszkélkedhet. Gazdasága a 14 trillió dolláros GDP-jével a világ legnagyobbja.”⁶ Véleménye szerint azonban ez az erőkoncentráció sem terelheti el a figyelmet az Amerikai Egyesült Államok vezető szerepének megingásáról és befolyásának csökkenő tendenciájáról.

Kik lehetnének a riválisai? Erről a következőket írja: „Bizonyos idő elteltével olyan országok, mint Kína rendelkezhetnek olyan GDP-vel, mint az Amerikai Egyesült Államok. De például Kína esetében ez a gazdagság szükségszerűen el fog tenni az ország igen nagyszámú népességének (amelynek igen nagy része továbbra is szegény marad) ellátása során, és az nem lesz felhasználható katonai és külföldi projektek finanszírozásához. A politikai stabilitás megőrzése egy ilyen dinamikus, ugyanakkor egyenlőtlen növekedési periódusban nem lesz könnyű.”⁷

Ami pedig Oroszországot illeti: „Oroszország már inkább hajlamos lenne egy ilyen szerepet felvállalni, de még mindig késpénzen alapuló gazdasági rendszere és hanyatló népessége, valamint belső belpolitikai kihívásai ebben megakadályozzák”⁸ – vélekedik Haass.

„A nagyhatalmi riválisok felemelkedésének további korlátai, hogy ezeknek a nagyhatalmaknak nagy része függ a nemzetközi gazdasági rendszerek működésétől és a politikai stabilitástól. A modern világ integrációs igényei letörlik a nagyhatalmi versengést és konfliktusokat”⁹ – zárja le a kérdést a szakértő.

3 BRZEZINSKI, Zbigniew: Stratégiai vízió – Amerika és a globális hatalom válsága. Antall József Tudásközpont, Budapest, 2013. Republikánus párti politikus, 16. éve a Külkapcsolati Tanács elnöke.

4 HAASS, Richard N.: The Age of Nonpolarity. What Will Follow U.S. Dominance. Foreign Affairs, May/June 2008. p. 2. <http://acme.highpoint.edu/~msetzler/IR/IRreadingsbank/EmpireOverNonpolarHaass.FA08.x.pdf>; letöltés: 2018.09.22.

5 Uo. p. 3.

6 Uo.

7 Uo. p. 5.

8 Uo. p. 6.

9 Uo.

Nézzük meg, hogy miként látják a helyzetet az orosz szakértők.

M. Titarenko és M. Petrovskij az „Oroszország és Kína egy új világrend tartópillérei” c. írásukban úgy vélik, hogy a javuló amerikai és kínai kapcsolatok¹⁰ semmiképpen sem fenyegetik az orosz gazdasági és biztonsági érdekeket. *Az új, többpólusú világrend felé tendáló országok között új típusú kapcsolatok kell, hogy kialakuljanak, amelyek elősegítik a bizalom erősödését a fejlett országok és a feltörekvő országok között.* Sajnálatos módon azonban új fenyegetések és veszélyforrások jelentek meg, amelyek egyre erőteljesebb fenyegetést jelentenek a globalizációs fejlődési folyamatra. Ebben a helyzetben különösen fontos szerepe és nagy felelőssége van a világ vezető hatalmai közötti dialógusnak és együttműködésnek. A szerzőpáros véleménye szerint *Oroszország és Kína példát mutat abban, hogy különböző társadalmi-gazdasági rendszerekkel működő két nagyhatalom új együttműködési modellt tárt a világ elé, amely nemcsak az ázsiai–csendes-óceáni régióban, de a világ egészében is hozzájárulhat a béke és a stabilitás biztosításához.*

Abban szinte valamennyien egyetértenek, hogy a jelenlegi – multipoláris, esetleg nem poláris irányba tendáló – világrend *csak egy jól működő kooperatív multilateralizmus* mellett képes biztosítani a formálódó új világrend megszilárdulását és tartós regnálását.

Richard Baldwin, a globalizáció témakörének egyik legelismertebb szakértője, egy 2016-ban megjelent könyvében pedig többek között azt is bemutatja, hogy a globalizációval járó radikális változások történelmi léptékben egyáltalán nem egyedülállóak. Ahogy fogalmaz: *„semmi radikális nincs abban, hogy a globalizáció miatt radikálisan megváltozik a világ a szemünk láttára”.*¹¹

Az általam felhozott példák is igazolhatják, hogy alapvetően három nagyhatalom képes globális szinten befolyást gyakorolni a globalizációs folyamatokra, ezek pedig *az Amerikai Egyesült Államok, Kína és Oroszország.* A következőkben e „hármásból” *kiemelem Oroszországot*, tanulmányom tárgyát, és megpróbálom tényekkel, adatokkal alátámasztani, hogy a címben rejlő kérdőjelet szerintem nyugodtan el lehet felejteni.

Amikor *globális tényezőt jelentő államról* beszélünk, akkor meg kell vizsgálni, hogy az adott állam stratégiai helyzete, méretei, gazdasági és technológiai képességei, társadalmi és katonai potenciálja, *demográfiai lehetőségei, politikai és diplomáciai befolyása* révén *mennyire képes az érdekeit érvényesíteni.* Tálás Pétert, a Stratégiai Védelmi Kutatóközpont vezetőjét idézve: *„minél több, az előbbieken felsorolt mutatóban szorít magának helyet az élbolyban, annál nagyobb a befolyása a világrend alakulására.”*

Vegyük sorba ezeket a mutatókat, hogyan is áll Oroszország e tényezők vonatkozásában?

Stratégiai helyzetét és méreteit tekintve az Oroszországi Föderáció *a föld legnagyobb országa, két kontinensen, Európában és Ázsiában helyezkedik el.*

Területe: 17 098 240 km², 12 időzónát foglal magában.

Lakossága: 146 804 372 fő, ezzel a 9. helyet foglalja el a rangsorban.

Az Oroszországi Föderáció 18 országgal határos, határainak hossza 62 262 km, ebből 37 636,5 km tengeri és 24 625,5 km szárazföldi.

Úgy gondolom, hogy e mutató tekintetében Oroszországnak mindenképpen helye van a rangsor elején.

¹⁰ Lásd: G-2 vagy „Kimerik”.

¹¹BALDWIN, R. (2016). The Great Convergence. Harvard University Press. ISBN 9780674237841

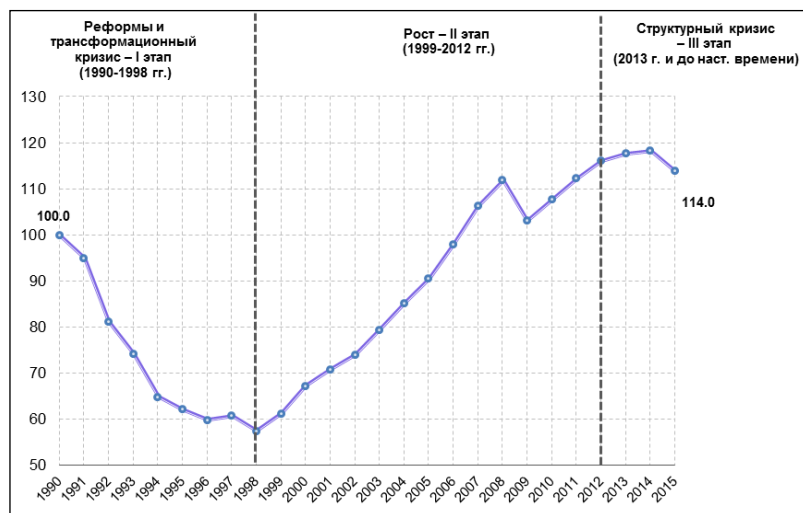
Gazdasági potenciálja és technológiai képességeit illetően a következő kép rajzolódik ki.

Az új Oroszország a Szovjetunió szétesését követően *gazdasági téren óriási hátránnyal indult*, hiszen a korábbi központi tervutasításos gazdasági modelltől kellett áttérnie a korszerű piacgazdasági modellre. Mindezt úgy, hogy a korábbi Szovjetuniót alkotó nemzetállamok leválásával és gazdasági potenciáljának elvesztésével egy időben gyakorlatilag *teljesen új alapokon kellett újraépítenie az orosz nemzetgazdaságot, átalakítania a tulajdonviszonyokat és létrehozni az új termelési struktúrákat*. Ezzel párhuzamosan pedig *létre kellett hoznia az új gazdasági modell megalapozását, beindítását és működtetését biztosító jogszabályi hátteret*. Erre gyakorlatilag „*ráment*” a teljes jelszavaként ismert időszak.

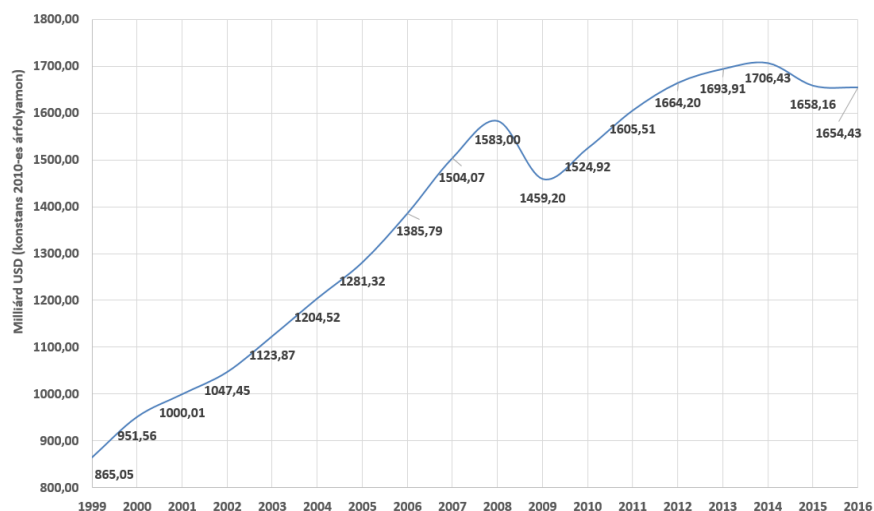
A külső körülmények sem voltak kedvezőek, hiszen ekkor még a fő bevételi forrást jelentő fosszilis energiahordozók ára mélyponton volt, és a külföldi beruházók se nagyon igyekeztek befektetni Oroszországban. Ennek egyik fő oka a hiányos törvényi háttér, a másik pedig a katasztrofális közbiztonság volt. Ekkor az 1990–1991-ig húzóágazatnak számító *hadüipar is óriási gondokkal küzdött, forráshiány miatt gyakorlatilag nem kapott hazai megrendelést*, minimális külföldi megrendeléseit is csak nehézségek árán tudta teljesíteni, a tervezett konverziója pedig lényegében elmaradt.

A gazdaság jövője szempontjából *kevésbé sikeresnek mondható privatizáció*, a pontos gazdaságfejlesztési stratégia hiánya, az általános gazdasági, pénzügyi, kormányzati, közigazgatási és erkölcsi válság Oroszországot *1998-ra gyakorlatilag az összeomlás szélére sodorta*, és ebből kiutat a gyakori miniszterelnök-cserék sem jelentettek. Némi nyugati segítséggel és természeti kincsei egy részének értékesítése révén *Oroszország átvészelte a kritikus első évtizedét, majd Vlagyimir Putyin és Dmitrij Medvegyev elnökségének időszakában szívós munkával és kemény kézzel – az emelkedő kőolajárak segítségével is – sikerült az orosz gazdaságot talpra állítani*. Erről tanúskodik a két következő diagram is.

Az elsőn jól látható az 1990–2015 közötti időszak gazdasági helyzetének alakulása és annak három, egymástól élesen elkülönülő szakasza. Az utolsó, 2015-től tartó szerkezeti válság időszaka napjainkban is tart.

1. ábra. Az orosz gazdaság teljesítőképességének alakulása 1990–2015 között az 1990-es évhez viszonyítva (%) (Forrás: yandex.ru)

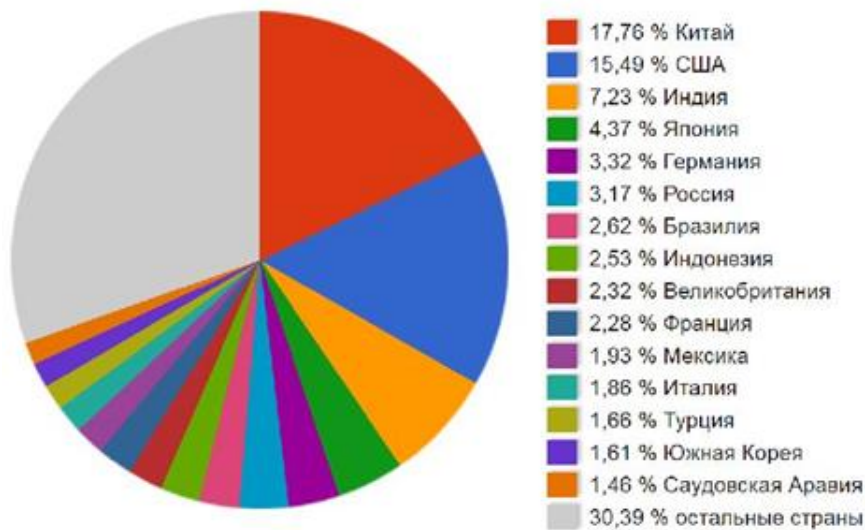
2. ábra. Az orosz nemzeti össztermék (GDP) változása 1999–2016 között¹²

Nemzetközi viszonylatban történő összehasonlítás céljából álljon itt még egy táblázat.

Ssz.	Ország	1990 (Mrd USD)	2017 (Mrd USD)	2018 (Mrd USD)
1.	Amerikai Egyesült Államok	5 980	18 624	20 580
2.	Kína	361	11 232	13 368
3.	Japán	3 140	4 940	4 972
4.	Németország	1 765	3 477	3 951
5.	Nagy-Britannia	1 093	2 647	2 829
6.	Franciaország	1 275	2 465	2 780
7.	India	316	2 263	2 719
8.	Olaszország	1 177	1 858	2 076
9.	Brazília	461	1 796	1 868
10.	Dél-Korea	279	1 411	1 720
11.	Kanada	594	1 529	1 712
12.	Oroszország	517	1 283	1 657
13.	Spanyolország	535	1 237	1 428
14.	Ausztrália	311	1 204	1 420
15.	Mexikó	263	1 046	1 222

1. táblázat. Az országok GDP szerinti top 15-ös sorrendje – a Világbank 2019-es adatai alapján

¹² JÓJÁRT Krisztián: Az orosz haderőreform értékelése IV. – Védelmi kiadások. Stratégiai Védelmi Kutatóközpont ELEMZÉSEK 2018/1. p. 3.
[https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKK_Elemzések_2018_1_Az_orszag_haderoreform_IV_Vedelmi_kiadások_\(Jójárt_K.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKK_Elemzések_2018_1_Az_orszag_haderoreform_IV_Vedelmi_kiadások_(Jójárt_K.).pdf); letöltés: 2018.09.22.

Ennél a mutatónál Kína már megelőzte az Amerikai Egyesült Államokat.

3. ábra. Országok sorrendje a világ GDP-ből való részesedésük aránya szerint, vásárlóerő-paritás alapján¹³

4. ábra. A GDP változásai az előző évhez viszonyítva 1990–2020 között (Forrás: yandex.ru)

¹³ Nemzetközi Valutaalap 2017. évi adatok.

A gazdaság fejlődésére komoly befolyással bírt és bír a jövőben is az *olajár ingadozása*, valamint a még bizonyára *hosszabb ideig tartó szankciók*. Igaz, hogy ez utóbbiaknak volt pozitív hozadéka is, mert az orosz mezőgazdaságra például kifejezetten jótékony hatással voltak.

Mezőgazdasági termék	2015	2016	2017	2017 a 2016. év %-ában
Gabona	74,8	83,1	92,9	111,7
Cukorrépa	34,2	43,6	46,5	106,5
Napraforgó	7,5	8,8	9,4	107,2
Burgonya	8,6	8,5	8,2	97,0
Zöldség	6,4	6,7	7,1	106,6
Háziállat és baromfi (élősúlyban)	11,7	12,3	12,9	105,4
Tej	20,1	20,6	21,4	103,7
Tojás (Mrd db)	31,7	32,1	33,6	104,8

2. táblázat. A mezőgazdasági termelés mennyiségi mutatói 2015–2017 között (millió tonna)¹⁴

Az állami szubvenciók 25%-os növelése, a termelés szerkezetének átalakítása révén csaknem minden ágazatában szemmel látható növekedés indult meg. Az elmúlt öt év alatt a mezőgazdaság termelési mutatója összességében 20%-os emelkedést mutat.

A *technológiai fejlettség szintje alapján* az Oroszországi Föderáció bizonyos területeken (hadiipar, űrkutatás) kimondottan a vezető országok közé tartozik, de a technológia általános fejlettségi szintjét illetően *elmarad az élbolytól*. Nem véletlen, hogy a folyamatban lévő *szankciók egy része is éppen ezen az érzékeny területen sújtja az országot*.

Ssz.	Exportőr	Részesezés a nemzetközi fegyverkereskedelemből (%)	
		2010–2014	2015–2019
1.	Amerikai Egyesült Államok	31	36
2.	Oroszország	27	21
3.	Franciaország	4,8	7,9
4.	Németország	5,3	5,8
5.	Kína	5,5	5,5
6.	Egyesült Királyság	4,6	3,7
7.	Spanyolország	2,9	3,1
8.	Izrael	1,8	3,0
9.	Olaszország	2,7	2,1

3. táblázat. A fő fegyverexportáló országok részesezése a világ fegyverexportjából¹⁵

Összességében erről a területről elmondható, hogy bizony „még rezeg a lécz!”

¹⁴ Статистика Сельского Хозяйства России. Vawilon

<https://vawilon.ru/statistika-selskogo-hozhajstva/>; letöltés: 2018.09.22.

¹⁵ CSIKI VARGA Tamás: A hagyományos fegyverek nemzetközi kereskedelmének aktuális jellemzői: bővülő export, töretlen nyugati dominancia. SVK Elemzések 2020/14. p. 3.

Katonai potenciálja, de különösen korszerű nukleáris arzenálja révén megítélésem szerint az Oroszországi Föderáció vitathatatlanul az egyik meghatározó globális tényező. Ha megvizsgáljuk, hogy honnan is indult ezen a téren az új Oroszország 1991-ben, bizony elgondolkodtató, hogy hova jutott el mára. A Szovjetuniótól 2,8 milliós haderőt „örökölt”, ki kellett vonnia félmillió katonát az egykori Varsói Szerződés országaiból, egy – mint már korábban jeleztem – általános gazdasági, társadalmi válság viszonyai között kellett átalakítani az ország teherbíró képességeihez jobban igazodó, de még az ország biztonságát garantálni képes haderővé ezt a súlyos örökséget.

Számos haderőreformot követően végül is a Grúzia elleni háborút (2008) követően sikerült kialakítani azt a haderőstruktúrát és megkezdeni a technikai korszerűsítését, amely már megfelel a modern kor követelményeinek. Bár az ország gazdasági helyzete nem tette lehetővé, hogy az első tíz esztendőben haderőfejlesztésre gondoljanak, de a *szüksős költségvetési keretek között is megőrizték a nukleáris erő ütőképességét.*

A 2000-es évek közepétől kezdődően a gazdasági blokknál már jelzett pozitív belső és külső körülmények hatására a költségvetés jóval nagyobb hányadát lehetett a haderő fejlesztésére fordítani. A tervek szerint 2020–2025 között sikerül majd elérni, hogy a haderő korszerű technikai eszközökkel való ellátása *meghaladja a 70%-os szintet.*

Emlékeztetni szeretném a Tisztelt Olvasót az elmúlt évi *elnöki üzenetre*, ahol Putyin elnök néhány igen korszerű eszközt mutatott be (Szarmat, Avangard, Kindzsal), melyek egy része már hadrendben, néhány eszköz pedig kísérleti, illetve gyártási stádiumban van.

Az orosz haderő jelenleg három haderőnemből (Szárzföldi Csapatok, Légikozmikus Erők és a Haditengerészeti Flotta), két önálló fegyvernemből (Hadászati Rakétacsapatok, Légideszantcsapatok), a hadtápstruktúrákból és a haderőnemekhez, fegyvernemekhez nem tartozó *speciális rendeltetésű erők*ből (Határőrcsapatok, Belügyi Csapatok, polgári védelmi alakulatok) áll.

A haderő létszáma: 1 902 758 fő, ebből katona: 1 013 628 fő, a többi polgári alkalmazott. (Kína hadereje: 2 183 000 fő, az Amerikai Egyesült Államoké: 1 281 900 fő.)

Katonai költségvetés: 47 Mrd USD – plusz „rejtett” kb. 22 Mrd USD, vagyis összesen mintegy 70 Mrd USD. (Kína: 151 /190/ Mrd USD, Amerikai Egyesült Államok: 617 /700/ Mrd USD.)¹⁶

A haderő négy katonai körzetbe és két csoportosításba szerveződik:

Hadászati-hadműveleti parancsnokságok:

- Központi Katonai Körzet;
- Keleti Katonai Körzet;
- Nyugati Katonai Körzet;
- Déli Katonai Körzet;
- Északi Hadászati Csoportosítás;
- Kalinyingrádi Csoportosítás.

¹⁶ A feketével jelzett az induló költségvetési, míg a pirossal jelzett a kiegészített tényleges költségvetési adat.

5. ábra. Katonai körzetek¹⁷

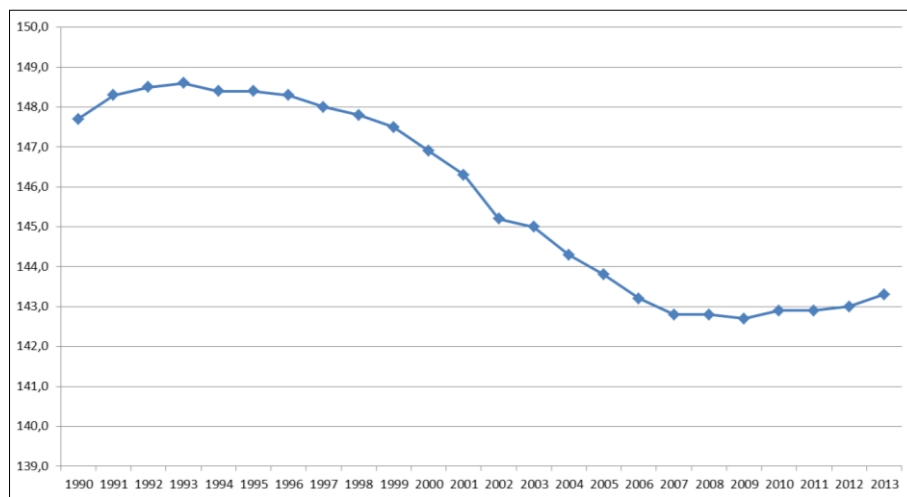
6. ábra. A világ országainak nukleáris potenciálja a robbanófejek számát tekintve¹⁸

17 <https://www.nato.int/docu/review/2017/also-in-2017/zapad-2017-and-euro-atlantic-security-military-exercise-strategic-russia/files/3570.jpg>; letöltés: 2019.02.01.

18 <https://newsland.com/user/4296757178/content/ssha-gotovy-primerit-kremliu-iaderniy-namordnik/6156379>; letöltés: 2018.09.23.

Összességében a reformok és a fejlesztések, valamint az új műveleti koncepciók elfogadása eredményeként az orosz haderő napjainkra elérte hadászati-hadműveleti alkalmazhatóságának képességét, ezzel reális kihívást jelenthet – a nukleáris visszatartás/elretentés állandó fenntartása mellett – a hagyományos és az új típusú, nem lineáris (hibrid) hadviselés terén is, aminek következtében Oroszország a közeljövőben kérdésessé teheti a nyugati hatalmak katonai dominanciáját.¹⁹ Ebben a kérdéskörben mindenképpen globális szereplőnek tekinthetjük Oroszországot.

A demográfiai tényező vonatkozásában Oroszországban már az 1990-es évek közepétől demográfiai krízishelyzet alakult ki, de a lakosság fogyása 2010 körül megállt, és az első kimutatható növekmény 2013-ban már bekövetkezett.

7. ábra. Az oroszországi lakosság népesedési görbéje 1990–2013 között (millió fő)²⁰

Az 1989 és 2010 közötti időszak veszteségeit azonban nehéz lesz pótolni: ekkor az orosz nemzetiségű lakosság létszáma 8 millió fővel csökkent. Az új Oroszország első évtizedében csupán a többségében iszlám lakosú köztársaságok, valamint a pravoszlávok lakta területek közül az örmény és az oszét nemzetiségű területeken volt kimutatható demográfiai növekmény.

A negatív tendencia megtorpanása részben egyes föderációs szubjektumok, elsősorban a kaukázusi adminisztratív terület népességnövekedéséből, részben pedig migrációs növekményből származott. 2012-től kezdődően más közigazgatási területeken is javulni kezdett a demográfiai helyzet. A szakértők véleménye szerint az orosz nemzetiségű népesség számottevő növekedése csak a 2020 utáni időszakban várható. Tekintettel arra, hogy a negatív demográfiai mutatók (különösen egy ilyen óriási területű ország esetében) jelentősen veszélyeztethetik Oroszország gazdasági, sőt közvetve katonai potenciáljának bővítési lehetőségeit, a népességen belüli etnikai arányok jelentősebb megváltozása pedig súlyos társadalmi, belpolitikai problémákat is felvethet.

19 DEÁK Anita alezredes: Az orosz katonai gondolkodás átalakulása a 21. században az Oroszországi Föderáció hidegháborút követő katonai doktrínáinak tükrében. PhD-értekezés, NKE, Budapest, 2018.

20 Szulakszin–Kraevcsenko: Demográfiai helyzet Oroszországban (Сулакшин С.С., Кравченко Л.И.: Демографическая ситуация в России. Труды Центра научной политической мысли и идеологии. Вып. № 4, май 2014 г. М.: Наука и политика, 2014.)

Mindezek reális veszélyt jelenthetnek a globális szerepkörből következő orosz érdekek érvényesítésére. Ennek elkerülése érdekében az orosz vezetés számos gazdasági és szociális intézkedéssel igyekszik javítani, kedvezőbbé tenni a demográfiai helyzet tendenciáit.

A helyzet alakulása jól követhető az alábbi ábrán, amely a lakosság létszámának természetes csökkenését, illetve a migrációból eredeztethető növekedését mutatja.

8. ábra. A természetes fogyás és a migrációs bevándorlás hatása Oroszország népességének alakulására 1990–2019 között (ezer fő)²¹

A fentiek okán megállapíthatjuk, hogy a gazdasági-technológiai kérdéskör mellett ez a terület is a globális tényező szerepére törekvő Oroszországi Föderáció gyengébb oldalai közé tartozik.

A társadalmi, kulturális, vallási területeken meglehetősen sokszínű ország vezetése és maga Putyin elnök is bírja az állampolgárok számottevő többségének bizalmát. Ezt a tendenciát jelentősen erősítette a Krim félsziget Oroszországhoz történő csatlakoztatása érdekében tett határozott vezetői magatartás. Igaz, hogy a nyugdíjkorhatár emelése, az alkotmány módosítása, valamint a pandémiás időszakban bevezetett szigorító intézkedések kapcsán ez a bizalmi tőke érezhetően csökkent, de még mindig jelentősen felülmúlja a jelicini időszakét, és nemzetközi összehasonlításban is megállja helyét.

A mélyen vallásos orosz emberek vezetés iránti bizalmának ilyen szinten tartásában komoly szerepet játszik az a tény is, hogy a Putyin–Medvedyev-tandem igen jó kapcsolatokat ápol a pravoszláv egyházzal, amely minden szinten támogatja az állami vezetést.

²¹ https://zen.yandex.ru/media/burckina_faso/o-estestvennoi-ubyli-naseleniia-rossii-za-5-mesiacev-2020-goda-5f0bfc6e3321d05e223b61d8; letöltés: 2018.09.23.

Vallási hovatartozás szerint	Lakosság %-ában
Pravoszlávok (regisztráltak)	41
Hívók (szervezeti kötődés nélkül)	25
Ateisták	13
Muzulmánok	4,7
Keresztények (görög katolikusok)	4,1
Szunnita muzulmánok	1,7
Felekezeten kívüli pravoszlávok	1,5
Természetimádók	1,2
Buddhisták	0,5
Ó-pravoszlávok	0,5
Protestánsok	0,5
Sííta muzulmánok	0,5
Katolikusok (római)	0,5
Zsidók	0,5
Hinduk	0,5
Szekták	0,5

4. táblázat. A lakosság vallási hovatartozás szerinti megoszlása egy 2012-ben végrehajtott felmérés szerint²²

A vallás még egy viszonylatban szerepel jelentős kohéziós erőként: ez pedig a külföldön élő oroszajkiak befolyásolása, valamint az orosz/pravoszláv értékrend és érdekek képviselete érdekében történő mozgósítása, amit a putyini vezetés igen ügyesen fel is használ. Ezt a küldetést a pravoszláv egyház nemcsak a Szovjetunió szétesését követően határokon túlra szorult közel 30 millió volt szovjet állampolgár körében végzi, hanem minden olyan országban, ahol jelentős orosz diaszpóra él.

Az egyházi szereplők mellett hasonló küldetést teljesítenek az orosz kultúra jelentős, nemzetközileg is elismert kiválóságai (Nyikita Mihalkov, Anna Nyetrebko, Anasztázia Volocskova, Nyikolaj Cickalidze, vagy a közelmúltban elhunyt Igor Hovorostovszkij, Jozsif Kobzon), akik az orosz kulturális értékek közvetítése mellett időnként politikai közvetítő szerepet is betöltenek. De megemlíthetem a világhírű, hazánkban is többször nagy sikerrel szerepelt Alekszandrov Együttest is, melynek tagjai az orosz kultúra igazi „utazó nagykövetei”, és akik a legtöbbször pozitív irányba befolyásolják nemzetközi viszonylatban az Oroszországról alkotott képet. De ide sorolhatom a kiváló orosz sportolókat is, akik – az utóbbi időszak gyakran politikai felhangú – doppingbotrányai ellenére sok dicsőséget szereztek hazájuknak. Ilyen szempontból jelentős esemény volt a labdarúgó-világbajnokság is, amelynek során mind a sportolók, mind az orosz házigazdák és a rengeteg önkéntes segítő javította az orosz valóságáról kialakított képet.

Mindezen értékek ellenére még mindig nem eléggé vonzó az orosz életforma, értékrend és mindazok az értékek, amelyek megérdemelnék, hogy a szélesebb közvélemény is megismerje. Persze ebben még sokáig komoly szerepe lesz az oda-vissza folyó információs háborúnak is.

Mindezekkel együtt úgy gondolom, hogy ez a terület is az Oroszországi Föderáció globális szerepének erősítését szolgálhatja.

²² <https://megabook.ru/article/Религиозный%20состав%20населения%20России>; letöltés: 2019.02.01.

Végezetül: az én olvasatomban igen fontos tényező lehet a globális szerep betöltésében az Oroszország által végzett politikai és diplomáciai tevékenység. Ezen a területen Moszkva igen jó pozíciókkal rendelkezik. A 2. világháború egyik győztes országaként kivívott tagság megöröklésével *gyakorlatilag vétőjoga van az egyetlen globális nemzetközi szervezet, az ENSZ Biztonsági Tanácsában*, ahol akár egyedül is megakadályozhatja, hogy érdekeivel szembeni döntést fogadjanak el. Igaz, ennek a fordítottja is igaz: Oroszország se tudja a többi állandó tag ellenére érvényesíteni elképzeléseit, viszont lehetősége van arra, hogy bizonyos mértékig befolyásolja a folyamatokat.

Más fontos nemzetközi szervezetekben viselt tagsága (WTO, G20-országok) révén is határozottabban tudja képviselni *globális szinten az orosz érdekeket*. Ugyancsak fontos és jól kihasználható a különböző nagyságrendű *regionális szervezetben* viselt tagsága, némelyikben (FÁK, Kollektív Biztonsági Szerződés, SESZ, BRICS, Eurázsiai Gazdasági Unió, EBESZ) pedig vezető vagy meghatározó szerepe van. Az orosz külügyi diplomácia is kitermelt néhány olyan nagy egyéniséget, akik komoly tekintélyt szereztek hazájuknak (Jevgenyij Primakov, Szergej Lavrov).

Az orosz globális szerepvállalási törekvés *egyik látványos megnyilvánulása volt a szíriai szerepvállalás*. Ott az orosz érdekek képviselője mellett (tengerészeti és légibázis) gyakorlatilag sikerült megsemmisíteni az iszlám állam fegyveres alakulatait, biztosítani Aszad elnök „túlélését” – legalábbis a választásokig –, és a végleges rendezés érdekében a szíriai háború olyan szereplőit tárgyalóasztalhoz ültetni, mint a török és az iráni elnök, a szír kormány, az ellenállók egy része és maga az orosz elnök. Számos ún. „*forró ponton*” *jelen voltak és vannak az orosz békefenntartók* – igaz, azok jelenléte és tevékenysége nem mindig nyeri el a nemzetközi közösség tetszését.

Több *globális vagy regionális fenyegetést* jelentő kérdésben – például a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelem, Észak-Korea féken tartása, az iráni probléma kezelése, az ázsiai–csendes-óceáni térség békéjének biztosítása, a tömegpusztító fegyverek csökkentése, Ukrajnai helyzet, Fehéroroszország kérdésköre, a Hegyi-Karabah körüli fegyveres konfliktus stb. – nem lehet kihagyni a rendezésből Oroszországot. Moszkva, ha néha nehezebben is, de *ezekben a területeken és ezekkel az eszközökkel képes biztosítani érdekeinek (vagy érdekei egy hányadának) érvényesítését és globális szerepvállalásának erősítését*.

Összegezve megállapítható, hogy általam felvázolt hat mutató közül Oroszország kettőben határozottan, kettőben még elfogadhatóan az élbolyhoz tartozik, míg két területen (mindkét terület az úgynevezett „Hard power” kategóriájába sorolható) meglehetősen lemarad két nagy riválisától, az Amerikai Egyesült Államoktól és Kínától. E problémás területekkel együtt azonban hiba lenne leértékelni és azt állítani, hogy Oroszország nem globális szereplő. Soha ne kelljen ezt „élesben” kipróbálni!

Felhasznált Irodalom

- BRZEZINSKI, Zbigniew: Stratégiai vízió – Amerika és a globális hatalom válsága. Antall József Tudásközpont, Budapest, 2013.
- CSIKI VARGA Tamás: A hagyományos fegyverek nemzetközi kereskedelmének aktuális jellemzői: bővülő export, töretlen nyugati dominancia. SVK Elemzések 2020/14.
- DEÁK Anita alezredes: Az orosz katonai gondolkodás átalakulása a 21. században az Oroszországi Föderáció hidegháborút követő katonai doktrínáinak tükrében. PhD-értekezés, NKE, Budapest, 2018.

- HAASS, Richard N.: The Age of Nonpolarity. What Will Follow U.S. Dominance. Foreign Affairs, May/June 2008.
<http://acme.highpoint.edu/~msetzler/IR/IRreadingsbank/EmpireOverNonpolarHauss.FA08.x.pdf>; letöltés: 2018.09.22.
- <https://megabook.ru/article/Религиозный%20состав%20населения%20России>; letöltés: 2019.02.01.
- <https://newsland.com/user/4296757178/content/ssha-gotovy-primerit-kremliu-iadernyi-namordnik/6156379>; letöltés: 2018.09.23.
- <https://www.imf.org/external/index.htm>; letöltés: 2018.09.22.
- <https://www.nato.int/docu/review/2017/also-in-2017/zapad-2017-and-euro-atlantic-security-military-exercise-strategic-russia/files/3570.jpg>; letöltés: 2019.02.01.
- <https://yandex.hu>
- https://zen.yandex.ru/media/burckina_faso/o-estestvennoi-ubyli-naseleniia-rossii-za-5-mesiacev-2020-goda-5f0bfc6e3321d05e223b61d8; letöltés: 2018.09.22.
- JÓJÁRT Krisztián: Az orosz haderőreform értékelése IV. – Védelmi kiadások. Stratégiai Védelmi Kutatóközpont ELEMZÉSEK 2018/1.
[https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKK_Elemzések_2018_1_Az orosz haderőreform IV_Védelmi kiadások_\(Jóárt K.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKK_Elemzések_2018_1_Az%20orosz%20haderoreform%20IV_Vedelmi%20kiadasok_(Jojart%20K.).pdf); letöltés: 2018.09.22.
- Nemzetközi Valutaalap 2017. évi adatok.
- Szulakszin–Kravcsenko: Demográfiai helyzet Oroszországban (Сулакшин С.С., Кравченко Л.И.: Демографическая ситуация в России. Труды Центра научной политической мысли и идеологии. Вып. № 4, май 2014 г. М.: Наука и политика, 2014.)
- Статистика Сельского Хозяйства России. Vawilon
<https://vawilon.ru/statistika-selskogo-hozjajstva/>; letöltés: 2018.09.22.

KÖNYVAJÁNLÓ

- Az Osztrák–Magyar Monarchia központi katonai és polgári hírszerző és elhárító szervezete 1850–1918
- Személyes megjegyzések „Az Osztrák–Magyar Monarchia központi katonai és polgári hírszerző és elhárító szervezete 1850–1918” című könyvhöz

**AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA KÖZPONTI KATONAI ÉS
POLGÁRI HÍRSZERZŐ ÉS ELHÁRÍTÓ SZERVEZETE
1850–1918**

A Debreceni Egyetemi Kiadó 2019-ben jelentette meg Szabó Szilárd *Az Osztrák–Magyar Monarchia központi katonai és polgári hírszerző és elhárító szervezete 1850–1918* című kötetét.

A 242 oldal terjedelmű mű – melynek lektorai Dr. Parádi József és Dr. Szakály Sándor – intézmény- és hivataltörténeti látásmód alapján dolgozza fel az osztrák–magyar katonai és polgári hírszerzés és elhárítás központi szervezeteinek történetét a katonai szolgálatok esetében 1850-től, a polgári szolgálatot illetően pedig a kiegyezéstől, 1867-től.

1. kép. A kötet borítója

A könyv szemléletesen tükrözi a szerző történelmi és jogtörténelmi érdeklődését, valamint szintetizálja korábbi kutatási eredményeit. Részletesen foglalkozik az intézmények jogállásával, szervezetével, működésével, költségvetésével, de az írás nem terjed ki az ún. operatív ügyek tárgyalására. Ezek a területek (a rendelkezésre álló dokumentumok függvényében) további kutatások tárgyát képezhetik.

A kötet forrásanyaga szerteágazó és hiteles, elsősorban német nyelvű, első és másodlagos forrásdokumentumok feldolgozásán alapul. Szinte egyedüli magyar nyelvű forrás Pokorny Hermann vezérezredes visszaemlékezése, ami a szervezetről kevés információt tartalmaz, inkább személyes életrajznak tekinthető.

A feldolgozott anyagok között megtalálhatók a szerző 2012–2015 között folytatott bécsi hadilevéltári kutatásainak dokumentumai, a hadilevéltárban fellelhető személyes hagyatékok (a szerző ezeket legfontosabb forrásanyagának tekintette), valamint a témával kapcsolatos szakirodalom gyűjtéséből, rendszerezéséből és feldolgozásából származó információk.

A könyv négy részből, tizennégy fejezetből, Függelékkel és német nyelvű összefoglalásból áll. A négy fő rész közül kettő a katonai és polgári (politikai) hírszerzés és elhárítás központi szervezeteit tekinti át, míg a másik kettő a Hadfelügyeleti Hivatallal¹ (Kriegsüberwachungsamt) és a közös Külügyminisztérium rejtjel- és kódfejtő szolgálatával foglalkozik. A kötet – szakmai kitekintésként – bemutatja a császári német haderő vezérkarának felderítő- és elhárító szolgálatát is. A Függelék a katonai és a polgári/politikai hírszerző és elhárító szolgálattal kapcsolatos legfontosabb levéltári forráseredményeket mutatja be szemléletesen, német és magyar nyelven.

Szabó Szilárd alkotása az 1918-ban létrejött önálló magyar katonai felderítés/hírszerzés és elhárítás elődszervezete megismerése szempontjából fontos alkotás, ami nem hiányozhat a téma iránt érdeklődők könyvespolcáról.

¹ A kivételes rendelkezések végrehajtását felügyelő osztrák főhatóság.

**SZEMÉLYES MEGJEGYZÉSEK „AZ OSZTRÁK–MAGYAR
MONARCHIA KÖZPONTI KATONAI ÉS POLGÁRI HÍRSZERZŐ
ÉS ELHÁRÍTÓ SZERVEZETE 1850–1918” CÍMŰ KÖNYVHÖZ**

Egy volt katonai hírszerző-elemző részére – főként akkor, ha kiemelten érdeklődik az adott szervezet története iránt – mindig nagy öröm egy olyan alkotást kézbe venni, amely a szakmai „gyökerekhez” vezet vissza, vagyis oda, ahonnan az adott szervezet kifejlődött. Tagtársunk, Dr. Szakály Sándor (a két világháború közötti időszak katonai felderítő/hírszerző és elhárító szervezeteinek kiváló ismerője) kutatásaiból és publikációiból ismert, hogy az önálló magyar katonai hírszerzés/felderítés és elhárítás első szervezete (és személyi állományának több tagja is) szervesen kötődött az Osztrák–Magyar Monarchia központi katonai hírszerző és elhárító szervezetéhez, a Nyilvántartó Irodához, az Evidenzbureauhoz, így az jogosan tekinthető a létrejött szervezet jogelődjének. Ebből az aspektusból is nagy érdeklődéssel vettem kézbe Szabó Szilárd kötetét, amelyhez néhány személyes megjegyzést szeretnék fűzni, további kedvet teremtve a kötet fellapozásához.

Anélkül, hogy részletesen belemennék a könyv tartalmának ismertetésébe (ezt azért sem teszem meg, mert nem akarom senkitől elvenni az alkotás felfedezésének élményét), a mű egyes fejezeteiből önkényesen kiválasztott néhány információt szeretnék kiemelni, amely véleményem szerint a mai olvasó számára is tanulságos lehet.

A Nyilvántartó Iroda az 1850. december 22-i megalakítását követően közel 20 éven át – az osztrák-(magyar) haderő átalakításával összhangban – számos átszervezésen esett át, melynek során különböző szervezetek alárendeltségébe tartozott. 1860-ban az Iroda az újonnan létrehozott hadügyminisztérium szervezetébe, a hadügyminiszter közvetlen irányítása alá került. Érdekesség, hogy ebben a helyzetben az Iroda kettős feladatrendszerrel lát el. Hírszerzés tekintetében a Hadügyminisztériumnak, míg az idegen haderőkkel kapcsolatos nyilvántartást illetően a Hadsereg-főparancsnokságnak tartozott jelentési kötelezettséggel. Vagyis a hadügyminiszter alárendeltségében lévő szervezetnek a háborús tervezés tekintetében ki kellett szolgálnia a Hadsereg-főparancsnokság felderítési (információs) igényeit is. Fontos megjegyezni, hogy később a hadügyminiszter közvetlen irányítási joga az iroda fölött megszűnik, a szervezet a főszállásmesteri törzs alárendeltségébe kerül, jelentéseit (ezen szervezet vezetőjén keresztül) az uralkodó Központi Katonai Kancelláriájának terjeszti fel. Formálisan tehát a miniszter kikerül a jelentési láncból, az már más kérdés, hogy a hadügyminiszter betekintése a jelentésekbe ténylegesen továbbra is megmarad. A fent ismertetett gyakorlat jó példa arra, hogy egy katonai hírszerző/elhárító szolgálat – aktuális alárendeltségétől függetlenül – ténylegesen hogyan tudja legjobban szolgálni az állam információs érdekeit.

Az Iroda jogállását 1861. március 10-étől már szabályzat rögzíti, meghatározva a szervezet hatáskörét, alárendeltségét, kapcsolattartásának rendjét. Ennek említésével a hírszerző/elhárító szolgálatok tevékenysége és működése törvényi szabályozásának szükségességére és fontosságára szeretném ráirányítani a figyelmet, melyet a dokumentum szerint már az akkori törvényalkotók is pontosan értettek.

Érdekes információként említhető a könyv III. sz. Függelékében szereplő felsorolás, ami a Nyilvántartó Iroda vezetőit ismerteti 1850 és 1918 között. A felsorolásból kitűnik, hogy az időszakban (vagyis 68 év alatt) az Irodának 17 vezetője volt. Közülük egy fő őrnagyi, három fő alezredesi, 13 fő pedig ezredesi rendfokozatban szolgált. Döntő hányaduk 2–6 évig volt hivatalban, mindössze egy fő, az Iroda első kinevezett vezetője, Anton Ritter von Kalik őrnagy (később vezérőrnagy) volt az, aki 14 éven át (1850-től 1864-ig) vezette az Irodát.

Figyelmet érdemel a Nyilvántartó Iroda létszámviszonyainak alakulása is, melyet a Függelék VI. számú táblázata szemléltet. Az ismertetett adatok szerint az Iroda személyi állományának létszáma 1850 és 1908 között 7 és 20 fő között változott. A háborús évek alatt ez a létszám 43–89 főre duzzadt, és 1918-ra elérte a legmagasabb értékét, 112 főt.

Fontos dátum a könyvben 1861. január 16., ekkortól bízzák meg ugyanis az Irodát a teljes katonai hírszerzés irányításával, vagyis ekkor egyesül egy szervezeten belül a katonai hírszerző és az elemző-értékelő funkció. Ettől az időponttól válik tehát az Iroda valódi hírszerző szolgálattá.

A katonai hírszerzés (és általában a hírszerzés) magas költségigényét bizonyítja, hogy 1870-ben a hírszerzői tevékenység finanszírozása takarékosági okok miatt leállt. Ebben az időszakban a szervezet kizárólag nyilvános forrásokból, legális eszközökkel megszerezhető adatokból, nyilvántartásokból dolgozott. Tehát a több forrás felhasználására támaszkodó szakmai munka abban az időben nem működött.

Ugyancsak fontos dátum a kiadványban az 1889-es év, ugyanis az ekkor kiadott Utasítást (Anleitung) követően jelenik meg első alkalommal a Nyilvántartó Iroda feladatai között a katonai elhárítás feladatrendszere. Előtte ezt a tevékenységet a rendőr-minisztérium végezte.

Érdekességként említhető, hogy az Iroda idegen haderőkre vonatkozó értékelő-elemző (nyilvántartó) funkciója már ekkor is magában foglalta a későbbi (klasszikus) haderőértékelési és fő felderítési területeket, úgymint: létszám, szervezet, elhelyezés (diszlokáció), fegyverzet, harceljárás, képesség, kiképzettség, anyagi ellátottság, háborús alkalmazási tervek, hadszíntéri adatok. Az Iroda nyilvántartó tisztjei (egymástól elkülönítetten) egy-egy szakterülettel (országgal) foglalkoztak, ezáltal volt biztosított a magas fokú szakértelem, a folyamatosság és az Irodán belüli információvédelem.

Az Iroda forrásai között 1861-től megjelentek a külföldön szolgálatot teljesítő katonai attasék jelentései is, melyek bővítették az Iroda információs bázisát. (A katonai attasék csak feladatrendszerükkel összefüggő „legális” tevékenységet folytathattak, fedett tevékenységet nem végeztek.)

Az Iroda 1861-től részt vett a katonai attasék kiválogatásában és felkészítésében, továbbá a különböző csapattesteknél szolgálatot teljesítő tisztek kiképzésében is. (Előbbi egyik oka, hogy a Nyilvántartó Iroda vezetése nem volt elégedett az attasék által felterjesztett jelentések minőségével.) A katonai attasék tevékenységével kapcsolatban az akkori Külügyminisztérium részéről megfogalmazásra került, hogy tevékenységük nem veszélyeztetheti a Monarchia külkapcsolatait.

Hosszasan lenne sorolhatók még a Szabó Szilárd könyvében található érdekesebbnél érdekesebb információk és adatok, de ismertetőmet nem folytatom. Ehelyett szíves figyelmébe ajánlom az olvasónak a magyar rendvédelem-történet kutatása szempontjából is fontos kötetet, melyet nemcsak elolvasása, de a benne szereplő adatok és információk továbbgondolására is érdemesnek tartok.

KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- Az Egyesület Alapszabálya
- Adatkezelési és adatvédelmi szabályzat
- Belépési nyilatkozat
- A Felderítők Társasága Egyesület Örökös Tiszteletbeli Tagjai
- Az Egyesület Elnöksége és tisztségviselői
- Elérhetőségeink

FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET ALAPSZABÁLYA

Figyelemmel a Felderítők Társasága Közgyűlése 2014. február hó 25-én kelt határozatára, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.), valamint az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Ectv.) rendelkezéseire, továbbá a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) előírásaira is tekintettel – a Fővárosi Törvényszék 12. Pk.60.371/2006618. számú végzésében foglaltak alapján – a Felderítők Társasága Egyesület 2015. december 3-án megtartott Közgyűlése az alábbi Alapszabályt fogadta el.

Preambulum

A Kossuth Lajos Katonai Főiskola csapatfelderítő szakán 1971-ben végzett tisztek kezdeményezésére azok a hivatásos és nyugállományú katonák, akik a Magyar Honvédség katonai alakulatainál, felderítő szolgálatainál, valamint a Honvédelmi Minisztérium szervezeteinél végzett munkájukkal hozzájárultak a felderítő szakma hírnevének öregbítéséhez, tevékenységükkel a szakmának megbecsülést szereztek, valamint jelentősen elősegítették az érintett katonaközösségek és egyének boldogulását, az alábbiak szerint egyesületet hoztak létre:

A Felderítők Társasága Egyesület működése

Az Egyesület jogi személyiséggel rendelkező, önálló civil szervezetként a Ptk. és az Ectv. továbbá a civil szervezetek működésére és gazdálkodására vonatkozó egyéb jogszabályok és a jelen Alapszabály rendelkezései szerint működik.

1. §

Az Egyesület neve, székhelye és jogállása

1.1.	Az Egyesület neve:	Felderítők Társasága-Egyesület
1.2.	Az Egyesület rövidített neve:	FTE
1.3.	Az Egyesület székhelye:	1087 Budapest, Kerepesi út 29/b.
1.4.	Az Egyesület működési területe:	Magyarország egész területe

2. §

Az Egyesület céljai és tevékenysége

- 2.1. Az Egyesület céljai:
 - 2.1.1. A korszerű felderítés feladatainak, módszereinek kutatása és feldolgozása, ajánlások, javaslatok megfogalmazása.
 - 2.1.2. A nemzeti katonai, és azon belül a felderítő hagyományok ápolása:
 - a bajtársiasságon alapuló összetartozás érzésének fenntartása, elmélyítése;
 - hagyományápoló rendezvények lebonyolítása, illetve azok szervezésében való közreműködés.
 - 2.1.3. A felderítés magyarországi történetének kutatása, feldolgozása:
 - a felderítés írott és tárgyi emlékeinek gyűjtése, megóvása;

- a kutatási eredmények rendszerezése, megjelenítése és közreadása.
- 2.1.4. Szociális tevékenység.
- az idősebb, mozgásukban korlátozott, nehezebb körülmények között élő, a felderítés területéről nyugállományba helyezettek szociális körülményeinek figyelemmel kísérése, javításában történő közreműködés.
- 2.1.5. Információ-szolgáltatás, tanácsadás és szakanyagok készítése.
- 2.2. Az Egyesület a 2.1.1.-2.1.5. pontokban megfogalmazott célok érdekében a következő tevékenységeket fejti ki:
- szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása;
 - tudományos tevékenység, kutatás;
 - nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés;
 - kulturális örökség megóvása.
- 2.3. Az Egyesület a fentiekben megjelölt céljai megvalósítása érdekében:
- 2.3.1. Felkutatja azokat a felderítéssel kapcsolatos írott és tárgyi emlékeket, amelyek a HM Hadtörténeti Intézetnél és Múzeumnál, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem tudományos könyvtárában, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában és más intézményekben, illetve magánszemélyeknél fellelhetők. A felderítés magyarországi történetével kapcsolatos ismereteket egységes rendszerbe foglalja.
- 2.3.2. Az érdekvédelmi és önkormányzati szervezetek támogatásával, valamint az Egyesület Szociális Szekciójára által kialakított gyakorlat szerinti formában és módon segítséget nyújt az idősebb, mozgásukban korlátozott, nehezebb körülmények között élő, a felderítés területéről nyugállományba helyezetteknek.
- 2.3.3. Kezdeményezi, illetve támogatja a felderítő témájú rendezvények szervezését, együttműködik a civil szervezeteket nyilvántartó bíróság által nyilvántartásba vett társadalmi szervezetekkel, amelyek a nemzeti katonai és felderítő hagyományok, értékek megőrzését tűzték ki célul.
- 2.3.4. Felkérésre javaslatokat dolgoz ki az illetékes szerveknek a felderítéssel kapcsolatos időszerű feladataik megoldásához. A tagság kezdeményezéseit megvitatja, amennyiben hasznosnak ítéli, úgy az adott kérdésben készített javaslatokat az illetékes szervekhez továbbítja.
- 2.3.5. Lehetőséget biztosít a felderítő szakmával foglalkozó szakembereknek megszerzett ismereteik és tapasztalataik átadására.
- 2.3.6. Az Egyesület hatékony együttműködést alakít ki és tart fenn a Honvédelmi Minisztérium, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat és a Magyar Honvédség illetékes szerveivel és szervezeteivel, valamint az érdekképviselői és más szervezetekkel.
- 2.3.7. Tanulmányokat dolgoz ki, felkérésre megszervezi tanulmányok társadalmi vitáját, szakértői szerződéses munkát vállal.
- 2.3.8. Az Egyesület céljainak megvalósítása érdekében együttműködik minden olyan hazai állami, társadalmi és gazdálkodó szervezettel, más társaságokkal és szövetségekkel, amelyek segítik az Egyesület eredményes működését és céljainak megvalósítását.

- 2.3.9. Az Egyesület működésének, szolgáltatásainak és beszámolóinak nyilvánosságát szakfolyóiratokban (pl. Felderítő Szemle, Szakmai Szemle, Honvédségi Szemle) és egyéb sajtótermékekben való közzététel útján biztosítja.
- 2.3.10. Az Egyesület közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független, és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

3. § Az Egyesület tagsága

- 3.1. Az Egyesület tagságát a rendes, a pártoló és az örökös tiszteletbeli tagok alkotják.
- 3.2. Az Egyesület rendes tagja lehet minden olyan természetes személy, aki
- a fegyveres erőknél, a katonai és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál, a felderítés valamelyik területén dolgozik, vagy dolgozott, illetve tanulmányait a felderítés valamelyik szakágán végezte, függetlenül attól, hogy aktív dolgozó vagy nyugállományú és
 - elfogadja az Egyesület Alapszabályát, céljait, szellemiségét, valamint értékrendjét.
- 3.3. Minden rendes tag felvételéről – írásbeli kérelme alapján – az Elnökség egyszerű szótöbbségi határozattal dönt.
- 3.4. Az Egyesület rendes tagjának jogai:
- szavazati joga van;
 - részt vehet az Egyesület tevékenységében, rendezvényein, a Közgyűlés határozatainak meghozatalában, észrevételeket, javaslatokat tehet, véleményt nyilváníthat az Egyesület működésével kapcsolatban;
 - tájékoztatást kérhet az Egyesület tevékenységéről;
 - részt vehet a tisztségviselők választásán és tisztségre megválasztható;
 - indítványt tehet a Közgyűlés napirendi pontjaira, illetve a Közgyűlés és a Szekciók, valamint a Felügyelő Bizottság rendkívüli összehívására;
 - részesülhet az Egyesület támogatásaiban;
 - betekinthez az Egyesület irataiba.
- 3.5. Az Egyesület rendes tagjának kötelességei:
- köteles az Egyesület Alapszabályát és határozatait betartani, részt venni az Egyesület munkájában, elősegíteni céljai megvalósítását;
 - a Közgyűlés által évente meghatározott összegű tagdíjat határidőre megfizetni.
- 3.6. Pártoló tag lehet minden olyan természetes személy, jogi személy, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki / amely az Egyesület Alapszabályát elfogadja és annak megvalósítását akár személyes közreműködéssel, akár pénzbeli vagy nem pénzbeli szolgáltatás nyújtásával elő kívánja segíteni.
A pártoló tag felvétele a rendes tagokra vonatkozó szabályok szerint történik, de tisztségre nem választható és szavazati joga sincs. Jogai és kötelezettségei megegyeznek a rendes tagokéval, azzal az eltéréssel, hogy tagdíj fizetésére nem kötelezett.
- 3.7. Az Egyesület örökös tiszteletbeli tagja lehet az a természetes személy, akit:
- a felderítés területén kiemelkedő és tiszteletet érdemlő életútja alapján a Közgyűlés arra méltónak talál;
 - aki az Egyesület munkájában legalább öt éven keresztül folyamatosan és aktívan részt vett;

- egészségi állapota, vagy más személyes ok miatt – önhibáján kívül – az Egyesület életében rendszeresen részt venni nem tud.
- 3.8. Az örökös tiszteletbeli tag jogai megegyeznek a rendes tagéval. Köteles az Egyesület Alapszabályát és határozatait betartani. Lehetőségei szerint bekapcsolódik az Egyesület tevékenységébe, tagdíjfizetésre nem kötelezett.
- 3.9. Az Egyesületi tagsági jogok gyakorlása:
- a természetes személy tagok jogaikat kizárólag személyesen gyakorolhatják;
 - a pártoló jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező tagok jogaikat törvényes képviselőik útján gyakorolják.
- 3.10. A Társaság tagjának tagsági viszonya megszűnik:
- a tagsági viszonyról az Elnökségnek írásban benyújtott lemondással. A kilépési szándékot az Elnökséghez írásban kell bejelenteni. A kilépő tagsági viszonya az Elnökséghez megküldött lemondó nyilatkozatával megszűnik. Az Elnökség a következő Közgyűlésen tájékoztatja a tagságot a kilépett tag személyéről.
 - Elnökségi döntés alapján történő kizárással, amennyiben a tag több mint kétévi tagdíjjal tartozik és elmaradását méltányolható indokkal nem tudja alátámasztani. A tagdíj megfizetésének elmulasztása csak abban az esetben eredményezheti a tag kizárását, ha a kötelezettség elmulasztása a tagnak felróható, azaz saját hibájából nem fizette meg a tagdíjat és az Elnökség a díjhátralék megfizetésére előzetesen igazolhatóan felszólította, annak rendezésére 60 nap haladékot adott és a felhívás eredménytelen maradt.
 - Elnökségi döntés alapján annak a tagnak, aki kirívó, az Egyesület céljaival ellentétes magatartást tanúsít.
 - törléssel a tag halála esetén, vagy ha a pártoló jogi személy tag jogutód nélkül megszűnik.

3.11. A tag kizárására irányuló eljárás szabályai:

- Azt a tagot, aki a tagsági díjat felszólítás ellenére sem rendezzi, és aki kirívó, az Egyesület céljaival ellentétes magatartást tanúsít, a tagok sorából ki lehet zárni. A tag kizárása felől az Egyesület Elnöksége dönt.

- A tag kizárására irányuló eljárás lefolytatását az Egyesület elnöke vagy hivatalból, vagy az Egyesület bármely tagjának írásos megkeresésére rendelheti el.

- Az eljárás megindítása esetén az elnök erről írásban értesíti az eljárás alá vont személyt, és ha van, a bejelentőt. Az eljárás az erre vonatkozó írásos tájékoztatás postára adásának napján indul meg.

- Az elnök a tényállás tisztázása érdekében köteles az érintett tagot személyesen meghallgatni.

- A meghallgatás helyszínéről és időpontjáról az eljárás alá vont személyt azt megelőzően legalább 8 nappal korábban írásban, igazolható módon értesíteni kell.

- A személyes meghallgatáson az érintett tagon kívül jelen lehet a képviselője is, továbbá mindazok, akiknek jelenlétét az elnök indokoltnak tartja.

- A meghallgatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, melyet az elnök, valamint a meghallgatott tag illetőleg képviselője aláírásával lát el.

- Az elnök a tényállás tisztázása érdekében további meghallgatást tarthat és az eljárás során tanú meghallgatására is sor kerülhet, akár hivatalból, akár az eljárás alá vont személy kérésére. A tanúkat egymás távollétében kell meghallgatni.
- Az eljárás alá vont személyt és képviselőjét nyilatkozattételi, észrevételezési, indítvány tételi, és a tanúkhöz történő kérdésfeltevési jog illeti meg.
- Ha a személyes meghallgatáson az eljárás alá vont személy nem jelenik meg, és távolmaradását sem menti ki, úgy az elnök nem köteles a meghallgatásra újabb időpontot tűzni.
- A meghallgatási eljárást annak megindításától számított három hónapon belül be kell fejezni.
- Az elnök a meghallgatási eljárás alapján dönt az eljárás megszüntetéséről, illetőleg ellenkező esetben írásban indokolt indítványt terjeszt elő a kizárás iránt az Egyesület Elnöksége felé.
- A kizárás felől az elnök által benyújtott indítvány alapján az Egyesület Elnöksége soron következő ülésén dönt, egyszerű szótöbbséggel hozott határozatával.
- Az eljárást megszüntető, valamint az Elnökség által a kizárás tárgyában hozott határozatról az eljárás alá vont személyt, illetőleg ha van a bejelentőt írásban, tértivevényes ajánlott levélben kell értesíteni. Az eljárás során hozott határozatokat röviden indokolni kell.
- A határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül az eljárás alá vont személy, az elnök, illetőleg amennyiben van, a bejelentő fellebbezéssel élhet az Egyesület Közgyűléséhez.
- Nincs helye az eljárás lefolytatásának abban az esetben, ha az eljárás alapjául szolgáló magatartás megtörténtétől az eljárás megindításáig 6 hónapnál, illetőleg az erről való tudomásszerzéstől számítva 3 hónapnál több idő eltelt.
A tudomásszerzés időpontja az a nap, amikor az eljárás alapjául szolgáló magatartás megtörténtéről az elnök igazolható módon tudomást szerez.
- Az Egyesület Közgyűlése hozzá benyújtott fellebbezésről soron következő ülésén dönt. Fellebbezés esetén a Közgyűlés rendkívüli ülését a fellebbezés kézbesítését követő 30 napon belüli időpontra össze kell hívni. A Közgyűlés döntését egyszerű szótöbbséggel hozza meg. A fellebbező fél részére, valamint ha fellebbező fél nem maga az eljárás alá vont személy, akkor az ő részére is a közgyűlésen lehetőséget kell adni álláspontja rövid ismertetésére.
- A Közgyűlés határozatát törvénysértés miatt bármely tag, a tudomásszerzéstől számított 30 nap alatt, a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál megtámadhatja.
- A kizárás tárgyában hozott valamennyi határozatot tértivevényes küldeményben, vagy írásban, az átvételt igazolható módon kell közölni.
- A kizárt tag tagsági viszonya a kizáró határozat jogerőre emelkedésének napján, vagy fellebbezés benyújtása esetén, ha a Közgyűlés az Elnökség általi kizáró határozatot helyben hagyja, vagy bírósági jogorvoslat benyújtása esetén, ha a bíróság a közgyűlés általi kizáró határozatot helyben hagyja – a közgyűlés általi kizáró határozat meghozatalának napján szűnik meg.

4. § Az Egyesület szervezete

Az Egyesület szervezeti keretei között az alábbi szervek működnek:

Vezető szervek:

- 4.1. Elnökség
- 4.2. Felügyelő Bizottság

Döntéshozó szerv:

- 4.3. Közgyűlés

Szekciók:

- 4.4. Tudományos Szekció
- 4.5. Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció
- 4.6. Szociális Szekció
- 4.7. Az Egyesület ad hoc bizottságokat is létrehozhat, a Közgyűlés által kezdeményezett témakörökben.
- 4.8. A vezető szerv határozathozatalában nem vehet részt az a személy, aki, vagy akinek közeli hozzátartozója (Ptk. 8:1. § (1) 1., élettársa 8:1. § (1) 2.) a határozat alapján
 - a) kötelezettség vagy felelősség alól mentesül, vagy
 - b) bármilyen más előnyben részesül, illetve a megkötendő jogügyletben egyébként érdekelt.
- 4.9. Határozatok és nyilvánosság
 - 4.9.1. Az Egyesület Elnökségének döntéseit az Elnökség a határozatok tárában gyűjti össze. Ebben nyilvántartják a döntések tartalmát, időpontját, hatályát, a támogatók és ellenzők számarányát, és ha lehetséges, személyét is.
 - 4.9.2. Az elnök gondoskodik az Egyesület döntéseinek az érintettekkel való közléséről írásban vagy szóban, igazolható módon. Az elnök intézkedik az Egyesület döntéseinek – a döntéshozattalól számított 30 napon belüli – az Egyesület honlapján történő nyilvánosságra hozásáról.
 - 4.9.3. A testületi szervek döntéseit az Egyesület rendezvényein, az Egyesület belső terjesztésű, időszakos kiadványban, az FTE évkönyvben, illetve internet honlapján hozza nyilvánosságra. A testületi szervek döntéseit az egyesület honlapján a döntéshozattalól számított 30 napon belül nyilvánosságra kell hozni.
 - 4.9.4. Az Egyesület működésével kapcsolatban keletkezett iratokba az Egyesület tagjai betekinhetnek az Egyesület székhelyén az alelnökkel – mint a nyilvánosság tájékoztatásért felelős vezető tisztségviselővel – előre egyeztetett időpontban. A betekintés csak akkor korlátozható, vagy tagadható meg, ha a betekintés a személyiségi jogot, vagy az adatvédelmet sérti.
 - 4.9.5. Az Egyesület működéséről, szolgáltatásai igénybevételének módjáról, továbbá beszámolóinak tartalmáról időszaki kiadványokban és az Internet honlapon tájékoztatja a nyilvánosságot.

5. § A Közgyűlés

5.1. A Közgyűlés az Egyesület legfőbb szerve. A Közgyűlést az Egyesület tagjai alkotják. A Közgyűlést az Elnökség szükség szerint, de évente legalább egyszer köteles összehívni.

A Közgyűlés összehívásának eljárási rendje:

- A meghívónak a Közgyűlés kezdő napját 15 nappal megelőzően kell a tagokhoz megérkeznie. A meghívó kiküldését megelőzően az Elnökség biztosítja, hogy az Egyesület tagjai a Közgyűlés napirendi pontjaira javaslatot teheszenek. A javaslattételre legalább 5 napot kell biztosítani.

- A Közgyűlést írásban, a napirend közlésével kell összehívni. A meghívót a tag által erre a célra megadott levelezési, vagy e-mail címre kell küldeni.

- A meghívó tartalmazza az Egyesület nevét, székhelyét, a Közgyűlés helyét és idejét, a szavazóképesre vonatkozó rendelkezéseket, ismételt Közgyűlés összehívásának lehetőségét, a napirendi pontokat és azok előadóit, aláírást. (A Közgyűlést összehívó meghívóban továbbá ismertetni kell a határozatképtelenség eseteire megismételt közgyűlés időpontját is, valamint azt a tényt is fel kell tüntetni, hogy a megismételt közgyűlés a megjelentek számától függetlenül határozatképes. A megismételt Közgyűlés időpontja az eredeti Közgyűlés napjára is eshet.)

- A Közgyűlési meghívó kézbesítésétől számított 5 napon belül a tagok és az Egyesület szervei az Elnökségtől a napirend kiegészítését kérhetik, a kiegészítés indokolásával. (napirend kiegészítése)

- A napirend kiegészítésének tárgyában az Elnökség jogosult dönteni. Ha a napirend kiegészítése iránti kérelemről az Elnökség nem dönt, vagy azt elutasítja, a Közgyűlés a napirend elfogadásáról szóló határozat meghozatalát megelőzően külön dönt a napirend kiegészítésének tárgyában.

- A Közgyűlést össze kell hívni, ha azt az Egyesület tagjainak legalább egytizede az ok és a cél megjelölésével kéri.

5.2. A Közgyűlés összehívása az elnök feladata.

5.3. A Közgyűlés vezető elnöki funkcióit az Egyesület mindenkor elnöke, távolléte vagy akadályoztatása esetén az alelnök gyakorolja. A közgyűlési meghívó kézbesítésétől számított, az Alapszabályban meghatározott időn belül a tagok és az egyesület szervei az Elnökségtől a napirend kiegészítését kérhetik, a kiegészítés indokolásával, az ezzel kapcsolatos eljárásra az 5.1. pontban szabályozottak az irányadók.

A Közgyűlésről jegyzőkönyv készül, amelyet az elnök és két, a Közgyűlés által megválasztott tag hitelesít. A Közgyűlés határozatait a Határozatok Könyvében, azok rendelkező részének, hatályának, sorszámának, meghozataluk dátumának, az azt megszavazók, ellenzők, illetve a tartózkodók számának feltüntetésével kell nyilvántartani.

5.4. A Közgyűlési tisztségviselő, a szavazatszámológó, hitelesítők megválasztására bármelyik egyesületi tag javaslatot tehet. A Közgyűlési tisztségviselők, a szavazatszámológó, hitelesítők megválasztásáról a Közgyűlés a szavazati joggal rendelkező tagok szótöbbségével határoz.

5.5. A Közgyűlés akkor határozatképes, ha azon a leadható szavazatok több mint felét képviselő szavazásra jogosult részt vesz. A határozatképességet minden határozathozatalnál vizsgálni kell.

5.6. Rendkívüli Közgyűlés

- az Egyesület elnökének, illetve
- a tagság egyharmadának kezdeményezésére – amennyiben az összehívás célját és okát írásban megjelölik – hívható össze,
- össze kell hívni a közgyűlést, ha azt az arra jogosult szerv (bíróóság) elrendeli.
- Az Elnökség köteles a Közgyűlést összehívni a szükséges intézkedések megtétele céljából, ha
 - a) az Egyesület vagyona az esedékes tartozásokat nem fedezi;
 - b) az Egyesület előreláthatólag nem lesz képes a tartozásokat esedékességkor teljesíteni; vagy
 - c) az Egyesület céljainak elérése veszélybe került.
- Az a)-c) pont alapján összehívott közgyűlésen a tagok kötelesek az összehívásra okot adó körülmény megszüntetése érdekében intézkedést tenni vagy az egyesület megszüntetéséről dönteni.

5.7. Az Egyesület alapszabályának módosításához a jelen lévő tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges. Az Egyesület céljainak módosításához és az Egyesület megszűnéséről szóló közgyűlési döntéshez a szavazati joggal rendelkező tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges. Mindazokban az ügyekben, amelyekben a határozathozatalhoz nem szükséges a jelenlévő tagok vagy a szavazati joggal rendelkező tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata, a közgyűlés a határozatait a jelenlévő tagok egyszerű szótöbbségével hozzák meg.

Szavazategyenlőség esetén ismételt szavazás tartható. Amennyiben az ismételt szavazás esetén is szavazategyenlőség áll fenn, a javaslatot elvetettnek kell tekinteni.

Ha egy tag valamely ügyben nem szavazhat, őt az adott határozat meghozatalánál a határozatképesség megállapítása során figyelmen kívül kell hagyni.

A határozat meghozatalakor nem szavazhat az

- a) akít a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít;
- b) akivel a határozat szerint szerződést kell kötni;
- c) aki ellen a határozat alapján pert kell indítani;
- d) akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a jogi személynek nem tagja vagy alapítója;
- e) aki a döntésben érdekelt más szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll; vagy
- f) aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben.

5.8. A Közgyűlésről jegyzőkönyvet kell felvenni.

A jegyzőkönyv készítésének szabályai:

A jegyzőkönyvben meg kell jelölni a Közgyűlés helyét, idejét, továbbá a jelenléti ívre utalással fel kell sorolni a Közgyűlésen megjelent személyeket. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a határozatképességgel kapcsolatos megállapításokat, a javasolt illetve elfogadott napirendet és az ahhoz történő hozzászólások/módosító indítványok/kiegészítő indítványok lényegét és az egyes napirendi pontokkal kapcsolatban hozott határozatokat. A jegyzőkönyvet a Közgyűlés levezető elnöke, a jegyzőkönyvvezetőnek megválasztott személy és a Közgyűlés tagjai közül választott hitelesítők aláírásával hitelesíti.

5.9. A Közgyűlés ülései nyilvánosak. A Közgyűlés nyilvánossága – a szükséges mértékig csak személyes adatok, vagy a személyiségi jogok védelme, avagy jogszabályban előírt kötelezettség alapján korlátozható.

Az elnök a Közgyűlésre tanácskozási joggal meghívhatja állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, illetve természetes személyek képviselőit.

6. §

A Közgyűlés kizárólagos hatásköre

A Közgyűlés hatásköre a következőkre terjed ki:

- 6.1. Az Alapszabály módosítása;
- 6.2. Az Egyesület megszűnésének, egyesülésének és szétválásának elhatározása;
- 6.3. Az Elnökség és a Felügyelő Bizottság tagjainak, illetve a Szekciók vezetőinek megválasztása, visszahívása;
- 6.4. Az éves költségvetés és munkaprogram elfogadása;
- 6.5. Az éves beszámoló - ezen belül az Elnökségnek az Egyesület vagyoni helyzetéről szóló jelentésének - elfogadása;
- 6.6. Az olyan szerződés megkötésének jóváhagyása, amelyet az Egyesület saját tagjával, Elnökségével, a Felügyelőbizottság tagjával vagy ezek hozzátartozójával köt;
- 6.7. A jelenlegi és korábbi egyesületi tagok, az Elnökség és a Felügyelőbizottsági tagok vagy más Egyesületi szervek tagjai elleni kártérítési igények érvényesítéséről való döntés;
- 6.8. A tagsági díj összegének, illetve a pártoló tagdíj legkisebb mértékének meghatározása;
- 6.9. Az örökös tiszteletbeli tag felvétele.

7. §

Az Elnökség

- 7.1. Az Elnökséget – az egyesület elnökét, az egyesület alelnökét, a három szekció vezetőit és az Elnökség további tizenkét tagját – a Közgyűlés választja meg, négy év időtartamra. Létszáma 17 fő, amely magában foglalja az elnököt, az alelnököt, a három Szekció vezetőjét, továbbá a tizenkét Elnökségi tagot, akik közül az egyik Elnökségi tag látja el a pénzügyi referensi feladatokat. Az Elnökség hatáskörébe tartozik minden olyan ügy eldöntése, illetve intézése, amely nem tartozik a Közgyűlés kizárólagos hatáskörébe.

Vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták.

Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlélethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült, továbbá, nem lehet vezető tisztségviselő az, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak.

Akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet.

Az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.

Az Elnökség hatáskörébe tartozik:

- az Egyesület napi ügyeinek vitele, az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyekben döntések meghozatala;
- a beszámolók előkészítése és azoknak a Közgyűlés elé terjesztése;
- az éves költségvetés elkészítése és annak a Közgyűlés elé terjesztése;
- az egyesületi vagyon kezelése, a vagyon felhasználására és befektetésére vonatkozó, a Közgyűlés hatáskörébe nem tartozó döntések meghozatala és végrehajtása;
- az Egyesület jogszabály és az Alapszabály szerinti szervei megalakításának és a tisztségviselők megválasztásának előkészítése;
- a Közgyűlés összehívása, a tagság és az Egyesület szerveinek értesítése;
- az Elnökség által összehívott Közgyűlés napirendi pontjainak meghatározása;
- részvétel a Közgyűlésen és válaszadás az Egyesülettel kapcsolatos kérdésekre;
- a tagság nyilvántartása;
- az Egyesület határozatainak, szervezeti okiratainak és egyéb könyveinek vezetése;
- az Egyesület működésével kapcsolatos iratok megőrzése;
- Az Egyesületet érintő megszűnési ok fennállásának mindenkori vizsgálata és annak bekövetkezte esetén az e törvényben előírt intézkedések megtétele; és
- az Alapszabály felhatalmazása alapján a tag felvételéről való döntés.

7.2. Az Elnökség két Közgyűlés között irányítja és ellenőrzi az Egyesület munkáját.

7.3. Az Elnökség tevékenységéről a Közgyűlésen köteles beszámolni.

7.4. Az Elnökség legalább félévenként ülésezik. Az Elnökséget az elnök akadályoztatása esetén az alelnök írásban hívja össze. Szabályszerűnek az összehívás akkor minősül, ha a tagok az ülésről legalább tíz nappal az ülés időpontját megelőzően levélben, e-mailben értesülnek, és az ülés napirendjéről tájékoztatást kapnak. A meghívó tartalmazza az Egyesület nevét, székhelyét, az Elnökségi ülés helyét és idejét, a szavazóképességre vonatkozó rendelkezéseket, a napirendi pontokat és azok előadóit, aláírást. Az Elnökség határozatait a jelenlévők egyszerű szótöbbségével hozza. Szavazategyenlőség esetén ismételt szavazás tartható. Amennyiben az ismételt szavazás esetén is szavazategyenlőség áll fenn, a javaslatot elvetettnek kell tekinteni.

- 7.5. Az Elnökségi ülés hitelesítője megválasztására bármelyik Elnökségi tag javaslatot tehet. A szavazatszámoló és a hitelesítő megválasztásáról az Elnökség a szavazati joggal rendelkező tagok szótöbbségével határoz.

Az Elnökségi ülésről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvben meg kell jelölni az Elnökségi ülés helyét, idejét, továbbá a jelenléti ívre utalással fel kell sorolni az Elnökségi ülésen megjelent személyeket. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a javasolt illetve elfogadott napirendet és az ahhoz történő hozzászólások/módosító indítványok/kiegészítő indítványok lényegét és az egyes napirendi pontokkal kapcsolatban hozott határozatokat. A jegyzőkönyvet az Elnökségi ülés levezető elnöke, az Elnökség tagjai közül választott jegyzőkönyvvezetőnek megválasztott személy és az Elnökség tagjai közül választott hitelesítő aláírásával hitelesíti.

- 7.6. Az Elnökséget az Egyesület elnöke, vagy írásbeli javaslattal legkevesebb 10 vezetőségi tag hívhatja össze. Rendkívüli ülés összehívását az Egyesület elnöke, akadályoztatása esetén az alelnöke kezdeményezi. A rendkívüli ülés szabályaira a 7.4. pont rendelkezései az irányadóak azzal az eltéréssel, hogy az összehívás akkor minősül szabályszerűnek, ha a tagok az ülésről legalább 3 nappal az ülés időpontját megelőzően levélben, e-mailben értesülnek.
- 7.7. Az Elnökség ülései nyilvánosak.

8. §

Az Egyesület elnöke és alelnöke

- 8.1. Az Egyesület elnökét és alelnökét a Közgyűlés választja, négy év időtartamra. Az elnök gondoskodik a Közgyűlés határozatainak végrehajtásáról, irányítja és vezeti az Egyesület munkáját a közgyűlések közötti időszakban.
- 8.2. A Társaságot a hatóságok és más szervek előtt az elnök képviseli.
- 8.3. Az elnök, vagy az általa kijelölt személy képviseli a Társaságot minden olyan rendezvényen és szervezetben, ahol a képviseletre szükség van.
- 8.4. Az elnök képviseli az Egyesületet. Képviseleti joga általános és önálló, mely magában foglalja a bankszámla feletti rendelkezési jogot is. Az elnök akadályoztatása esetén az alelnök általános jogkörrel képviseli az Egyesületet, bankszámla feletti rendelkezési jogát pedig a pénzügyi referenssel együttesen gyakorolja.
- 8.5. Az Egyesület elnöke – távollétében az alelnök – jogosult:
- a soros és a rendkívüli Közgyűlést összehívni;
 - soron kívül az Elnökséget és a Szekciókat összehívni;
 - a Közgyűlést, az Elnökség üléseit vezetni;
 - az Elnökség ülései közötti időszakban az Elnökség hatáskörébe tartozó kérdésekben dönteni és intézkedni;
 - a pénzügyi kifizetéseket ellenjegyezni;
 - az ad hoc bizottságok beszámolóit jóváhagyni.
- 8.6. Az elnököt akadályoztatása esetén az alelnök helyettesíti, aki az elnök jogait ilyen esetben korlátozás nélkül gyakorolja.
- 8.7. Megszűnik a vezető tisztségviselői megbízás
- határozott idejű megbízás esetén a megbízás időtartamának lejártával;

- visszahívással;
- lemondással;
- a vezető tisztségviselő halálával, vagy jogutód nélküli megszűnésével;
- a vezető tisztségviselő cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával;
- a vezető tisztségviselővel szembeni kizáró vagy összeférhetlenségi ok bekövetkeztével.

9. §

A Szekciók és a Felügyelő Bizottság

9.1. Szekció: az Egyesület tagjaiból az Alapszabályban foglalt célok megvalósítása érdekében egy adott, (állandó) terület feladatainak szervezése és végrehajtása érdekében létrejött önkéntes csoport (szerveződés).

Az Egyesület szervezeti keretei közt az alábbi Szekciók működnek:

9.1.1. Tudományos Szekció

Feladata: a felderítő szakma történetének kutatása, a kutatómunka eredményeinek közzététele a kapcsolódó szakmai folyóiratokban és az Egyesület Évkönyvében; a szakmai hagyományok ápolása és népszerűsítése; szakmai fórumok, konferenciák szervezése a nemzetbiztonság területén tevékenykedő más civil szervezetekkel és oktatási intézményekkel együttműködésben.

9.1.2. Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció

Feladata: kapcsolatok kiépítése és ápolása más, a honvédelem és a nemzetbiztonság ügyét támogató szervezetekkel; az Egyesület ünnepi rendezvényeinek előkészítése, megszervezése, az együttműködő civil szervezetekkel közös rendezvényeken való részvételünk megszervezése és a tagság mozgósítása a rendezvényeken történő részvételre.

9.1.3. Szociális Szekció

Feladata: Az Egyesület és a felderítő szakma nehéz élethelyzetbe került tagjainak, képviselőinek felkutatása, részükre a segítségnyújtás lehetőségeinek megkeresése és a felek összehozásában való közreműködés; az Egyesület kegyeleti tevékenységének szervezése, a tagság mozgósítása az ilyen jellegű rendezvényeken történő részvételre.

9.2. A Szekciók vezetőit a Közgyűlés választja négy évre az Egyesület tagságából. A Szekciók tagjai a Társaság tagságából önkéntes jelentkezés, vagy a Szekciók vezetőinek felkérése alapján kerülnek ki.

9.3. Nem lehet a Szekciók elnöke vagy tagja az a személy, aki

- a) az Egyesülettel a megbízatásán kívüli más tevékenység kifejtésére irányuló munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, ha jogszabály másképp nem rendelkezik;
- b) az Egyesület cél szerinti juttatásából részesül - kivéve a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatásokat, és az Egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő cél szerinti juttatást;
- c) az a)-b) pontban meghatározott személyek hozzátartozója.

10. § A Felügyelő Bizottság

- 10.1. A Felügyelő Bizottság feladata az egyesületi szervek, valamint a jogszabályok, az alapszabály és az egyesületi határozatok végrehajtásának, betartásának ellenőrzése. Működéséért a Közgyűlésnek felel.
- 10.2. A Felügyelő Bizottság a tisztségviselőktől jelentést, tagoktól pedig tájékoztatást vagy felvilágosítást kérhet, továbbá a szervezet könyveibe és irataiba betekinthet, azokat megvizsgálhatja.
- 10.3. A Felügyelő Bizottság elnökét és két tagját a Közgyűlés 4 évre választja meg.
- 10.4. A Felügyelő Bizottság elnökét az Egyesület választott testületeinek üléseire tanácskozási joggal meg kell hívni.
- 10.5. A Felügyelő Bizottság szükség szerint, de évente legalább egyszer ülésezik, A Felügyelő Bizottságot az elnök, akadályoztatása esetén bármely Felügyelő Bizottsági tag írásban hívja össze. Szabályszerűnek az összehívás akkor minősül, ha a tagok az ülésről legalább tíz nappal az ülés időpontját megelőzően levélben, e-mailben értesülnek és az ülés napirendjéről tájékoztatást kapnak. A meghívó tartalmazza az Egyesület nevét, székhelyét, a Felügyelő Bizottsági ülés helyét és idejét, a szavazóképességre vonatkozó rendelkezéseket, a napirendi pontokat és azok előadóit, aláírást. A Felügyelő Bizottság határozatait a jelenlévők egyszerű szótöbbségével - nyílt szavazással - hozza.
- 10.6. A Felügyelő Bizottság munkájáról és megállapításairól írásban tartozik a Közgyűlést tájékoztatni.
- 10.7. A Felügyelő Bizottság köteles az intézkedésre jogosult vezető szervet tájékoztatni, és annak összehívását kezdeményezni, ha arról szerez tudomást, hogy
 - a.) a szervezet működése során olyan jogszabálysértés vagy a szervezet érdekeit egyébként súlyosan sértő esemény (mulasztás) történt, amelynek megszüntetése vagy következményeinek elhárítása, illetve enyhítése az intézkedésre jogosult vezető szerv döntését teszi szükségessé;
 - b.) a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó tény merült fel.
- 10.8. Az intézkedésre jogosult vezető szervet a felügyelő szerv indítványára – annak megtételétől számított harminc napon belül – össze kell hívni. E határidő eredménytelen eltelte esetén a vezető szerv összehívására a Felügyelő Bizottság is jogosult.
- 10.9. Ha az arra jogosult szerv a törvényes működés helyreállítása érdekében szükséges intézkedéseket nem teszi meg, a Felügyelő Bizottság köteles haladéktalanul értesíteni a törvényességi felügyeletet ellátó szervet.
- 10.10. A felmerülő feladatok függvényében a Társaság rendes és pártoló tagjaiból további ad hoc bizottságok is létrehozhatók, amelyek vezetőit és tagjait az elnök kéri fel.
- 10.11. A Felügyelő Bizottsági tagokra vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi, továbbá a felügyelőbizottsági tagok megbízásának megszűnésére vonatkozó szabályok tekintetében a jelen Alapszabályban a vezető tisztségviselőkre vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi, továbbá a vezető tisztségviselők megbízásának megszűnésével kapcsolatban rögzített szabályok az irányadóak.

11. § Az Egyesület gazdálkodása

- 11.1. Az Egyesület bevételeivel önállóan gazdálkodó szervezet, bevételeit, azok felhasználását, valamint kiadásait önállóan tervezi és szervezi.
- 11.2. Az Egyesület vagyona tagdíjakból, jogi és természetes személyek felajánlásaiból, támogatásaiból, pályázatokon elnyert támogatásból, valamint az Egyesület törvényes gazdálkodó tevékenységéből származik. Az Egyesület az államháztartás alrendszerétől – a normatív támogatás kivételével – csak írásbeli szerződés alapján részesülhet támogatásban. A szerződésben meg kell határozni a támogatással való elszámolás feltételeit és módját.
- 11.3. Tartozásaiért az egyesület saját vagyonával felel. A tagok a Közgyűlés által évente meghatározott mértékű tagdíj fizetésére kötelezettek, de az Egyesület tartozásaiért nem felelősek. A tagdíjat az annak megállapítását követő év március hó 31. napjáig kell átutalni az Egyesület hivatalos forint bankszámlaszámára, illetve készpénzben befizetni az Egyesület pénzügyi referensének, aki felelősségi körében – naprakészen – vezeti az Egyesület valamennyi pénzügyi nyilvántartását.
- 11.4. Az Egyesület befektetési tevékenységet nem folytat.
- 11.5. Az egyesület költségvetési időszaka – a megalakulás és a megszűnés évének kivételével – az adott naptári év, amely január 1-től december 31-ig tart.
- 11.6. Az Egyesület költségvetési tervét jóváhagyásra a pénzügyi referens készíti elő.
- 11.7. Az Egyesület pénzügyeinek, bank- és készpénzforgalmának lebonyolítását a pénzügyi referens végzi.
- 11.8. A pénzügyi referens az Egyesület elnökének közvetlen irányításával tevékenykedik, összeállítja az éves számviteli beszámolót, valamint javaslatot tesz a költségvetési keret felhasználására.
- 11.9. A kifizetésekről az elnök dönt. A szükséges pénzüsszegeket – az elnök jóváhagyása után – a pénzügyi referens biztosítja a jogosultak részére.

12. § Záró rendelkezések

- 12.1. Az Egyesület személyi és vagyoni viszonyaira egyebekben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.), az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.), valamint a mindenkor hatályos egyéb jogszabályok rendelkezései az irányadóak.
- 12.2. Az alapító tagok 2006. június 21. napján, Budapesten tartott, megismételt Alakuló Közgyűlése az Egyesület Alapszabályát egyhangú határozattal jóváhagyta.
- 12.3. Az Egyesület módosított Alapszabályát a 2014. február 25-én és 2015. december 3-án tartott közgyűlése egyhangú határozattal jóváhagyta.

12.4. Az Egyesület Alapszabályát a Fővárosi Törvényszéknek az elnök a nyilvántartásba vétel iránti kérelemmel és a szükséges melléletekkel együtt ismételt benyújtja.

Kelt Budapesten, 2015. december hó 3. napján

Dr. Tömösváry Zsigmond ny.
dandártábornok
elnök

Figyelemmel a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 38. § (2) bekezdésében foglaltakra, mint az egyesület képviselőjére jogosult:

i g a z o l o m

azt, hogy az Alapszabály egységes szerkezetbe foglalt szövege megfelel az alapszabály-módosítások alapján hatályos tartalmának.

Kelt Budapesten, 2015. december hó 3. napján

Dr. Tömösváry Zsigmond ny.
dandártábornok
elnök

Előttünk, mint okirati tanúk előtt:

1.
(név, lakcím, szem. ig. sz.)

2.
(név, lakcím, szem. ig. sz.)

A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET

ADATKEZELÉSI ÉS ADATVÉDELMI SZABÁLYZATA

Elfogadva az Elnökség 3/2018. számú határozatával.

Közzétéve az Egyesület honlapján 2018. július 23-án

Hatályos: 2018. augusztus 7-től

Az Elnökség megbízásából:

**Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok sk.
elnök**

ADATKEZELÉSI ÉS ADATVÉDELMI SZABÁLYZAT

I. BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

A szabályozás célja, tárgya és hatálya

1. Jelen adatkezelési és adatvédelmi szabályzat célja, hogy a Felderítők Társasága Egyesületnél (a továbbiakban: Egyesület) mint adatkezelőnél a személyes adatok kezelésével és védelmével kapcsolatos szabályokat a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 2016/679/EU rendelet (adatvédelmi rendelet), valamint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) rendelkezéseivel összhangban rendezze.

2. A szabályzat meghatározza az Egyesület adatkezelési elveit, az adatkezelést magukban foglaló tevékenységi területeket, az adatkezelés és az adatfeldolgozás feltételeit, a személyes adatok védelmének, az információs önrendelkezési jog érvényesítésének szabályait. Továbbá szabályozza az adatbiztonság követelményeinek való megfelelést, a jogosulatlan adatkezelés megakadályozásának eszközeit; továbbá teljes körűen meghatározza az adatvédelem szempontjából fontos feladatokat és szabályozza a felelősségi viszonyokat.

3. A szabályzat személyi hatálya az Egyesülettel tagsági jogviszonyban álló rendes, örökös tiszteletbeli, valamint pártoló tag természetes személyekre, továbbá a pártoló tag jogi személyekre, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre terjed ki.

Értelmező rendelkezések

4. Az adatvédelmi rendelet, valamint az Infotv. fogalomrendszeréhez igazodva a jelen szabályzat alkalmazása során használt fogalmakon a következőket kell érteni:

a) érintett: bármely meghatározott, személyes adat alapján azonosított vagy – közvetlenül vagy közvetve – azonosítható természetes személy;

b) személyes adat: az érintetthez vonatkozó bármely információ (azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító alapján azonosítható);

c) adatkezelés: a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés, továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés;

d) adatfeldolgozás: az adatkezelési műveletekhez kapcsolódó technikai feladatok elvégzése, függetlenül a műveletek végrehajtásához alkalmazott módszertől és eszköztől, valamint az alkalmazás helyétől, feltéve hogy a technikai feladatot az adaton végzik;

e) nyilvántartási rendszer: a személyes adatok bármely módon – centralizált, decentralizált vagy funkcionális vagy földrajzi szempontok szerint – tagolt állománya, amely meghatározott ismérvek alapján hozzáférhető;

f) adatkezelő: az Egyesület, amelyet az elnök képvisel;

g) adatkezelő tisztségviselő: az a személy, aki az Egyesület mint adatkezelő megbízásából adatok kezelését végzi: az alelnök, a szekciók vezetői, a titkár, a pénzügyi referens és a Felügyelő Bizottság elnöke;

h) címzett: az a természetes vagy jogi személy, akivel vagy amellyel a személyes adatot közlik, függetlenül attól, hogy harmadik fél-e;

i) harmadik fél: az a természetes vagy jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet, amely nem azonos az érintettel, az adatkezelővel, az adatfeldolgozóval vagy azokkal a személyekkel, akik az adatkezelő vagy adatfeldolgozó közvetlen irányítása alatt a személyes adatok kezelésére felhatalmazást kaptak;

j) az érintett hozzájárulása: az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozik vagy a megerősített félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez;

k) adatvédelmi incidens: a biztonság olyan sérülése, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását, jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi;

l) adattovábbítás: az adat meghatározott harmadik személy számára történő hozzáférhetővé tétele;

m) nyilvánosságra hozatal: az adat bárki számára történő hozzáférhetővé tétele.

Az adatkezelés jogalapja

5. Az Egyesületnél a személyes adatok kezelése akkor jogszerű, ha

a) az érintett hozzájárulását adta személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez,

b) az adatkezelés az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges.

II. AZ ADATKEZELÉS TERÜLETEI

Az egyesületi tagok nyilvántartása

6. Az egyesületi tagok nyilvántartásának célja, hogy a tagsági jogviszonyban álló természetes és jogi személyek, továbbá a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tagsági jogaik gyakorlásához és kötelezettségeik teljesítéséhez, a tagdíj megállapításához és a tagokkal való kapcsolattartáshoz szükséges adatok az Egyesületnél rendelkezésre álljanak.

7. A személyes adatok kezelésének jogalapja az érintett hozzájárulása, amelyet az Egyesületbe történő belépéssel nyilvánít ki.

Az Egyesület tájékoztatási tevékenysége

8. Az egyesületi tagság tájékoztatása az Egyesület honlapján közzétett információkon kívül a tagok részére „hírlevél” (pl. rendezvényre történő meghívó) küldésével történik. A hírlevelek küldéséhez rendelkezésre álló adatok a tagok e-mail címe, levelezési címe, valamint telefonszáma.

III. AZ ADATKEZELÉS SZABÁLYAI

Általános elvek

9. A személyes adatok kezelését jogszerűen és az érintett számára átlátható módon kell végezni. Személyes adatot gyűjteni csak meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból lehet és azokat a céllal összeegyeztethető módon szabad kezelni.

10. A személyes adatoknak az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőnek és relevánsnak kell lenniük és a szükséges információkra kell korlátozódniuk, továbbá pontosnak és szükség esetén naprakésznek kell lenniük; a pontatlan személyes adatokat helyesbíteni vagy törölni kell.

11. Az adattárolásnak olyan formában kell történnie, amely az érintettek azonosítását csak a személyes adatok kezelése céljainak eléréséhez szükséges ideig teszi lehetővé. Megfelelő technikai vagy szervezési intézkedések alkalmazásával biztosítani kell a személyes adatok biztonságát a jogosulatlan vagy jogellenes kezeléssel, a véletlen adatvesztéssel, megsemmisüléssel vagy károsodásával szemben is.

12. Az adatkezelő felelős a felsorolt követelményeknek való megfelelésért, továbbá képesnek kell lennie ennek a megfelelésnek az igazolására.

Az egyesületi adatkezelés különös szabályai

13. Az érintettektől adatszolgáltatást kérni, adatot felvenni kizárólag olyan körben lehet, amely

a) egyesületi tag esetében a tagsági jogviszony szempontjából releváns,

b) vagy más adatszolgáltató esetében erre irányuló megállapodásból vagy az érintett egyoldalú jognyilatkozatából következik.

14. Az Egyesület kizárólag olyan személyes adatokat kezel, amelyek az érintett azonosítására alkalmasak. Ezen kívül eső személyes adatot kérni, felvenni az érintettől nem szabad. Az Egyesület nem kezel az Infotv. szerint különleges adatnak minősülő személyes adatokat.

15. Az adatkezelést végzőknek biztosítaniuk kell, hogy az általuk kezelt személyes adatokhoz illetéktelenek ne férjenek hozzá. Ha azt észlelik, hogy a nyilvántartási rendszerhez jogosultsággal nem rendelkezők is hozzáférhetnek, kötelesek ezt az Egyesület elnökének jelezni.

Hozzáférés a nyilvántartási rendszerekhez

16. Az adatkezelőn kívül kizárólag olyan személyek férhetnek hozzá a személyes adatokat is tartalmazó nyilvántartási rendszerhez, akiknek ez megbízásuknál fogva a feladataik ellátásához nélkülözhetetlen (adatkezelő tisztségviselők). A nyilvántartási rendszerhez való hozzáférést a tisztségviselőnek az Egyesület elnöke engedélyezi, és egyben meghatározza a jogosultság tartalmát, illetve terjedelmét.

17. Az egyesületi tagok személyes adataihoz való hozzáféréshez önmagában nem elégséges ok az Egyesületben betöltött tisztség. A tagok elérhetőségi adataihoz való hozzáféréshez, illetve ezen adatoknak a tisztségviselő részére történő kiadásához az is szükséges, hogy a tisztségviselőnek kifejezett, alapszabályban meghatározott feladata legyen a tagokkal való kapcsolattartás. Ilyen tisztségviselők az alelnök, a bizottságok elnökei és a pénzügyi referens.

A tisztségviselőnek nyilatkoznia kell, hogy a személyes adatokat kizárólag a feladatai ellátásával összefüggésben és a személyes adatok védelmével kapcsolatos jogszabályokban foglalt kötelezettségek megtartásával kezeli. A tisztségviselői adatkezelési nyilatkozat mintáját a szabályzat 1. melléklete tartalmazza.

Adattovábbítás

18. Személyes adatot továbbítani kizárólag jogszabály rendelkezése vagy az érintett írásban kifejezett hozzájárulása alapján szabad. A hozzájáruló nyilatkozatban egyértelműen meg kell határozni a címzettet, akinek az adatot továbbítani lehet. A hozzájárulást teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni. Az érintett ugyanilyen nyilatkozata szükséges a személyes adat nyilvánosságra hozatalához.

Felelősség az adatvédelmi szabályok érvényesüléséért

19. Az Egyesületnél adatkezelést végző személyek polgári jogi felelősséggel tartoznak az adatkezelési szabályok betartásáért. A szabályok vétkes megszegésével okozott kárt mind az érintetteknek, mind az Egyesületnek kötelesek megtéríteni.

20. Az adatkezelőnek jelentenie kell, ha adatvédelmi incidenst észlel, vagy ha a felelősségi körébe tartozó személyes adatokhoz illetéktelen hozzáférésről szerez tudomást. A bejelentésre az adatkezelést engedélyező Elnök a szükséges intézkedést haladéktalanul megteszi.

21. Abban az esetben, ha a hozzáférésre jogosult személy az adatvédelmi szabályokat vétkesen megszegi, az Elnök az ügyet a tudomására jutástól számított 8 napon belül kivizsgálja és azt követően a vonatkozó polgári és/vagy büntetőjogi jogszabályokban foglalt intézkedéseket kezdeményezi.

IV. AZ ÉRINTETTEK JOGAI

Tájékoztatáshoz való jog

22. Az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről, valamint kérheti személyes adatainak helyesbítését, illetve – a jogszabályban elrendelt adatkezelések kivételével – törlését az Egyesület bármelyik elérhetőségén.

23. Az érintett kérelmére az Egyesület tájékoztatást ad az általa kezelt adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatkezelő személyéről és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat.

24. Az Egyesület a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 25 munkanapon belül írásban, közérthető formában, ingyenesen megadja a tájékoztatást. A valóságnak meg nem felelő személyes adat helyesbítéséről egyidejűleg intézkedni kell.

Törléshez és helyesbítéshez való jog

25. A személyes adatot az Egyesület törli, ha

- a) az érintett elhunyt,
- b) azt az érintett kéri,
- c) kezelése jogellenes,
- d) hiányos vagy téves – és ez az állapot jogszerűen nem helyesbíthető –, feltéve, hogy a törlést törvény nem zárja ki,
- e) az adatkezelés célja megszűnt, az adatok tárolásának törvényben meghatározott határideje lejárt, vagy
- f) azt a bíróság vagy az adatvédelmi hatóság elrendelte.

26. Az Egyesület a törlésről és a helyesbítésről az érintettet, továbbá mindazokat értesíti, akiknek korábban az adatot adatkezelés céljára továbbította. Az értesítés mellőzhető, ha ez az adatkezelés céljára való tekintettel az érintett jogos érdekét nem sérti.

Jogorvoslat

27. Az érintett a jogainak megsértése esetén bírósághoz fordulhat. A bíróság az ügyben soron kívül jár el. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. A per elbírálása a törvényszék hatáskörébe tartozik.

A per – az érintett választása szerint – az érintett lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti törvényszék előtt is megindítható.

28. Ha az érintett úgy véli, hogy az adatkezelés vagy az adatfeldolgozás során jogait megsértették, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz fordulhat. A Hatóság eljárásának feltételei és elérhetősége a <http://www.naih.hu> címen található.

V. HATÁLYBALÉPÉS

29. Ez a Szabályzat az Egyesület honlapján történő közzétételét követő 15. napon lép hatályba.

1. melléklet az Adatkezelési és adatvédelmi szabályzathoz

Tisztségviselő adatkezelési nyilatkozata

Alulírott mint a Felderítők Társasága Egyesület alelnöke, szekciójának elnöke/pénzügyi referense/Felügyelő Bizottság elnöke kijelentem, hogy az Egyesület tagjainak adatait – amelyek a velük való kapcsolattartáshoz szükségesek – az Egyesülettől a mai napon átvettem. Kijelentem továbbá, hogy az átvett adatokat kizárólag a megbízatásom ellátásával összefüggésben és a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, valamint az Egyesület adatkezelési és adatvédelmi szabályzata rendelkezéseinek megfelelően, az általában elvárható gondossággal kezeltem, azokhoz illetéktelen személyeknek hozzáférést nem engedek.

Kelt Budapesten, 2018. hó -... n

.....

aláírás

Előttünk mint tanúk előtt:

Név: Név:.....

Lakcím: Lakcím:.....

Aláírás: Aláírás:.....

BELÉPÉSI NYILATKOZAT

**Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok,
a Felderítők Társasága Egyesület elnöke**

Tisztelt Elnök Úr!

A Felderítők Társasága Egyesület Alapszabályát ismerem, az Egyesület célkitűzéseivel egyetértek, elfogadom az Alapszabályzatban, valamint az Adatkezelési és adatvédelmi szabályzatban rögzítetteket.

Az Alapszabályzatban foglaltak alapján úgy döntöttem, felvételemet kérem az Egyesületbe.

Kérem, hogy tagfelvételi kérelmemhez járuljon hozzá és támogassa az Elnökség felvétellel kapcsolatos döntéshozatala során.

Családi és utónév: rf:

Szül. hely, idő: év hó nap

Családi állapot:

Személyi azonosító:

Állandó lakhely:

Ideiglenes lakhely:

.....

Telefon:

E-mail:

Milyen területen szeretne az egyesületben tevékenykedni:

.....

.....

..... év hó nap

Tisztelettel:

.....

Aláírás

A FELDERÍTŐK TÁRSASÁGA EGYESÜLET ÖRÖKÖS TISZTELETBELI TAGJAI

Dr. Botz László ny. altábornagy

Dr. Kőszegvári Tibor ny. vezérőrnagy †

Polgár Ervin ny. vezérőrnagy

Árvai Zoltán ny. vezérőrnagy †

Dr. Hajma Lajos ny. ezredes †

Kiss Tibor ny. vezérőrnagy †

Kántor Ferenc ny. vezérőrnagy

Komjáti Árpád ny. ezredes †

Dr. Héjja István ny. ezredes

Dr. Sallai Imre ny. ezredes

Török Árpád ny. ezredes

Márványkővi István ny. alezredes

Kucsá János ny. alezredes

Dr. Bánki Imre ny. ezredes

Imre Lajos ny. ezredes

Klimó Lajos ny. ezredes

Ledács-Kiss Jenő ny. ezredes

Dr. Munkácsi József ny. ezredes

Dr. Magyar István ny. dandártábornok

Nagy Gyula ny. ezredes

Szűcs Péter ny. ezredes

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok

Posztumusz örökös tagok

Tikos László ny. ezredes

Vass Jenő ny. ezredes

Pólyi István ny. alezredes

Egyesületünk tagjai közül 2020-ban eltávoztak nevei

Árvai Zoltán ny. vezérőrnagy

Bokor István ny. ezredes

AZ EGYESÜLET ELNÖKSÉGE ÉS TISZTSÉGVISELŐI

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok
elnök
Gyenes István ny. dandártábornok
alelnök
Dávid Ede ny. alezredes
titkár
Dr. Magyar István ny. dandártábornok
a Tudományos Szekció vezetője
Széles Ernő ny. dandártábornok
a Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció vezetője
Juhász György ny. dandártábornok
a Szociális Szekció vezetője
Zsoltész Gábor ezredes
pénzügyi referens
Bogányi Gábor mk. ezredes
elnökségi tag
Csepregi László ny. ezredes
elnökségi tag
Gál Emil ny. ezredes elnökségi tag
elnökségi tag
Halász István ny. ezredes
elnökségi tag
Dr. Kenedli Tamás ezredes
elnökségi tag
Király Elemér ny. ezredes
elnökségi tag
Dr. Kis-Benedek József ny. ezredes
elnökségi tag
Dr. Tóth István ny. ezredes
elnökségi tag
Síkvölgyi László ny. alezredes
elnökségi tag
Somkutas Róbert ny. alezredes
elnökségi tag

FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG

Pászka Tibor ny. dandártábornok
FB-elnök
Ledács Kiss Jenő ny. ezredes
FB-tag
Dr. Mihók Sándor ny. alezredes
FB-tag

ELÉRHETŐSÉGEINK

A Felderítők Társasága Egyesület székhelye:

1087 Budapest, Kerepesi út 29/b
VII. épület, I. emelet 23. sz. helyiség

A Felderítők Társasága Egyesület e-mail címe: felderitoktarsasaga@gmail.com

Az Egyesület elnöke:

Dr. Tömösváry Zsigmond ny. dandártábornok
Levelezési cím: 1103 Budapest, Olajliget u. 14.
Telefonszám: +36(1)-260-4632
Mobiltelefonszám: +36(30)-921-1640
E-mail: zsiga07@t-online.hu

Az Egyesület titkára:

Dávid Ede ny. alezredes
Levelezési cím: 1223 Budapest, Aradi u. 16.
Mobiltelefonszám: +36(30)-515-9651
E-mail: ededav@gmail.com

A Tudományos Szekció vezetője:

Dr. Magyar István ny. dandártábornok
Mobiltelefonszám: +36(30)-350-2552
E-mail: magyar.istvan.dr@gmail.com

A Polgári és Katonai Kapcsolatok Szekció vezetője:

Széles Ernő ny. dandártábornok
Mobiltelefonszám: +36(30)-749-4430
E-mail: szeles.erno@freemail.hu

A Szociális Szekció vezetője:

Juhász György ny. dandártábornok
Mobiltelefonszám: +36(30) 914-4989
E-mail: juhaszgyorgy@me.gmail.com

Számlázási cím: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b

Adószám: 18191499-1-42

Bankszámlaszám: OTP Bank 11710002-20084857-00000000

Kérjük tagjainkat és támogatóinkat, hogy 1%-os felajánlásukat a fenti adószámra tegyék meg.